ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ. —— ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΤΗ 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1872 —— ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΑ ΑΡΓΥΡΕΙΑ

ΤΟΥ

ΛΑΥΡΙΟΥ.

« Ταῦτα μὲν οὖν ἐδήλωσα τούτου ἕνεκα, ὅπως θαρσοῦντες μὲν ὅτι πλείστους ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ ἀργύρια ἄγωμεν, θαρσοῦντες δὲ κατασκευαζώμεθα ἐν αὐτοῖς, ὡς οὔτε ἐπιλειψούσης ποτὲ ἀργυρίτιδος, οὔτε τοῦ ἀργυρίου ἀτίμου ποτὲ ἐσομένου. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἡ πόλις προτέρα ἐμοῦ ταῦτα ἐγνωκέναι. Παρέχει γοῦν ἐπὶ ἰσοτελείᾳ καὶ τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς μετάλλοις. »

Ξενοφ. Περὶ προσόδων Κεφ. Δ'.

Α'.

Ἀξιοῦμεν οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ὅτι εἴμεθα ὁ εὐφυέστατος τῶν ἐν Ἀνατολαῖς λαῶν, οὓς πρόκειται ἡμῖν ἵνα παιδεύσωμεν καὶ φωτίσωμεν, ὡς πάλαι ποτὲ οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Ἀλλ' ὅμως αἱ πράξεις ἡμῶν δεικνύουσι τοὐναντίον ὅτι ὑστεροῦμεν κατὰ τὴν φρόνησιν πολλῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες ἐνενόησαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωποι εἶναι πρακτικοί, ὅτι, τὰ ἔθνη, ὡς οἱ ἰδιῶται, ἀκμάζουσι μὲν καὶ προάγονται εἰς πλοῦτον καὶ δύναμιν διὰ τῆς ἐργασίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας, καταισχύνονται δὲ καὶ τελευτῶσι κακῶς ἀμελοῦντα αὐτῶν. Ἡ Περσία, ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία καὶ δὴ καὶ αὐτὴ ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἃς συνήθως ὀνομάζομεν χώρας βαρβάρους, παράγουσι πλῆθος βιομηχανικῶν ἔργων, ἅτινα εἶναι λίαν ἐπιζητήσιμα ἐν Εὐρώπῃ, καί τινες αὐτῶν ἔχουσι παντοῖα μεταλλεῖα, ἐξ ὧν πολὺν πορίζονται πλοῦτον· διαπρέπουσι δὲ ἐν ταῖς παγκοσμίοις ἐκθέσεσιν ἐπὶ ποικιλίᾳ παντοίων ἔργων· ἐνῷ ἡ Ἑλλὰς παρίσταται πάντοτε πενιχρὰ καὶ ἄπορος ἐν αὐταῖς.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, εἰ καὶ ἀπηξίουν, ὡς ἡμεῖς οἱ νεώτεροι, τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν, ὡς ἀνελεύθερον, ἐξετέλουν ὅμως αὐτὴν τοὐλάχιστον διὰ τῶν δούλων· αἱ δὲ Ἀθῆναι ηὐξάνοντο εἰς ἀξίωμα καὶ δύναμιν μόνον ἐφ' ὅσον διετέλουν ἀποστέλλουσαι πανταχόσε τῆς τότε γνωστῆς γῆς τὰ καλλιτεχνήματα καὶ τὰ βιομηχανικὰ αὐτῶν ἔργα, καὶ ἐξεκαρποῦντο τὰ μεταλλεῖα τῆς Ἀττικῆς. Οὐδεὶς δὲ οὔτε τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν οὔτε τῶν φιλοσόφων ἠδυνήθη ἵνα κατάσχῃ τὸν μαρασμὸν καὶ τὴν πτῶσιν αὐτῶν, ὀλιγωρησασῶν τὴν ἐκκάρπωσιν τῶν μεταλλείων καὶ τὴν φιλοτεχνίαν, ῥίζαν ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν.

Β'.

Ὁ περιοδεύων τὴν Ἀττικὴν ἐκπλήττεται τὸ μέγεθος τῶν παρὰ τὰς Ἀθήνας λατομείων καὶ ἀργυρείων τοῦ Λαυρίου. Ἡ γῆ εἶναι διατετρυπημένη καὶ ἐξορωρυγμένη πανταχοῦ, ὡς ὑπὸ κολοσσαίων ἀσπαλάκων· πανταχοῦ δὲ φαίνονται ἐν εἴδει γαιωλοφιῶν τὰ ἀποβλήματα τῆς ἀρχαίας μεταλλείας, τὰ ἐρείπια τῶν καμίνων, καὶ ἐνὶ λόγῳ λείψανα μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου πολλῶν γενεῶν ἐργασίας, δηλοῦντα τὴν μεγάλην δύναμιν ἣν ἀπέδιδον αὐτοῖς οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἀλλ' οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, ὁ εὐφυέστατος τῶν ἐν ταῖς Ἀνατολαῖς λαῶν, εἰ καὶ εἴμεθα πενέστατοι, οὐ μόνον δὲν ἐφροντίσαμεν μέχρι τοῦδε ὅπως ἀπολαύσωμεν τῶν θησαυρῶν, οἵτινες θείᾳ τινὶ μοίρᾳ εὑρέθησαν ἐναποτεταμιευμένοι ἀπὸ αἰώνων πρὸ τῆς νέας ἡμῶν πρωτευούσης πόλεως, ἀλλ' ἐξεμισθώσαμεν αὐτοὺς ὀλίγων χρημάτων τοῖς ξένοις, οἵτινες πλουτιζόμενοι γελῶσιν ἐπὶ τῇ μωρίᾳ, τῇ ὀκνηρίᾳ, καὶ τῇ ἀμαθείᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τίς ἀγνοεῖ ὅ,τι κερδαίνει ἐν τῷ παρόντι ἡ Γαλλικὴ καὶ Ἰταλικὴ λεγομένη ἑταιρία, ἥτινι οἱ προϊστάμενοι τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι ἐμίσθωσαν τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρίου; — Τίς ἀγνοεῖ τὴν ὠφέλειαν, ἣν λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας σιδηροδρόμου οἱ κατασκευάσαντες αὐτὸν ξένοι; — Τίς ἀγνοεῖ ὅτι πολλὰ λατομεῖα μαρμάρου τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Πάρου ἐπωλήθησαν τοῖς Εὐρωπαίοις ὀλίγων χιλιάδων δραχμῶν, ὄγκος δὲ Παρίου ἢ Πεντελικοῦ μαρμάρου ἑνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου πωλεῖται ἐν Εὐρώπῃ δύο ἢ καὶ τριῶν χιλιάδων φράγκων (ἀπαρτιλογία); — Ἔτι δὲ ὁ οἶνος τῆς Πελοποννήσου πωλεῖται δι' ἔλλειψιν ὁδῶν δεκαπέντε λεπτῶν ἡ ὀκά, μετακομιζόμενος δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην ἠδύνατο ἵνα πωλῆται τριῶν ἢ τεσσάρων δραχμῶν.

Ἀπὸ τῶν δασῶν τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ἅτινα σήπονται ἀνωφελῶς ἀπὸ πολλοῦ,

Ναπολέων ὁ πρῶτος κατεσκεύασεν ὁλοκλήρους στόλους, ὅτε ἡ Γαλλία εἶχε τὴν Ἑπτάνησον. Ἡ δὲ Ἑλλὰς, μὴ δυναμένη ἴν' ἐκκαρπῶται τὰ δάση ταῦτα δι' ἔλλειψιν ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, πορίζεται ἔτι καὶ νῦν ἅπασαν, καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς ναυπηγίαν, ἀναγκαίαν ξυλείαν ἐκ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Τουρκίας. Τὸ δὲ ἐριόξυλον, ὁ μαλλὸς καὶ ἡ ὡραία μέταξα τῆς Ἑλλάδος πωλοῦνται δι' ἀπορίαν ἁρμοδίων βιομηχανικῶν ἐργαστηρίων ἀκατέργαστα ἐν Εὐρώπῃ, ἔνθεν, κατεργαζόμενα εἰς παντοῖα ὑφάσματα, ἀποστέλλονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου πωλοῦνται πενταπλασίονος.—Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὰ πεζοδρόμια τῶν Ἀθηνῶν κατεσκευάσθησαν οὐχὶ ὑπὸ Ἑλλήνων, ἀλλ' ὑπὸ Γάλλου μηχανικοῦ; Καὶ γνωστὸν πᾶσιν εἶναι ὅτι ἐν Ἀθήναις οὐδεὶς Ἕλλην ὑπάρχει ὡρολογοποιὸς ἢ μηχανικὸς, καὶ ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον οὐδὲν ὑπάρχει ἢ ἐλάχιστα ἴχνη ἐγχωρίου φιλοτεχνίας καὶ βιομηχανίας. Δι' ἀπορίαν δὲ ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων ἡ Ἑλλὰς χερσεύεται τὰ δύο τρίτα· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν αὐτοφυῶν αὐτῆς ἀγαθῶν, ἡ ξυλεία, ὁ οἶνος, τὰ μέταλλα, τὸ ἔλαιον, οἱ γαιώδεις ἄνθρακες αὐτῆς καθιστῶνται ἄχρηστα, οὐδεμίαν φέροντα τῷ ἔθνει ὠφέλειαν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἁπάντων τούτων τῶν σπουδαιοτάτων πραγμάτων, πρὸς ἃ τυφλώττομεν ἴσως μόνοι τῶν λαῶν τῆς μεσογείου, τὸ περὶ τὴν ἄβουλον ἐκμίσθωσιν τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρίου, ὃν σπουδῆς ἄξιον πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν, ἔχει ῥοπὴν ἐν τῷ παρόντι, νομίζομεν οὐχὶ ἀνωφελὲς ἵνα διατρίψωμεν περὶ αὐτὸ, δεικνύοντες μάλιστα πῶς μετεχειρίσθησαν αὐτὰ οἱ ἀρχαῖοι καὶ πῶς ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες.

Γ'.

Λαύριον ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἐκ τῶν πρὸς μεσημβρίαν ἀκτῶν τῆς Ἀττικῆς γινόμενον πλατὺ ἀκρωτήριον, τὸ καταλῆγον ἁλιτενὲς καὶ στενὸν μέχρι τοῦ Σουνίου. Αἱ ἀκταὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦσιν ὅρμους καὶ λιμενίσκους πολλοὺς, ἐξ ὧν ἡ Ἀττικὴ τὸ πάλαι Ἀκτὴ καὶ Ἀττικὴ ὠνομάζετο, ὡς ὑποπίπτουσα τοῖς ὄρεσιν ἁλιτενὴς καὶ τραχεῖα μέχρι τοῦ Σουνίου. Τούτων ἀσφαλέστατοι εἶναι τὸ λεγόμενον Μανδρὶ (ὁ ἀρχαῖος Θόρικος) καὶ τὰ Ἐργαστήρια, ὡς ἀσφαλιζόμενα ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀνέμων ὑπὸ τῆς ἀντικειμένης νήσου Μακρονησίου (τῆς ἀρχαίας Ἑλένης ἢ Κρανάης). Κατῳκοῦντο δὲ αἱ ἀκταὶ αὗται τὸ πάλαι ὑπὸ ναυτῶν καὶ ἁλιέων, ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον τοὺς ναύτας τῶν στόλων, τῶν ἄλλων δήμων παρεχόντων αὐτοῖς τοὺς στρατιώτας.

Τῷ κάμψαντι τὴν κατὰ τὸ Σούνιον ἄκραν παρίστατο τὸ πάλαι πρῶτον μὲν τὸ Σούνιον, πολίχνιον ἐπὶ τῆς ἄκρας, ἔνθα νῦν κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς, ὅπερ ὠχυρώθη κατὰ τὸ δέκατον ἔννατον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅπως φυλάττῃ τὰ ἐξ Εὐβοίας εἰς Πειραιᾶ περιπλέοντα σιταγωγὰ πλοῖα·— ἔπειτα δὲ ὁ Θόρικος, μία τῶν ὑπὸ τοῦ Κέκροπος κτισθεισῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ δώδεκα πόλεων[1], ὀχυρωθεῖσα καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἧς σώζονται πολλὰ μέχρι τοῦδε ἐρείπια·— ὕστερον δὲ ὁ δῆμος, ὁ καλούμενος Ποταμός·— ἔπειτα δὲ ἡ Πρασία, ἡ Στειριὰ, ἡ Βραυρὼν, ἐν ᾗ ἦτο τὸ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος ἱερόν· ἔπειτα δὲ ὁ Μυρρινοῦς, ὁ Προβάλινθος, ὁ Μαραθὼν, ἐν ᾧ ὁ Μιλτιάδης, μὴ περιμείνας ὑστερίζοντας τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ τὴν πανσέληνον, διέφθειρε μόνος τὰς δυνάμεις τοῦ τῆς Περσίας βασιλέως. Μετὰ δὲ τὸν Μαραθῶνα παρίστατο ἡ Τρικόρυθος, ἔπειτα δὲ ὁ Ῥαμνοῦς· ὕστερον δὲ ἡ Ψαφὶς ἡ τῶν Ὠρωπίων, παρ' ἣ ἦτο καὶ τὸ Ἀμφιαράειον τετιμημένον μαντεῖον, πόλεις καὶ κῶμαι ἀκμάζουσαι εἰς πολυανδρίαν καὶ ἄνεσιν, καὶ πλουτοῦσαι ἀπὸ τῶν ἀργυρείων τοῦ Λαυρίου, τῶν λατομείων τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς ναυτιλίας.

Προΰκειται δὲ τῆς παραλίας ταύτης πρὸ μὲν τοῦ Θορίκου καὶ τοῦ Σουνίου παραμήκης ἡ τραχεῖα καὶ ἔρημος νῆσος Ἑλένη, ἣν ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει Κρανάην, διότι ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Πάρις, διενυκτέρευσεν ἐπ' αὐτῆς καὶ ἀπήλαυσε τὸ πρῶτον τῆς ἁρπαγείσης Ἑλένης.

> οὐδ' ὅτε σε πρῶτον Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς
> [ἔπλεον] ἁρπάξας ἐν ποντοπόροισι νέεσσι,
> νήσῳ δ' ἐν Κρανάῃ ἐμίγην φιλότητι καὶ εὐνῇ.

Τὸ ἔνδον τῆς παραλίας ταύτης εἶναι ξηρὸν, λεπτόγεων καὶ ἄγονον, ὡς πᾶσα καθόλου ἡ Ἀττική· διότι σπανίζει πηγῶν καὶ ναματιαίων ὑδάτων, τὸ δὲ ὄμβριον ὕδωρ δὲν διαμένει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἀλλὰ μετοχετεύεται δι' ὑπογείων φυσικῶν σηράγγων εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὁ διαπορευόμενος τὴν πάλαι ποτὲ μὲν πολυάνθρωπον, νῦν δὲ ἔρημον ταύτην χώραν, ἐκπλήττεται βλέπων αὐτὴν κατακεκερματισμένην, γέμουσαν λελαξευμένων φρεάτων, ὑπονόμων σηράγγων, ἐρειπίων, καμίνων καὶ κεκαυμένων ἐκβολάδων, λειψάνων τῶν πάλαι περιφήμων μεταλλείων τοῦ Λαυρίου, ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι ὠφελοῦντο μεγάλα, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς κατεσκεύασε τὸν στόλον, ὅστις, καταναυμαχήσας τοὺς Πέρσας ἐν Σαλαμῖνι, οὐ μόνον ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ ἀνέδειξε τὰς Ἀθήνας πρωτεύουσαν αὐτῆς πόλιν.

Δ'.

Ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ ἐδάφους τούτου σύγκειται ἐκ τοῦ λεγομένου μικασχίστου καὶ τιτανώδους μεταμορφικοῦ μαρμάρου, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ἡ ἀργυρῖτις γῆ ποτὲ μὲν ἐν εἴδει φλεβῶν, ποτὲ δ' ἐν εἴδει πλατέων ἐλασμάτων συνεχῶν καὶ μακρῶν. Σύγκειται δὲ αὕτη ἐκ τῆς λεγομένης ἀργυρίτιδος galène (φυσικοῦ μίγματος θείου καὶ μολύβδου) διεσπαρμένης ἐντὸς μεταλλομήτρας (ἢ οὐσίας περικαλυπτούσης τὸ κρυσταλλόπηκτον ὀρυκτὸν), συγκειμένης ἐκ σιδήρου ἀνθρακικοῦ καὶ σπαθικοῦ, ᾧ τινι τυγχάνει συμμεμιγμένος ποσός τις ψευδάργυρος, ἀντιμώνιον καὶ χαλκός. Κατὰ τὸν Πλίνιον οἱ Ἀθηναῖοι εὕρισκον ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ Θορίκου πολλοὺς σμαράγδους', οὐχὶ ὅμως ἐκ τῶν διαφανεστάτων.

Ε'.

Τὰ μεταλλεῖα ταῦτα ἐξεκαρποῦντο οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων. Διότι ὁ μὲν Πλίνιος διηγεῖται ὅτι ἐξευρέθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐριχθονίου, βασιλεύσαντος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα π. Χ· κατὰ δὲ τὸν Ξενοφῶντα οὐδεὶς ποτε τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἐγνώριζε πότε ἤρξατο ἡ ἐκκάρπωσις τῶν μεταλλείων τούτων. «Οὐκοῦν, ὅτι μὲν πάνυ παλαιὰ ἐνεργὰ ἐστι, πᾶσι σαφές· οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν, ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη. Οὗτω δὲ πάλαι ὀρυσσομένης καὶ ἐκφορουμένης τῆς ἀργυρίτιδος (λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ Προσόδων βιβλίῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους), κατανοήσατε τί μέρος οἱ ἐκβεβλημένοι σωροὶ τῶν αὐτοφυῶν τε καὶ ὑπαργύρων λόφων. Οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖόν τι συστελλόμενος, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστιν. Ἐν ᾧ γε μὴν χρόνῳ οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐν αὐτοῖς, οὐδεὶς ποτε ἔργου ἠπόρησεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἔργα τῶν ἐργαζομένων περιῆν. Καὶ νῦν δὲ οἱ κεκτημένοι ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνδράποδα, οὐδεὶς τοῦ πλήθους ἀφαιρεῖ, ἀλλ' ἀεὶ προσκτᾶται, ὁπόσα ἂν πλεῖστα δύνηται. Καὶ γὰρ δὴ ὅταν μὲν ὀλίγοι ὀρύσσωσι καὶ ζητῶσιν, ὀλίγα, οἶμαι, καὶ τὰ χρήματα εὑρίσκεται· ὅταν δὲ πολλοὶ, πολλαπλασία ἡ ἀργυρῖτις ἀναφαίνεται. Ὥστε ἐν μόνῳ τούτῳ, ὧν ἐγὼ οἶδα ἔργων, οὐδὲ φθονεῖ οὐδεὶς τοῖς ἐπισκευαζομένοις. Ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀγροὺς κεκτημένοι πάντες ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, ὁπόσα ζεύγη ἀρκεῖ εἰς τὸ χωρίον καὶ ὁπόσοι ἐργάται, ἢν δ' ἐπιπλεῖον τῶν ἱκανῶν ἐμβάλῃ τις, ζημίαν λογίζονται· ἐν δὲ τοῖς ἀργυρίοις ἔργοις πάντας δή φασιν ἐνδεῖσθαι ἐργατῶν.»

ΣΤ'.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Σόλωνος, ὅστις ἔταξε τοὺς πολίτας κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑκάστου πρόσοδον, αἱ περιουσίαι τῶν πολιτῶν ἀπεδείχθησαν οὕτω μικραὶ, ὥστε συμπεραίνομεν ὅτι τὰ μεταλλεῖα δὲν παρεῖχον αὐτοῖς ἔτι μεγάλας προσόδους. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Θεμιστοκλέους φαίνεται ὅτι τὰ μεταλλεῖα ταῦτα ἐπέδωκαν διαφερόντως· ὁ δὲ δῆμος ἐλάμβανε τὸ τέταρτον τοῦ ἐξορυσσομένου ὀρυκτοῦ, ἐξ οὗ ἕκαστος πολίτης ἐλάμβανε δραχμὰς δέκα, τὰ θεωρικὰ λεγόμενα χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ τότε αἱ Ἀθῆναι εἶχον ὡς ἔγγιστα περὶ εἴκοσι χιλιάδας πολιτῶν, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν ἀργυρείων πρόσοδος ἦτο 4 800 000 δραχμῶν. Βραδύτερον δὲ ἐπὶ τοῦ Περικλέους τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρίου ἐπέδωκαν εἰς τοσοῦτον, ὥστε αἱ Ἀθῆναι ἠδυνήθησαν ἵνα δαπανήσωσι πλεῖστα ὅσα χρήματα εἰς ἀποστολὰς ἀποικιῶν, εἰς κατασκευὴν μνημείων πολυτελῶν καὶ ἀγαλμάτων χρυσελεφαντίνων, δι' ὧν ὁ Περικλῆς ἐκαλλώπισε τὰς Ἀθήνας καὶ προπαρεσκεύασεν αὐτὰς εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Τὰ δὲ μεταλλεῖα ἦσαν κτῆμα τῆς πόλεως, ἤτις ἐμίσθου αὐτὰ τοῖς πολίταις διὰ συμβολαίων ἀϊδίων.

Χωρὶς δὲ τοῦ ἐνιαυσίου φόρου, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἡ προνομία ἐδίδετο ἀντὶ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ταλάντου (8 000 δρ.) περίπου. Τοσοῦτον ἀργύριον κατέβαλε Νικίας ὁ Νικηράτου, ὅστις ἐκτήσατο ἐν τοῖς ἀργυρείοις χιλίους δούλους, «οὓς ἐξεμίσθωσεν ὕστερον Σωσσίᾳ τῷ Θρακὶ ἐπὶ τῷ ἀποδιδόναι ὀβολὸν μὲν ἀτελὴ ἑκάστου τῆς ἡμέρας, τὸν δὲ ἀριθμὸν ἴσους ἀεὶ παρέχειν·» καὶ ὁ Καλλίας καὶ ὁ Παντενέτης. Κατά τινα δὲ ἀξιομνημόνευτον ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Θορίκῳ Φείδων ὁ ἐκ τῆς Αἰξωνῆς, δήμου τῆς Ἀττικῆς, ἠγόρασε τοὺς δούλους καὶ τὰ ἀργυρεῖα τῆς παρακειμένης πεδιάδος ἐπὶ τῷ δύνασθαι τὸν πωλητὴν, ἀποδίδοντα τὴν ἀγορὰν, ἴν' ἀναλάβῃ τὸ κτῆμα. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ τὸ σύμπαν τῶν μεταλλουργικῶν ἔργων ἐκαλεῖτο ἐργαστήρια. Ἡ δὲ ἐξουσία τῆς ἐκκαρπώσεως ἐδίδετο ἐπὶ ἐγχωγραφημένων σχεδίων, ἅτινα ἐνεδείκνυον τοὺς ὅρους τῶν συγχωρηθέντων ἑνὶ ἑκάστῳ χωρίων, ὧν οἱ κύριοι ἔπρεπεν ἵνα κατασκευάζωσιν ἐν τοῖς ὑπονόμοις ἔργοις μεσότοιχα. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡ ἐκκάρπωσις τῶν μεταλλείων ἔδιδεν ἀφορμὴν πολλῶν δίκαι-ονειῶν καὶ δικῶν. Οἱ ἐργολάβοι ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ γῆς, ἥρπαζον ἀλλήλων τὰ πράγματα, καὶ ἤρχοντο ὕστερον παρὰ τοὺς δικαστὰς, μεταχειριζόμενοι λέξεις ληφθείσας ἀπὸ τῆς οἰκείας τέχνης μηδόλως νοουμένας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, οἵτινες τέλος ἠναγκάσθησαν ἵνα καταστήσωσι περὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν εἰδικόν τι δικαστήριον, ὀνομασθὲν μεταλλικὸν δικαστήριον. Οἱ πρὸς αὐτὸ ἀναφερόμενοι νόμοι ἐκαλοῦντο μεταλλικοί· οἱ δὲ δικασταὶ ἐξελέγοντο ἐκ τῶν ἐμπείρων τῆς περὶ τὰς ὑπονόμους καὶ τὴν μεταλλουργίαν τέχνης ἀνδρῶν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΓΓΛΙΑΣ.[1]

Ἡ Κανταβριγία ἐνίκησε τὴν Ὀξφόρτην· ἡ δὲ παλαιὰ ἑστία τῶν πανεπιστημίων τῆς Ἀγγλίας ἀπέβαλε τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὐκλειαν! Αἱ ἐφημερίδες αὐτῆς ψάλλουσιν ἱερεμιάδας καὶ πενθοῦσιν· οἱ δὲ πολῖται ἐξέρχονται μελανείμονες· οἱ δὲ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῆς ἠχοῦσι πενθίμως ὡς ἐπὶ μεγίστῃ τινὶ συμφορᾷ. Διὰ τί; Μὴ ἡ Κανταβριγία ἠρίστευσε πάλιν κατά τινα φιλολογικὸν ἀγῶνα; Ὄχι. Ἀλλὰ διότι οἱ μαθηταὶ αὐτῆς ἐνίκησαν τέλος τοὺς τῆς Ὀξφόρτης κατὰ τὸν τελευταῖον ἐπέτειον ναυτικὸν ἀγωνισμὸν ἐν τῷ Ταμίσει!

Ὡς γνωστὸν, ἀπὸ δεκαεπτὰ ἐτῶν οἱ μαθηταὶ τῆς Ὀξφόρτης ἐνίκων πάντοτε τοὺς τῆς Κανταβριγίας κατὰ τὸν ἐπέτειον ναυτιλιον τοῦτον ἀγῶνα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ παρελθὸν σάββατον ἐνικήθησαν κατὰ κράτος, ὑστερίσαντες τῶν ἀντιπάλων κατὰ μίαν γιάρδαν, ἐπικροτοῦντος πλήθους ἀπείρου, συνδραμόντος ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ταμίσεως ὅπως γένηται θεατὴς τοῦ μεγάλου τούτου μεταξὺ τῶν δύο σοφῶν πόλεων ἀγῶνος.

Θιέρσος. — Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας.

Ὁ καιρὸς ἦτο ἀθλιώτατος, ἡ δὲ χιὼν κατέπιπτεν ἄφθονος, ἡ δὲ ὁμίχλη κατεκάλυπτε παγετὰ καὶ βορβορώδης τὰ πάντα· καὶ ὅμως πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ Λονδίνου ἦσαν συνηθροισμένοι παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ ἐπὶ τῶν γεφυρῶν, ἀναμένοντες τὸ ἀποβησόμενον.

Περὶ μεσημβρίαν δίδεται τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως· αἱ δὲ στενώταται καὶ ἐλαφρόταται ἄκατοι, ἐλαυνόμεναι ὑπὸ ἓξ στολιδωτῶν μαθητῶν, κωπηλατούντων μετὰ καταπληκτικῆς ῥώμης καὶ ταχύτητος, διαμιλλῶνται τίς φθάσει προτέρα πασῶν εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου, ἔχοντος τεσσάρων μιλλίων μῆκος. Ἡ ἀμιλλα τῶν ἀκάτων ἐξεγείρει τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ πλήθους μέχρι μανίας, καὶ μυριάδες λαοῦ τρέχουσιν ὅπως ἴδωσιν αὐτοῖς ὄμμασι τὸ ἀποβησόμενον, καὶ καταθέτουσι μεγάλα ποσά. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ τέλους ἡ νίκη ἦτο ἀμφιῤῥεπὴς, ἀλλὰ φθάσαντες ἤδη παρὰ τὸ τέρμα, οἱ κωπηλάται τῆς Κανταβριγίας ἐνίκησαν ὑπερτερήσαντες κατὰ τὸ τέταρτον τοῦ μήκους τῆς ἀκάτου τῶν ἀντιπάλων.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Ὀξφόρτης ἔδωκαν δέκα χιλιάδας λιρῶν τοῖς τῆς Κανταβριγίας. Τοσοῦτον ἦτο τὸ κατατεθὲν ἐνέχυρον!

Ἡ ἀγγελία τῆς ἀνακτίσεως τῆς Σεβαστουπόλεως ἐξώργισε καὶ ἐλύπησε λίαν τοὺς Ἄγγλους, οἵτινες ὑποκρύπτουσι τὴν ὀργὴν αὐτῶν ὑπὸ τοὺς παραδοξοτάτους συλλογισμοὺς, μεγάλως ἀντιφάσκοντες πρὸς τὸν αὐθαίρετον χαρακτῆρα τῶν Ἀγγλικῶν ἐφημερίδων κατὰ τὸ ἔτος 1855. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἐθεώρει τὴν ὑπεροχὴν τῆς Ῥωσσίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ὡς ἐπαπειλοῦσαν τὸ ἀγγλικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν πολιτικὴν ἰσορροπίαν τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ νῦν διακηρύττει ὅτι ἡ Ῥωσσία δὲν ἐπιδιώκει νέας κατακτήσεις, καὶ ὅτι δικαίως δύναται ἵνα νομίζῃ τὸν Εὔξεινον Πόντον λίμνην ῥωσσικήν· ᾠγει δὲ τοὺς Τούρκους καὶ ἐπαινεῖ τοὺς Ἕλληνας, οὓς δὲν ἔπαυεν ὑβρίζων καθ' ὅλον τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον.

Ἡ Διεθνὴς λεγομένη ἑταιρία (l'International) ἔλαβεν ἀπό τινος μεγάλην ἐπίδοσιν ἐν Ἀγγλίᾳ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν. Ἀλλ' ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις φαίνεται ὀλίγον ἢ οὐδόλως μεριμνῶσα περὶ τῶν ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ταύτης λύμης τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν κινδύνων, ἥτις ἐπαπειλεῖ τὸ ὑγιέστερον καὶ ἰσχυρότερον αὐτῆς στοιχεῖον, τὴν ἀγγλικὴν ἀριστοκρατίαν. Ὅ, τι μάλιστα παροξύνει τοὺς ἐργάτας εἶναι ὁ ὑπὲρ τῶν πενήτων φόρος, ὅστις συλλέγεται ἐν ἑκάστῃ συνοικίᾳ, καὶ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας πτωχούς, οὕτως ὥστε οἱ πένητες φορολογοῦνται μᾶλλον τῶν πλουσίων. Οὕτω λ. χ. τὸ Ἄστυ (City), ὅπερ κατοικεῖται ὑπὸ τῶν πλουσιωτάτων ἐμπόρων, ὑποτελεῖ φόρον εἰκοσάκις ἐλάττονα τοῦ White Chapel, τῆς συνοικίας τῶν πτωχοτάτων ἐργατῶν.

Ἐλεύσεται δὲ ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς, μὴ ἀρκούμενος τῷ φάσματι τοῦτο τῆς ἐλευθερίας, ἀπαιτήσει ῥιζικὰς μεταῤῥυθμίσεις. Ἀλλὰ, παρὰ τὴν Διεθνῆ Ἑταιρίαν, ὁ φενιανισμὸς διατελεῖ ἀείποτε ἐνεργὸς, καὶ πολλοὶ φοβοῦνται μὴ αἱ δύο ἑταιρίαι ταὐτισθῶσιν ἐπὶ τέλους εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κοινὸν ἐχθρόν.

---

[1] Τοσαῦτ' οὖν ἀπόχρη προσθήσειν ὅτι φησὶ Φιλόχορος Κέκροπα πρῶτον εἰς δώδεκα πόλεις συνοικίσαι τὸ πλῆθος, ὧν ὀνόματα Κεκροπία, Τετράπολις, Ἐπακρία, Δεκέλεια, Ἐλευσὶς, Ἀφιδνα, Θόρικος, Βραυρὼν, Κύθηρος, Σφηττὸς, Κηφισιά, ... πάλιν δ' ὕστερον εἰς μίαν πόλιν συναγαγεῖν λέγεται τὴν νῦν τὰς δώδεκα Θησεύς.

Στράβ. Γεωγρ Βιβλ. Θ'. Κεφ. Α'.

Ὁ γηραιὸς ἱπποπόταμος.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΕΙΛΟΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΝΤΑΣ

ΠΟΤΑΜΟΥΣ

ΤΗΣ

ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ[1].

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΙΡ ΣΑΜΟΥΗΛ ΒΕΚΕΡ.

1861—1862.

Τοῦτο ἰδὼν, ἐξῆλθον θαῤῥαλέως τῆς κρύπτης ἐν ᾗ ἐνήδρευον, καὶ ἡτοιμαζόμην ἵνα πυροβολήσω. Ἀλλὰ τὸ θηρίον, νομίζον ὅτι ἔμελλεν ἴν' ἀπαλλαχθῇ καὶ ἐμοῦ, ὡς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀντιπάλου, ἔβρεμε μέγιστον, καὶ καταδὺν αἴφνης εἰς τὸ ὕδωρ, ἀνεφάνη εἰς τόπον ἀπέχοντα τοῦ σκοπέλου, ἐφ' οὗ ἱστάμην, περὶ ἑκατὸν πόδας· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν οὐδόλως ἵνα ἔλθῃ πλησιέστερον. Προσέταξα τότε τῷ Βαχὶτ ἵνα βοήσῃ δεινῶς, ὅπως ἐπιστρέψῃ αὐτὸ, καὶ ὅτε ὁ ἱπποπόταμος, πτοηθεὶς, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, ἐπυροβόλησα αὐτὸν κατὰ τὸ οὖς. Εὐτυχήσας δὲ τὴν πληγὴν ταύτην ἔλαβον παραμυθίαν τῆς ἀποτυχίας πασῶν τῶν ἄλλων· διότι ὁ γηραιὸς ἐρημίτης ἀνετράπη παρευθὺς, ἔτυψε τὸ γαληνὸν ὕδωρ τῆς λίμνης, καὶ ἠφανίσθη ὑπὸ δεινῶν διαταθεὶς σπασμάτων.

Ἐν ἀκαρεῖ οἱ κάτοικοι τῆς κώμης, οἵτινες ἀνέμενον τὸν ἀγγελοῦντα τὸν φόνον τοῦ ἀπὸ πολλοῦ γνωστοῦ αὐτοῖς γηραιοῦ ἐρημίτου, ἔδραμον αἱμώδιψοι μετὰ καμήλων, σχοινίων, μαχαιρῶν, πελέκεων καὶ πάσης τῆς ἀναγκαίας παρασκευῆς εἰς διαμελισμὸν καὶ μετακόμισιν τοῦ ἱπποποτάμου, ὅστις ὅμως δὲν ἐφάνη πλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος. Μόλις δὲ μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν εἴδομεν τὸ πελώριον αὐτοῦ σῶμα πλέον, ὡς νῆσον κινητὴν, ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἡτοιμαζόμεθα ἤδη ἵνα ἐξελκύσωμεν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ διὰ σχοινίων· ἀλλ' εἴδομεν αἴφνης ἐκπηδῶσας τῶν ὑδάτων καὶ ἀφανιζομένας τὰς πελωρίας γνάθους πολλῶν κροκοδείλων, ἑορταζόντων τὸ τέλος τοῦ παλαιοῦ αὐτῶν φίλου. Ἀδύνατον ἵνα διαγράψω ἐνταῦθα τὴν ἀθημονίαν, τὰς κραυγὰς καὶ τοὺς κωμικωτάτους μορφασμοὺς τῶν ἐγχωρίων, βλεπόντων ὅτι ἄλλοι ταχύτεροι καὶ ἰσχυρότεροι αὐτῶν ἐρασταὶ ἔμελλον ἵν' ἀπολαύσωσι τῆς σαρκὸς τοῦ ἱπποποτάμου, ὑφ' ἧς ἤδη τοσοῦτον ἐχάρησαν. Εὐτυχῶς τὸ πελώριον πτῶμα ἐξώκειλεν εἴς τινα σύρτιν χαλίκων, δύο ἀπέχουσαν μίλια τῆς λίμνης. Πρῶτοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ κροκόδειλοι. Ἀλλ' οἱ ἐγχώριοι, μανιώδεις γενόμενοι, ἤρξαντο ἵνα κραυγάζωσι καὶ λιθοβολῶσιν οὕτως, ὥστε ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἵνα παραιτηθῶσι πάσης περὶ τοῦ σώματος τοῦ ἱπποποτάμου πάλης, καὶ ὠρυόμενοι ὥρμησαν ἐπὶ τὸν κολοσσὸν, ὃν, προσδέσαντες διὰ σχοινίων, εἵλκυσαν ἀλαλάζοντες ἐπὶ τὴν ὄχθην.

Ἡ ἄγρα ἦτο λαμπρά! Τὸ δέρμα, μὴ περιλαμβανομένης τῆς κεφαλῆς, ἦτο δώδεκα ποδῶν καὶ τριῶν δακτύλων. Ἐφύλαξα τοὺς δύο κωλῆνας ὑπὲρ τοῦ κωμάρχου, καὶ μέγα μέρος τῆς πιμελῆς, εὐλόγως ὑπερτιμωμένης ἐν τῷ τόπῳ, ὡς γλυκυτάτης καὶ ἀβροτάτης. Ἓν τέμαχος κρέατος ἐξελέχθη ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀποχωρισθεισῶν τῶν δύο τούτων μερίδων, οἱ ἄγριοι ὥρμησαν γυμνοὶ καὶ μέλανες, ὡς καταχθόνιοι δαίμονες, ἢ ὡς ἀγέλη λιμωττουσῶν ὑαινῶν, ἐπὶ τὴν λείαν, μεταχειριζόμενοι μυρίας μαχαίρας, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ σῶμα τοῦ ἱπποποτάμου μετεβλήθη εἰς αἱματόφυρτον μάζαν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, καταδύντες εἰς τὰ ἀσπαίροντα σπλάγχνα, ἐφιλονείκουν περὶ τῆς πιμελῆς, οἱ δὲ ὦρμων ἐπὶ τὸ κρέας, δάκνοντες ἢ περιλείχοντες τὸ αἷμα, οἱ δὲ διέσχιζον ἀλλήλων τὰς χεῖρας, ὅπως ἀναγκάσωσι τὸν ἔχοντα καλόν τι τεμάχιον ἵν' ἀφῇ αὐτό. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεχώρησα τοῦ εἰδεχθοῦς θεάματος, ἐθὰς ἤδη ἀπὸ πολλοῦ τῶν τοιούτων γενόμενος.

Ἐκ τίνων σύγκειται ἡ ἀγέλη τῶν θηρευτῶν. — Ἀβοὺ Δῶ καὶ Δζάλης. — Βούβαλος καταβροχθισθεὶς ὑπὸ λεόντων. — Θήρα ἑπτὰ ἐλεφάντων, ὧν εἷς ἐφονεύθη διὰ ξίφους.

Εἴμεθα ἤδη συνηθροισμένοι ἐπὶ τῷ αὐτῷ καὶ ἕτοιμοι εἰς ἀναγωγήν. Πλὴν τῶν ὑπηρετῶν μου, τοῦ διερμηνέως, ἑνὸς ἱπποκόμου, δύο Ἀράβων, καὶ τῆς κυρίας Βαρακὲ, ἐγχωρίου γυμνῆς γυναικὸς, ἥτις ἀλέθει τὸ σόργο καὶ ἀρτοποιεῖ, ἔχω ἐννέα καμηλιλάτας, ἓξ Τακρούρεις, ἕνα πρόσκοπον καὶ τοὺς τρεῖς ἀγγαγῖρς, ὀνομαζομένους Ἀβοὺ Δῶ, Δζάλην καὶ Σολεϊμάνην. Ὁ Ἀβοὺ Δῶ εἶναι κάλλιστος πάντων, ἔχων ἓξ μὲν ποδῶν τὸ ἀνάστημα, ὡραιοτάτην δὲ τὴν μορφὴν, καὶ ὀφθαλμοὺς καμηλοπαρδάλεως, πολλάκις καταστράπτοντας, ὡς ὁ ἀετός. Ὁ δὲ Δζάλης, καὶ μικρότερος ὢν τοῦ Ἀβοὺ Δῶ, ἔχει μυῶνας ἰσχυροτάτους καὶ φυσιογνωμίαν ἀνθρώπου τολμηροτάτου. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες ὁμοιάζουσι πρὸς κενταύρους· διότι ἵππος καὶ ἄνθρωπος συγχέονται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ζῶον, ἀνέρπον καὶ διεισδυόμενον πανταχόσε, ὡς ἑρπετόν. Ἅρ' ἀναβάντων εἰς τοὺς ἵππους, ἡ φύσις αὐτῶν μεταβάλλεται παραδόξως· διότι οἱ πρὸ μικροῦ σεμνοπρόσωποι καὶ ἥσυχοι οὗτοι ἄνθρωποι καταλαμβάνονται αἴφνης ὑπὸ μανιώδους οἴστρου· καὶ, σείοντες τὰς γυμνὰς αὐτῶν μαχαίρας, ὁρμῶσι πρὸς τοὺς βράχους, διαπερῶσι τοὺς ἀκανθῶνας, ὑπερπηδῶσι τὰς χαράδρας, ἀναβαίνουσι τὰς κλιτύας, καὶ διεισδύονται εἰς τὰς ἀβύσσους, ὡς εἰ ἐμάχοντο πρὸς φανταστικόν τινα ἐχθρόν. Διὸ φοβοῦμαι μὴ οἱ ἵπποι δὲν ἀντίσχωσι πρὸς τοιαῦτα γυμνάσια.

Δύο ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντες τῆς κώμης Γίρας, εἴδομεν πίνοντα παρὰ τὴν ὄχθην βούβαλον μέλανα, ὃν πυροβόλας ἐπλήγωσα καιρίως. Ἀλλὰ δὶς πεσὼν, ἐξανέστη καὶ ἔφυγε βρυχώμενος. Ἐν ᾧ δὲ τὰ μὲν πυρὰ τῶν αὐτοχθόνων ἀκολούθων μου ἐκαλύπτοντο ὑπὸ κραάτων βουβάλων, ἡ δὲ κυρία Βαρακὲ, ἡ οἰκονόμος καὶ ἀρτοποιὸς ἡμῶν, ἑτοιμάσασα τὴν τράπεζαν καὶ παραθεῖσα πλακοῦντας καὶ τεμάχια ἵππατος ἀντιλόπης ἐψημένα, ἐκάλει ἡμᾶς εἰς δεῖπνον, ἀκούομεν αἴφνης φοβερὸν βρύχημα, μανίων ὅτι οὐ μακρὰν ἡμῶν ὑπάρχουσί τινες ἐπιθυμοῦντες ἵνα συνδειπνήσωσι καὶ αὐτοὶ, ὡς ἡμεῖς. Μετὰ δὲ τὸ πρῶτον τοῦτο βρύχημα, ἐξ οὗ περιηχήθη διακοσίοις περίπου μέτροις πᾶσα ἡ περιξ χώρα, ἠκούσθησαν ἕτερα πλησιέστερα βρυχήματα. Ἀναστὰς, ἔλαβον τὴν καραβίναν. Ἀλλ' οἱ ἀγγαγῖρς μοι λέγουσι καθειμένῃ τῇ φωνῇ· « Μὴ ἐκπλήττου. Οἱ ἵπποι ἡμῶν δὲν κινδυνεύουσι κατὰ ταύτην τὴν νύκτα· διότι οἱ λέοντες, οὓς ἀκούεις βρυχωμένους, εὗρον ἤδη τὸν βούβαλον, ὃν πρὸ ὀλίγου ἐτραυμάτισας. »

Οὐδέποτε ἤκουσα συμφωνίαν μεγαλοπρεπεστέραν τῶν βρυχημάτων τῶν λεόντων τῆς ἐρήμου, ὁρμώντων ἐπὶ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην λείαν. Ἀλλ' ἡ ἁρμονία αὕτη, ἥτις ἐνήδυνε τὴν ἀκοήν μου, δὲν ἤρεσκε τῷ διερμηνεῖ καὶ τῇ ἀρτοποιῷ Βαρακὲ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ οἱ ἀγγαγῖρς ἤρξαντο ἵνα διηγῶνται φοβερώτατα περὶ λεόντων διηγήματα.

Τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐχνηλατήσων τοὺς ἄρπαγας τοῦ βουβάλου. Ἀλλὰ, μὴ ἀπαντήσας αὐτοὺς, ἐπανηρχόμην ἡσύχως εἰς τὴν σκηνήν. Ἀλλὰ τότε οἱ Ἀγγαγῖρς προσέρχονται ἀγγέλλοντές μοι ὅτι εὗρον ἴχνη ἀγέλης ἐλεφάντων, καὶ παρεκάλουν με ἵν' ἀκολουθήσω μετ' αὐτῶν ὅσον τάχιστα. Διέβημεν ταχέως τὸν ποταμόν. Ἐν ᾧ δ' ἐπειρώμεθα ἵνα μάθωμεν πόθεν ἔπνεεν ὁ ἄνεμος, ἡ ἔρημος περιηχήθη αἴφνης ὑπὸ σαλπισμάτων, καὶ εἴδομεν ὡραῖόν τινα ἐλέφαντα ἐξερχόμενον τοῦ δάσους καὶ προβαίνοντα μεγαλοπρεπῶς πρὸς τὴν ὄχθην. Καταβὰς τοῦ ἵππου καὶ κρυπτόμενος ὄπισθεν ἀμμώδους τινὸς σύρτεως, προεπορευόμην, ἀκολουθούντος κατόπιν ἑνὸς τῶν Τακρούρεις, ὅστις ἔφερε τὴν δευτέραν καραβίναν μου, καὶ ἔλαθον προσερχόμενος ὄπισθεν τῆς ἄμμου, εἰς τόπον ἑκατὸν πεντήκοντα βημάτων ἀπέχοντα τοῦ ὑδρευομένου ἐλέφαντος. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ σύρτις καθιστᾶται ὑψηλοτέρα, καὶ μὴ ἔχοντες μήτε δένδρον, μήτε λίθον τινὰ ὅπως κρυπτώμεθα, ἀναγκαζόμεθα ἵνα ἕρπωμεν. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον

« Ἀπεμόνωσα τοῦ εἰδεχθοῦς θεάματος. »

1. Συνέχ. ἀπὸ σελ., 169.

διατελοῦμεν προβαίνοντες ἀράτοι πρὸς αὐτόν.

Ὁ ἐλέφας παύεται πίνων, καὶ λουόμενος τινάσσει διὰ τῆς προβοσκίδος ῥεύματα ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, εὐφραινόμενος καὶ ἀγνοῶν ὅτι εἴμεθα ἤδη οὕτω πλησίον αὐτοῦ. Ἀπείχομεν ἤδη δεκαπέντε περίπου πόδας. Ἄϊφνης ὁ ἐλέφας βλέπει ἡμᾶς, καὶ ἀνακύπτων ἀνατείνει τὰ πελώρια αὐτοῦ ὦτα, ὠρύεται καὶ φαίνεται θρασυνόμενος ἅμα καὶ δειλιῶν, ἀπορῶν πότερον πρέπει ἵνα προσβάλῃ ἢ φύγῃ. Ἀλλ' ἐγὼ ἐν ἀκαρεῖ πυροβολῶ αὐτὸν κατὰ τὴν ὠμοπλάτην διὰ τῆς βαρείας μου καραβίνας, ἣν οἱ μὲν Ἄραβες ὠνόμασαν παιδίον τοῦ κανονίου, ἐγὼ δὲ συντόμως ὀνομάζω le Bébé. Πληροῦται δὲ αὕτη εἰκοσιδύο γράμμων πυροκόνεως καὶ σφαίρας ἑλκούσης ἡμίσειαν λίτραν. Ἀλλ' ἡ κλόνησις αὐτῆς ἀνέτρεψέ με, ὡς πάντοτε. Ὁ δ' ἐλέφας τραυματισθεὶς φεύγει πρὸς τὸ δάσος, ἐν ᾧ οἱ ἀγγαγῖρς ὁρμῶσιν ὅπως διακλείσωσιν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ. Ἀλλὰ τὸ θηρίον ὁρμᾷ μανιῶδες ἐπ' αὐτούς. Καὶ τότε ἄρχεται ἡ ἡρωϊκὴ καὶ μανιώδης τῶν ἀνθρώπων τούτων θήρα, καθ' ἣν, ἀντὶ τοῦ κατέχειν τὸν ἐλέφαντα περί τινα ἱππέα φεύγοντα κατὰ τὴν συνήθη μέθοδον, οἱ γενναῖοι ἀγγαγῖρς καταβαίνουσιν ὁμοθυμαδὸν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ προσβάλλουσι γυμνοὶ καὶ πεζοὶ τὸν φοβερὸν θῆρα.

Ἐπ' ἀληθείας οὐδέποτε εἶδον θήραν ὡραιοτέραν ἅμα καὶ ἐπικινδυνωτέραν. Ὁ ἐλέφας, εἰ καὶ ἔλαβε πληγὴν καιρίαν καὶ ἐγένετο μανιώδης ἐκ τῶν πόνων, ἐννοεῖ ὅτι οἱ κυνηγοὶ πειρῶνται ἵνα προσβάλωσιν αὐτὸν ἐξόπισθεν, ὅπερ ἀποφεύγει μετ' ἀπίστου ἀληθῶς δεξιότητος. Διότι περιστρεφόμενος προσβάλλει τοὺς ἐγκειμένους αὐτῷ θηρευτὰς κατὰ διαδοχὴν καὶ ἀνατινάσσει διὰ τῆς προβοσκίδος νέφη κονιορτοῦ.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀγγαγῖρς δὲν δύνανται ἵνα ὑπερβῶσι τὸ στρατήγημα τοῦτο· διότι ἡ εὐκίνητος ἅμμος, ἥτις οὐδόλως ἐμποδίζει τὴν φυγήν τοῦ κολοσσοῦ, ἀναχαιτίζει αὐτοὺς οὕτως, ὥστε μόλις ἐκφεύγουσι τὰς πληγὰς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀγωνιζόμενοι ἀταράχως καὶ γενναίως σώζουσιν ἑκάστοτε τὸν μᾶλλον κινδυνεύοντα. Ἐν τούτῳ διαπερᾷ τὸ στάδιον, ἐρχόμενος ὅσον ἐγγύτατα τοῦ θηρίου, καὶ πυροβολῶν, τραυματίζω αὐτὸ πάλιν κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὦμον, ἐν ᾧ ὁ Ἀβοὺ Δῶ διελαύνει αὐτὸν φεύγοντα κατὰ τὴν κοιλίαν τῷ ξίφει!

Ὁ ἐλέφας φεύγει πρὸς τὸ δάσος· ἡμεῖς δ' ἀκολουθοῦμεν κατόπιν αὐτοῦ, μέχρις οὗ βλέπομεν αὐτὸν σφαλερὸν βαδίζοντα καὶ πίπτοντα εἴς τινα ξηρὰν τάφρον. Προσελθόντες δὲ εὕδομεν ἐνὸς τετάρτου ὁδὸν ἀπέχοντας ἡμῶν δώδεκα ἄλλους ἐλέφαντας, οἵτινες διέβαινον τὸν ποταμόν. Ὑποκάμψαντες δὲ τὴν ὁδόν, καὶ ἔροντες διὰ τῶν θάμνων, ἐφθάσαμεν πλησιέστατα τριῶν αὐτῶν, μέχρις οὗ, παραστάντος ἑνὸς πλαγίως, πυροβολήσας κατὰ τὸν κρόταφον, ἐξέτεινα αὐτὸν νεκρόν. Ἀλλ' αἴφνης παρίστανται ἡμῖν ἔμπροσθεν καὶ δεύτερος. Λαμβάνω πάλιν τὴν δίκροτον καραβίναν μου καὶ πυροβολῶ τοῦτον κατὰ τὸ μέσον τοῦ μετώπου. Ἀλλὰ τὸ θηρίον, μὴ τραυματισθέν, πρῶτον μὲν ἀναχωρεῖ, ἔπειτα δ' ἐπιτίθεται ἡμῖν μανιωδῶς. Πυροβολῶ ἐκ δευτέρου κατὰ τὸ μέτωπον, ἀλλὰ μάτην· διότι τὸ ζῶον ἐπιστραφὲν ὁρμᾷ ἐπ' ἐμὲ φρικῶδες, καὶ βεβαίως ἐφονευόμην ὑπ' αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ἔφθανεν ὁ Ζζάλης ἀποκόψας αὐτῷ τὸν ἀχίλλειον τένοντα τοῦ ὀπισθίου ποδός. Εὖγε, Ζζάλη!

Αἱ τρεῖς σφαῖραι ῥιφθεῖσαι ἐκ τοῦ πλησίον ἀπέβησαν μάταιαι! Δικαίως ἄρα πιστεύεται ὅτι ὁ ἐλέφας τῆς Ἀφρικῆς σπανιώτατα φονεύεται, ὡς οἱ τῶν Ἰνδιῶν, πυροβολούμενος κατὰ τὸ μέτωπον. Τοὐναντίον δὲ ὁ ἐξ αὐτοῦ κίνδυνος προσβαλλομένου ἀντικρὺ ἐπαυξάνεται.

Καὶ ὁ μὲν Ζζάλης ἠρίστευσεν· ἐγὼ δὲ, γεμίσας τὰς καραβίνας μου, ἀνέμενον ἔφιππος μετὰ τοῦ Ἀβοὺ Δῶ καὶ τῶν ἄλλων θηρευτῶν τὴν ἔφοδον τῆς ἀγέλης. Ἀλλὰ μὴ βλέποντες αὐτὴν, οἱ ἀγγαγῖρς ἑτοιμάζονται ἵνα πορευθῶσιν ἐξόπισθεν καὶ βιάσωνται αὐτὴν ἵνα παρέλθῃ πλησιέστατα ἡμῶν. Κατένευσα μὴ θελήσας ἵνα διαφθείρω τὸ γοήτευμα τῶν πυροβόλων μου, λέγων ὅτι δυσάρεστον ἦτο ἵνα ὑποδεχθῶμεν τὴν μανιώδη ταύτην ἀγέλην, ἧς οἱ κολοσσοὶ ἔχουσιν ἄτρωτα τὰ μέτωπα· ἀλλ' ἠχόμην σφόδρα ἵνα ἡ ἀγέλη ἔλθῃ μὲν πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ μὴ κατ' εὐθεῖαν, ὡς ἐπεθύμουν οἱ στέλλοντες ἡμῖν αὐτήν.

Ἐν ᾧ δὲ ἤμεθα ἤδη ἀπὸ ἑνὸς τετάρτου ὥρας ἐν ταύτῃ τῇ στάσει, αἴφνης ἀντηχοῦσι μακρὰν αἱ κραυγαὶ τῶν τριῶν ἀγγαγῖρς, καὶ μετά τινα λεπτὰ δεινὸς ψόφος καὶ κραυγαὶ καὶ ὀξεῖς ἀγρίων ἐλεφάντων μυκηθμοὶ ἀγγέλλουσιν ἡμῖν ὅτι ἡ ἀγέλη ὁρμᾷ ἐφ' ἡμᾶς κατ' εὐθεῖαν. Ὅθεν συναγείρας πάντας τοὺς βοηθοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς φάλαγγα συμπεπυκνωμένην, παραγγέλλω αὐτοῖς ἵνα μοι δῶσι τὰς καραβίνας πλήρεις ἐγκαίρως, καὶ ἀναμένωμεν παρατεταγμένοι τακτικῶς ἐσπειραμένοι φαλαγγηδὸν τὸν ἐχθρὸν, ὅστις ὁρμᾷ ἐφ' ἡμᾶς ταχὺς, ὡς κεραυνός. Τὰ πάντα τρέμουσι, σείονται καὶ τέμνονται ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν κολοσσαίων θηρίων, καὶ κονιορτὸς ἄπειρος ἀμαυροῖ πᾶσαν τὴν πέριξ χώραν.

Προπορεύεται δὲ τῆς φαλαγγος ταύτης πελώριός τις ἀρχηγὸς, ὅστις ἔρχεται κατ' εὐθεῖαν εἰς ἐμέ. Πυροβολῶ αὐτὸν τάχιστα δὶς κατὰ τὸ μέτωπον. Ἡ προσβολὴ ἀνασπᾷ αὐτὸν εἰς τοὐπίσω, καὶ ἐπιστραφεὶς ὑποχωρεῖ μετὰ δύο μικροτέρων ἐλεφάντων, οἵτινες πληγέντες κατὰ τὸν κρόταφον πίπτουσι νεκροί. Τότε οἱ ὑπηρέται μοι ἐγχειρίζουσι τὴν καραβίναν Βεβὲ εὐκαιρότατα, ὅπως στοχάσωμαι τοῦ τελευταίου τῆς ἀγέλης, ἥτις ἀφανίζεται ἤδη εἰς τὸ ἀρκυστάσιον. Βούμ!... καὶ ἡ κλόνησις τοῦ παιδίου τοῦ κανονίου με ἀναστρέφει, ὡς πέταλον ἀνεμόστροφον· τὸ δὲ αἷμά μου ἀναβλύζει ἐκ τῶν μυκτήρων. Ἀλλὰ γνωρίζω καλῶς ὅτι διὰ τοῦ κινδυνώδους μὲν ἀλλὰ πολυτίμου καὶ ἀσφαλοῦς τούτου ὅπλου ἐτραυμάτισα καιρίως τὸ θηρίον, ὅπερ, ἔχον σφαῖραν ἕλκουσαν ἡμίσειαν λίτραν εἰσδῦσαν ἐξόπισθεν εἰς τὸν ὦμον, δὲν ἠδύνατο ἵνα τρέχῃ πολὺν καιρόν.

Σὶρ Σαμουὴλ Βέκερ, οἱ ἀγαγγίρς καὶ οἱ δύο ῥινοκέρωτες.

Μετ' ὀλίγον δ' ἔρχονται οἱ ἀγγαγῖρς, ἀσθμαίνοντες καὶ διεσπαραγμένοι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν. Τὸ ξίφος τοῦ Ἀβοὺ Δῶ εἶναι καθημαγμένον. Ἔμαθον δὲ παρ' αὐτῶν ὅτι οἱ ἐλέφαντες φεύγοντες, κυκλωθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἐπανεστράφησαν. Ἐν δὲ τῇ διώξει ὁ Ἀβοὺ Δῶ ἔφθασεν ἕνα καὶ ἀπέταμεν αὐτῷ τὴν ἰγνύαν.

Τὸ σύνολον ἦσαν ἑπτὰ μὲν ἐλέφαντες ἀποθανόντες, τρεῖς δὲ τετραυματισμένοι. Εἶναι ἤδη ὀψιαίτατα τῆς ἡμέρας· ὥστε ἀδύνατον ἵνα διώκωμεν αὐτοὺς περαιτέρω. Ἄλλως τε οἱ ἀγγαγῖρς προτίθενται ἵν' ἀναζητήσωσιν αὐτοὺς τῇ ἐπαύριον.

Ἀναζήτησις τῶν πληγωθέντων. — Πτῶσις τοῦ Ζζάλη. — Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ Σερίφ. — Ῥοδὰρ ὁ μονόχειρ. — Ζεῦγος ῥινοκερώτων. — Προσβολὴ καὶ δίωξις. — Ὑπερμυὴς ὁρόμος. — Ἀνταγώνισμα. — Ἀπόνοια τοῦ Ἀβοὺ Δῶ — Ἔσχατα πεῖρα. — Ἡ νίκη διέφυγεν ἡμᾶς.

Τῇ ἐπαύριον εἰς τῶν πληγωθέντων ἐλεφάντων μεταβουλευσάμενος προῦκρινεν ἀντὶ, τοῦ φυγεῖν, ἵνα ὁρμήσῃ πάλιν ἐφ' ἡμᾶς. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν μακρόθεν ἐρχόμενον ἡτοιμαζόμεθα εἰς ἄμυναν. Ἀλλ' ἰδὼν ἐπανερχομένους τοὺς ἀγγαγῖρς ἐπέθετο πρῶτον αὐτοῖς. Καὶ οἱ μὲν δύο ἐξέφυγον πλαγίως, τὸν δὲ Ζζάλην, μὴ προφθάσαντα ἵνα διολισθήσῃ, ἐπάταξεν οὕτω σφοδρῶς διὰ τῆς προβοσκίδος, ὥστε κατέβαλεν αὐτὸν, καὶ καταπατήσας συνέτριψεν αὐτοῦ τὴν κνήμην· ὕστερον δὲ, νομίσας αὐτὸν ἀποθανόντα, ἔβαμε διώξων τὸν φυγόντα ἵππον, καὶ ἠφανίσθη μετ' ἐκείνου εἰς τὰς λόχμας. Μετ' ὀλίγον εὕρομεν καὶ τοῦτον νεκρὸν, ὡς τοὺς ἄλλους.

Μετά τινας ἡμέρας οἱ κατὰ τὴν χώραν διαβόητοι κυνηγοὶ ἀδελφοὶ Σερὶφ, μαθόντες τὰ κατορθώματα ἡμῶν, ἦλθον προτείνοντές μοι ἵνα παραλάβω αὐτοὺς βοηθοὺς καὶ ἀντιλήπτορας κατὰ τὰς κυνηγετικάς μου πορείας. Ἦσαν δὲ πάντες τέσσαρες, οἱ περιφημότατοι πάντων τῶν ἀγγαγίρς. Διὸ καὶ ὁ Ἀβοὺ Δῶ αὐτὸς, αἰσθόμενος ἑαυτὸν μικρὸν πρὸς τὸν πρωτότοκον αὐτῶν, καὶ ζηλοτυπῶν, ἤγγειλέ μοι ὅτι ἐὰν κατένευον ἵνα παραλάβω τοὺς νέους τούτους συναγωνιστὰς, ἔκρινεν ἵν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ Σολεϊμάνη. Ἐγὼ δ' ἀπεκρίθην αὐτῷ ὅτι ἔκρινα φρόνιμον ἵνα φυλάξω αὐτοὺς μέχρις οὗ ἔλθῃ ὁ μέλλων ἵνα διαδεχθῇ τὸν ἔτι νοσηλευόμενον Ζζάλην κυνηγὸς, πρὸς ὃ ὁ Ἀβοὺ Δῶ οὐδὲν ἀντεῖπεν.

Ὁ νεώτερος τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν, ὀνομαζόμενος Ῥοδὰρ, ἦτο πηρὸς τὴν χεῖρα. Ἀπώλεσε δὲ ταύτην κατά τινα πρὸς ἐλέφαντα μάχην, ὅστις πληγωθεὶς τὸν, μὲν ἵππον αὐτοῦ ἐφόνευσε πλήξας διὰ τῆς προβοσκίδος, αὐτοῦ δὲ τὸν βραχίονα καὶ τὸν ὦμον συνέτριψε διὰ τῶν ὀδόντων οὕτω δεινῶς, ὥστε τὰ μὲν ὀστὰ καταθραυσθέντα κατέπεσον, ἡ δὲ χεὶρ ἐπουλωθεῖσα συνεστάλη ὡς ὄνυχες ἀετοῦ, χρησιμεύουσα μόνον αὐτῷ πρὸς τὸ χαλιναγωγεῖν τὸν ἵππον.

Οἱ φίλοι τοῦ γηραιοῦ ἱπποποτάμου.

Τῇ ἐπαύριον ἀπῆλθομεν πάντες πρωΐ ἐπὶ θήραν· Διαβάντες τὸν ποταμὸν διεπορευόμεθα καθ' ἡδονὴν τὴν χώραν συλλέγοντες ποῦ μὲν τοὺς καρποὺς τῶν βαόβαψ, ποῦ δὲ τὸ κόμμι τῶν ἀκακιῶν, ὅπερ ὂν διαφανέστατον καὶ χρυσοῦν, ὡς τοπάζιον, περεποίει αὐταῖς μαγικήν τινα ὄψιν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ Ταχὲρ, ὁ πρωτότοκος τῶν ἀδελφῶν Σερὶφ, ἔστη δεικνύων ἡμῖν ἄμορφόν τινα μᾶζαν, κρυπτομένην ὄπισθεν ἀκανθώδους τινὸς λόχμης. Καταβὰς τοῦ ἵππου, ἀκολουθοῦντος μετ' ἐμοῦ τοῦ Σουλεϊμάνου, προϋχώρουν πεφυλαγμένως. Πλησιάσας δὲ πρὸς τὸν ἀκανθῶνα εἶδον δύο πλησίον κοιμωμένους ῥινοκέρωτας ὑπὸ τοὺς πυκνοὺς θάμνους, καὶ ἐπέταξα εὐθὺς τῷ Σουλεϊμάνῃ ἵνα, ἐπανελθὼν πρὸς τοὺς ἀγγαγῖρς, ἀναλάβῃ τὸν ἵππον αὐτοῦ καὶ τὸν ἐμὸν, ὃν ἔπρεπεν ἵνα ἔχῃ πάντοτε ἕτοιμον πλησίον μου· καὶ ταῦτα λέγων προϋχώρουν, μέχρις οὗ ἔφθασα εἰς τόπον ἀπέχοντα τριάκοντα μέτρα τῶν ῥινοκερώτων. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι κοιμώμενοι εἶδον καθ' ὃναρ παραστάντα αὐτοῖς τινα πολέμιον· διότι ἐγερθέντες αἴφνης μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος καὶ κραυγάζοντες ὀξύτατα οὒφῳ, οὒφῳ, οὒφῳ, ὥρμησαν ἐπ' ἐμέ. Ἐγνώριζα ὅτι ἦτο ἀνωφελὲς ἵνα πυροβολήσω αὐτοὺς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἥτις, ὡς γνωστὸν, φέρει δύο πελώρια κέρατα· διὸ ἐπυροβόλησα τὸν ἕνα κατὰ τὸ στῆθος, καὶ τὰ δύο θηρία, πτοηθέντα ἐκ τῆς ἐκπυρσοκροτήσεως, ἔφυγον μετὰ πλείστης ὅσης ταχύτητος.

« Tayau! tayau! » ἀναβοῶσιν οἱ ἀγαγῖρς. « Διώκωμεν αὐτούς. » Καὶ ῥίπτοντες χαμαὶ καὶ καρποὺς καὶ κόμμι, ὁρμῶσιν ἀνδρείως ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ῥινοκέρωτας. Ἐγὼ δὲ ἀναβαίνω ἐπὶ τὸν ἵππον, μὴ κατορθώσας ἵν' ἀναπληρώσω τὴν καραβίναν, καὶ πτερνίζω τὰ πλευρὰ αὐτοῦ, ὅπως καταφθάσω τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ τὸ ἔδαφος εἶναι λίαν ἀπρόσφορον εἰς δρόμον ταχύν· διότι αἱ ἀκακίαι καὶ οἱ θάμνοι με ἐμποδίζουσι τοῦ τρέχειν, καὶ ὑστερίζω ὀλίγον. Ἀλλὰ μετὰ ἓν μίλλιον περίπου, ἐξερχόμενος τῆς στενοχωρίας εἰς τὴν πεδιάδα, φθάνω κατ' ὀλίγον αὐτούς.

Θέαμα ἥδιστον, ἐξ οὗ ἔξω φρενῶν γίνεται ὁ κυνηγός! Οἱ δύο ῥινοκέρωτες φεύγουσι παραλλήλοι, ὡς ζεῦγος ἵππων συναρμόττων, καὶ πηδῶσι μετ' ἀνεκφράστου ταχύτητος πρὸ τοῦ Ταχὲρ, ὅστις ξιφήρης, ἔχων τὴν κόμην ἀνεμοφόρητον, ῥίπτει τὸν ἵππον αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον τοῦ ὑπὸ τῶν δύο θηρίων ἐξαιρομένου κονιορτοῦ. Ὁ δὲ Ῥοδὰρ, εἰ καὶ κρατεῖ τὰς ἡνίας διὰ τοῦ ἀπεξηραμμένου αὐτοῦ βραχίονος, φθάνει μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Τρίτος δὲ ἔρχεται ὁ Ἀβοὺ Δῶ, ὅστις πλήττει διὰ τῶν πτερνῶν τὸν ἵππον, παροξύνει αὐτὸν κραυγάζων, καὶ προκύπτων, τείνει τὸ ξίφος, ὅπως πλήξῃ τοὺς ῥινοκέρωτας.

— Τὰ κέντρα! τὰ κέντρα! Κεντᾶτε τοὺς ἵππους! κραυγάζω ἀναθαῤῥύνων αὐτούς. Προχωρεῖτε! Καὶ ὁ Τετὲλ, κεντριζόμενος ἐῤῥωμένως πηδᾷ θαυμαστὸν ὅσον, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἔρχομαι εἰς τὸ μέσον τῶν κυνηγῶν, τῶν ἵππων καὶ τῶν γυμνῶν ξιφῶν. Ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Ἀβοὺ Δῶ, ὅστις αἰσθάνεται ἐξασθενήσαντα τὸν

Ο Σὶρ Σαμουὴλ Βέκερ προσβαλλόμενος ὑπὸ τῶν λεόντων.

ἵππον αὐτοῦ, καὶ φαίνεται ἀθυμῶν, τάττομαι παρὰ τὸν Ῥοδὰρ, ὅν μετ' ὀλίγον ἀπολείπω.

Αἱ δύο ἀντίπαλοι συμμορίαι τῶν κυνηγῶν φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλας περὶ ὑπεροχῆς. Ὁ Ἀβοὺ Δῶ μαίνεται, βλέπων προλαβόντα αὐτὸν τῆς ὁδοῦ τὸν Ταχέρ. Μάτην δὲ πειρῶμαι ἵνα παρέλθω ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἑνὸς τῶν ῥινοκερώτων, ὅπως ἐκκενώσω ἐκ τοῦ πλησίον ἐκ δευτέρου τὴν καραβίναν· διότι δὲν δύναμαι ἵνα καταλάβω αὐτοὺς τρέχοντας πάντοτε τὸν αὐτὸν δρόμον. Μόνον δὲ ἡμῖν ὑπολείπεται ἵνα μένωμεν ὀπίσω, ἀπέχοντες αὐτῶν τρία ἢ τέσσαρα βήματα καὶ κατορθώσωμεν ἵνα μὴ μεταβάλλωμεν βάδισμα, ἕως οὗ οἱ φυγάδες ἀπαυδήσαντες ἀναγκασθῶσιν ἵνα βαδίζωσι βραδύτερον.

Διήλθομεν ἤδη δύο μίλλια, καὶ ὅμως οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐφαίνετο ἀποκαμών· ἐπειδὴ πάντες διώκοντες καὶ διωκόμενοι, ζῶα καὶ ἄνθρωποι, ἐτρέχομεν πηδῶντες ὁμοίως μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, ποτὲ μὲν διὰ τῆς πεδιάδος, ἄλλοτε δὲ ἐν χαμηλοῖς ἀκανθώδεσι δρυμοῖς, ἢ ἐν τοῖς θάμνοις, ὑφ' ὧν δεινῶς ἐταλαιπώρησαν οἱ ἵπποι. Ἀλλ' ἤδη ἡ συμμορία ἐκτείνεται, καὶ διασκορπίζεται. Φθάνομεν εἰς τὴν κορυφὴν συνεχῶν τιῶν λόφων, ὧν τὸ κάταντες, ὂν ἑνὸς περίπου μιλλίου, κλίνει μετρίως πρὸς τὸν ποταμόν. Πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ τῆς κατωφερείας ἄρχεται λόχμη ἀδιάβατος καὶ σκοτεινὴ, πρὸς ἣν σπεύδουσιν, ὡς εἰς ἔσχατον καταφύγιον, οἱ φυγάδες. Ἡμεῖς δὲ, βλέποντες τὸν σκοπὸν αὐτῶν, σπεύδομεν παντὶ σθένει, ὅπως προφθάσωμεν αὐτοὺς, πρὶν ἢ καταφύγωσιν εἰς τὴν λόχμην.

Εἶναι ἤδη εἴκοσι λεπτὰ, ἀφ' οὗ τρέχομεν τὸν δεινὸν τοῦτον δρόμον. Αἴφνης ὁ ἵππος τοῦ Ζολεϊμάνου ἵσταται καταπεπονημένος. Ἀλλ' ὁ ἐμὸς, ῥωμαλέος ὢν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, διατελεῖ τρέχων πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος. Ἤδη τέσσαρες μόνον ἐξ ἡμῶν καταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ λόφου. Ὁ μὲν Ταχὲρ προηγεῖται, ὁ δὲ Ἀβοὺ Δῶ ἐσχατεύει· διότι ὁ ἵππος αὐτοῦ γίνεται βραδύτερος. Ἀλλ' αὐτὸς πηδᾷ, τριποδίζοντος τοῦ ἵππου, ἐπὶ γῆς καὶ δὲν παύεται διώκων· διότι ἔχει κνήμας ἀντιλόπης, καὶ ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα μέτρων ἐνόμισα ὅτι ἔμελλεν ἵνα ὑπερδράμῃ τοὺς ἵππους καὶ λάβῃ τὴν ἀπὸ τῆς πρώτης πληγῆς τῶν δύο θηρίων δόξαν.

Ἡ συγκίνησις πάντων εἶναι ἐσχάτη. Οἱ ῥινοκέρωτες φαίνονται μὲν ἤδη παραλελυμένοι, ἀλλὰ προσεγγίζουσι πρὸς τὴν λόχμην. Ἆ! ἐὰν εἶχον ἵππον ἀκραιφνῆ! ἵππον! ἔδιδον ἂν βασιλείαν ἀνθ' ἑνὸς ἵππου! »

Ἡ λόχμη ἀπέχει ἤδη ἡμῶν περὶ διακόσια μέτρα· οἱ δὲ ῥινοκέρωτες βραδυποροῦσι, μὴ δυνάμενοι ἵνα τρέχωσιν, ὡς πρότερον. « Θάῤῥει Ταχέρ! προχώρει! προχώρει! » Καὶ ὁ Ταχὲρ διατελεῖ τρέχων, ὡς μαινόμενος... τρέχων... προσεγγίζει πρὸς τὰ δύο θηρία, καὶ ἐκτραχηλιζόμενος ἀνατείνει τὸ ξίφος, καὶ εἶναι ἕτοιμος ἵνα πλήξῃ τὸ πλησιέστερον. Ἐὰν ὑστερίσῃ δύο δεύτερα λεπτὰ, οἱ φυγάδες ἐκφεύγουσιν αὐτόν. « Θάῤῥει Ταχέρ! » Τὸ ξίφος λάμπει καὶ ἀστράπτει, ὁ δὲ τελευταῖος ῥινόκερως γίνεται ἄφαντος εἰς τὴν λόχμην, ἔχων ἐπὶ τῶν αἱμοσταγῶν αὐτοῦ νώτων πληγὴν ἑνὸς ποδὸς τὸ μῆκος. « Εὖγε, Ταχέρ! »

Ἐὰν εἴχομεν ἔτι πρὸ ἡμῶν ὁδὸν διακοσίων μέτρων ἐν τῷ πεδίῳ, οἱ ῥινοκέρωτες δὲν διεφευγον ἡμᾶς ζῶντες. Ἀλλὰ καὶ οὕτως, θαυμάζων τὴν ἀνδρίαν τοῦ ἀγγαγὶρς, ἀνέκραγον πρὸς αὐτόν· « Εὖγε, εὖγε, Ταχέρ! »

(Ἕπεται συνέχεια.)

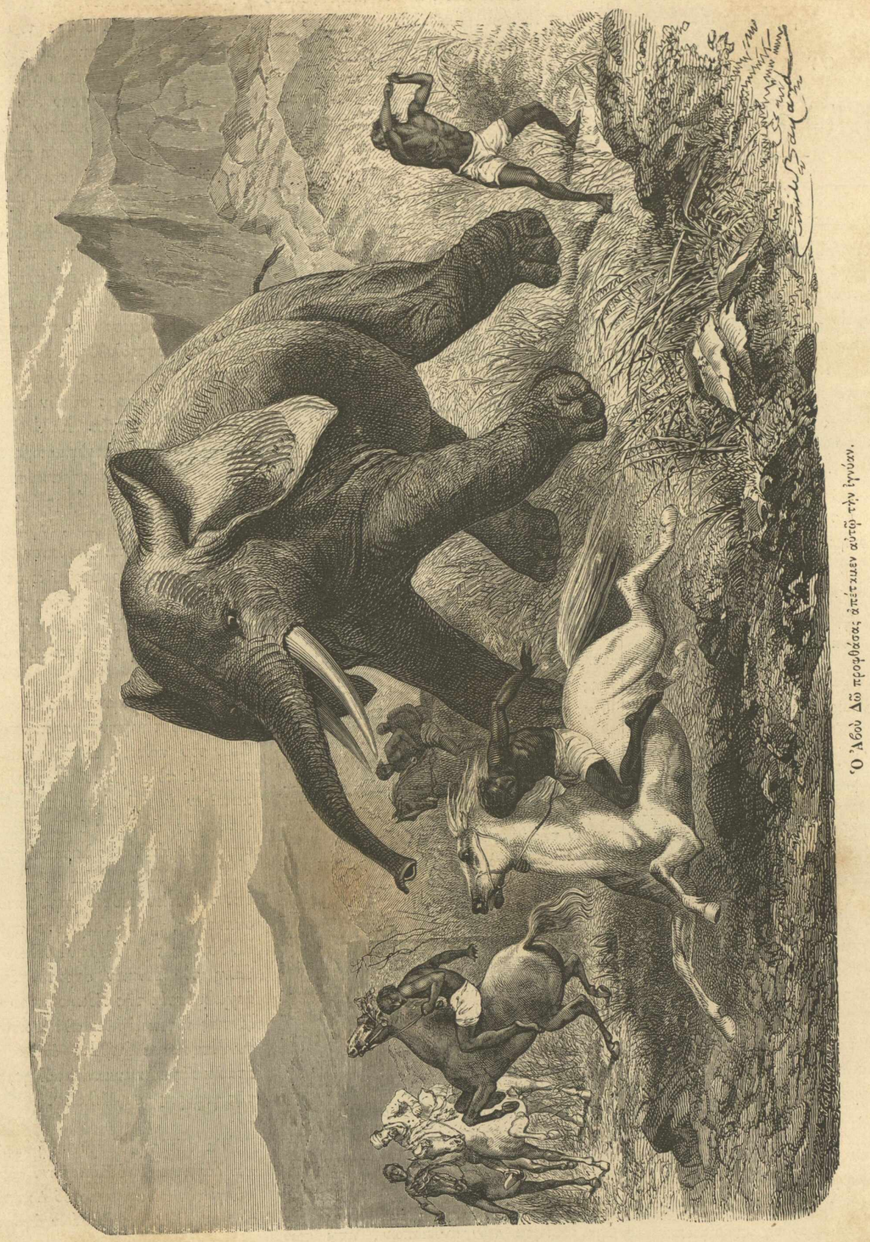

Ὁ Ἀβοὺ Δῶ προφθάσας ἀπέτεμεν αὐτῷ τὴν ἰγνύαν.

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Α΄.

Ὁ θέλων ἵνα μελετήσῃ πῶς ὁ χριστιανισμὸς ἐπέδωκε καὶ ἐπηνώρθωσε τὴν ἀρχαίαν κοινωνίαν τῶν ἐθνικῶν πρέπει ἵνα γνωρίσῃ πρῶτον ὁποία τις ἦτο ἡ θρησκεία τῶν τότε ἀνθρώπων. Ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἡ πολυθεία κατέστη ἤδη μίγμα τῆς παλαιᾶς λατρείας τῶν Ῥωμαίων, τῶν χαριέντων μύθων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς μυστηριώδους θρησκείας τῶν κατὰ τὰς Ἀνατολὰς ἐθνῶν. Τὸ πλῆθος, εἰ καὶ μὴ ἐπίστευεν εἰς τὰς ἀναριθμήτους παραδόσεις τῶν διαφόρων τόπων καὶ ποιητῶν, δὲν ἐτόλμα ἵν' ἀρνηθῇ αὐτάς. Οὐδεμία καλῶς ὡρισμένη πίστις ἐπεβάλλετο ἀπαραιτήτως τοῖς ἀνθρώποις· τῶν δὲ στωϊκῶν ἡ φιλοσοφία ἦτο μὲν ὑψηλὴ, ἀλλ' ἐλλιπὴς, καὶ δὲν ἠδύνατο ἵνα γένηται θρησκεία τῶν πολλῶν.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἤρμοζε θαυμασίως πρὸς γενεὰν ἐκλελυμένην, οἵα ἡ τότε, μὴ ἔχουσαν μήτε ῥώμην ψυχῆς σῴζρα πιστευούσης, μήτε τὴν τόλμην τῆς μετὰ λογισμοῦ ἀπορίας. Ἀλλ' οἱ νουνεχέστεροι δὲν ἠδύναντο ἵνα μένωσι μετέωροι ἐπὶ τούτων, καὶ δικαίως ἠγωνίων περὶ τοῦ μέλλοντος.

Ἐν τῇ συγχύσει ταύτῃ παντοίων φιλοσοφικῶν δογμάτων καὶ θρησκειῶν ἀνεπαρκῶν καὶ ἀβεβαίων, ἐν τῇ ἐκφαυλισθείσῃ, διαλελυμένῃ, κατειλημμένῃ καὶ φθειρομένῃ ταύτῃ ἀφ' ἑαυτῆς κοινωνίᾳ ὁ χριστιανισμὸς ἐκήρυξε τὸ δόγμα καὶ συνέστησε τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις διετέλεσε κακουμένη, πιεζομένη καὶ διωκομένη ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας.

Καὶ πρῶτον ἡ βασιλεία ἐπειράθη ἵνα πνίξῃ τὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλ' αὕτη ἤρξατο ἵνα ὑπάρχῃ καὶ αὐξάνηται ἀκούσης τῆς βασιλείας. Οὐδὲν δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡραιότερον καὶ ἡρωϊκώτερον τῆς ἀμάχου ταύτης πάλης τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὴν βασιλείαν, τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν ὕλην, τῆς ἀβιάστου διαμαρτυρίας μυρίων ἀνθρώπων ἀποθνησκόντων ἡδέως ἐν ταῖς τιμωρίαις, θελόντων ἵνα προσκυνῶσι τὸν ἑαυτῶν θεὸν ἀλλὰ μὴ τὸν βασιλέα. Οὐδέποτε τὸ αὐτεξούσιον τῆς διανοίας, καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου διετρανώθησαν οὕτω θαυμασίως, ὡς τότε ὑπὸ τῶν μαρτύρων. Οὐδὲν δὲ μιαρώτερον πάντων τῶν πεπραγμένων αἰσχρῶν τῆς ῥωμαϊκῆς βασιλείας τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν. Οὐδέποτε καταφρονηθήσεται κατ' ἀξίαν καὶ ἡ βασιλεία αὕτη, ἡ στρεβλοῦσα καὶ βασανίζουσα γέροντας, γυναῖκας καὶ παῖδας, μὴ θέλοντας ἵνα ἐπιθυμιῶσι γελοίοις θεοῖς, καὶ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν πολυθέων, ὅπερ, ὃν ἔτι χεῖρον τῶν παρ' αὐτοῦ κατασταθέντων αὐτοκρατόρων, ἠὐφραίνετο ἐπὶ ταῖς βασάνοις, αἵτινες ἐπετίθεντο τοῖς αὐτοῦ βελτίοσι, τοῖς χριστιανοῖς. Ἀδύνατον δὲ μετὰ τοσούτους αἰῶνας ἵνα θεωρήσωμεν ἀταράχως καὶ ἀοργήτως τὸ πολυχρόνιον τοῦτο πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος κακούργημα, τὴν τρομοκρατίαν ταύτην, ἥτις διέμεινεν ἐπὶ τριακόσια ἔτη.

Ἀλλὰ πόθεν τὸ τῶν χριστιανῶν ἀδιάλλακτον τοῦτο μῖσος; — Οἱ αὐτοκράτορες δὲν ἐνεπνέοντο ὑπὸ τοῦ περὶ τὰ θεῖα ζήλου· τὸ δὲ πολίτευμα τῶν Ῥωμαίων δὲν ἦτο ἀπὸ συστήματος ἀνεπιεικὲς, εἰ καὶ πάντοτε ὑπώπτευσε τὰς ἀλλοτρίας θρησκείας. Διὸ δὲν λέγουσιν ὀρθῶς οἱ λέγοντες ὅτι « οἱ θεοὶ πάντων τῶν ἐθνῶν συνῆλθον συζήσοντες εἰς τὸ Πάνθεον ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην· » ἐπειδὴ τὸ Πάνθεον, εἰ καὶ ὠνομάζετο οὕτως, οὐδέποτε καθιερώθη οὐδ' αὐτοῖς τοῖς ἐγχωρίοις θεοῖς τῆς Ῥώμης ἅπασιν, ἀλλὰ μόνον ἐνίοις τῶν μεγίστων. Ὅμως δὲ κατ' ὀλίγον αἱ θρησκεῖαι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας, πολλάκις ἀπωσθεῖσαι, ἔσχον τὸ τελευταῖον ἐν τῇ μητροπόλει τῆς οἰκουμένης ναοὺς καὶ ἱερεῖς ἰδίους· ἐπειδὴ αἱ θρησκεῖαι αὗται δὲν εἶχον ἐν ἑαυταῖς οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀρχὴν ἐναντίαν τῆς εἰδωλολατρείας. Ἀλλ' ἄλλως εἶχον τὰ κατὰ τὸν χριστιανισμόν. Οἱ ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες, μὴ προαισθανόμενοι ἔτι τὴν μέλλουσαν δύναμιν τῆς νέας θρησκείας, κατεδίωξαν αὐτὴν ἀσθενῶς τὸ πρῶτον, χαριζόμενοι μάλιστα τοῖς ἀπεχθανομένοις αὐτὴν Ἰουδαίοις· τὴν δὲ καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος μᾶλλον πρὸς ἡσυχίαν τῆς στασιαστικῆς Ἱερουσαλὴμ ἢ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς βασιλείας. Ἀλλὰ βραδύτερον ἡ ἐπίδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ, πρεσβεύοντος τὴν ἰσότητα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων, τιμῶντος τὴν ἀγαμίαν, βοηθοῦντος τοῖς πένησιν, ἐπιτρέπεντος τὸν συνεταιρισμὸν καὶ τὰς ἀδελφότητας, ἃς οἱ Ῥωμαῖοι ὑπελάμβανον παραλόγως ἐπὶ τὸ κακὸν, καὶ ἐνόμιζον συνωμοσίας ἐπὶ τὰ καθεστῶτα καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀνακηρύττοντος τὴν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων, ἦτοι τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν πανταχόθεν ἐπικειμένων αὐτοῖς βαρβάρων ἐχθρῶν, ταῦτα πάντα κατετάραττον τοὺς αὐτοκράτορας καὶ ἠύξησαν βαθμηδὸν οὕτω τὸν ἀπὸ τῆς νέας θρησκείας φόβον, ὥστε κατ' ὀλίγον τὰ διατάγματα ἀντὶ ἁπλῆς ἐξορίας καὶ δημεύσεως τῶν ὑπαρχόντων ἐπέβαλλον τοῖς χριστιανοῖς θάνατον, καὶ τέλος φρικωδεστάτας βασάνους.

Β΄.

Ἀλλὰ νέοι καιροὶ ἐπέρχονται· ἐπειδὴ ἀναφαίνεται ἤδη ὁ προστάτης καὶ ἐλευθερωτὴς τῶν χριστιανῶν, ὁ Κωνσταντῖνος. Ὁρμῶν ἐπὶ τὴν Ῥώμην πολεμήσων πρὸς τὸν Μαξέντιον, ἠπόρει τί ἔμελλεν ἵνα πράξῃ. Ἐν ᾧ δὲ ἐπῆρε τὴν φωνὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν, παρακαλῶν τὸν θεὸν παράκλησιν, εἰς ἣν ἀνέκειτο ἡ εἰς τὸ μέλλον αὐτοῦ τύχη, ἠρώτησεν ἑαυτὸν μετ' ἀπορίας τίνα θεὸν ἔπρεπεν ἵνα ἐπικαλέσηται. Καὶ τότε ἐσκέφθη πεφροντισμένως περὶ τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος ἐγένετο αὐτόπτης, καὶ ἀνεμνήσθη ὅτι κατὰ τὸν βραχὺν αὐτοῦ βίον εἶδεν ἤδη ἀφανισθέντας ἀθλίως τρεῖς τῶν ἀνδρῶν τῶν μετασχόντων μετ' αὐτοῦ τῆς ἄκρας ἐξουσίας. Διότι ὁ μὲν Ἡρακλῆς καὶ ὁ Σεβῆρος διεφθάρησαν ἐν τῇ μαχαίρᾳ, ὁ δὲ Γαλέριος ἐστρεβλώθη. Πάντες δὲ οὗτοι ἐπίστευσαν τῷ πλήθει τῶν θεῶν, ἐκαλλώπισαν τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καὶ μετεχειρίζοντο τὰ μαντεῖα. Ἀλλ' ὅμως οἱ θεοὶ κατέλιπον ἤδη αὐτοὺς ἀβοηθήτους ἐν τοῖς κινδύνοις· διότι, ἐκστρατεύσαντες δὶς ἐπὶ τὸν τύραννον τῆς Ῥώμης ὑπὸ τὴν προστασίαν πάντων τῶν θεῶν, ἐσφάλοντο ἀθλίως τῶν ἐλπίδων, καὶ ἀπέθανον θάνατον οἰκτρόν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Κωνστάντιος τοὐναντίον, λατρεύων κρύβδην τῷ μόνῳ Θεῷ, ἐξέπνευσεν ἐν εἰρήνῃ τὸν βίον, καὶ κατέλιπε τὴν ἀρχὴν τῷ γένει αὐτοῦ.

Τούτων ἀναμνησθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος προὐτίμησεν ἵνα παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως βοηθήσῃ αὐτῷ εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Καὶ τότε κατεῖδεν ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ σημεῖον, ἢ τὸ λάβαρον, ὡς λέγει ὁ Εὐσέβιος, ἐν ᾧ ἦτο ἐγγεγραμμένον πυριλαμπέσι γράμμασι τὸ « ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ ». Ἀναθαῤῥύνθεὶς ὑπὸ τοῦ θείου τούτου μηνύματος ὁ Κωνσταντῖνος, ἦλθε πολεμήσων πρὸς τὸν Μαξέντιον εἰς τὴν Ῥώμην, θέλων ἵνα προσβάλῃ τὸν ἐθνικὸν στρατὸν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαίᾳ ἑστίᾳ τῆς εἰδωλολατρείας. Ὁ Μαξέντιος ἀντεπεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ ἀμφότεροι συνήντησαν ἀλλήλοις ἐννέα ἀπέχοντες στάδια τῆς Φλαμινιανῆς πύλης, οὐ μακρὰν τῆς γεφύρας τοῦ Μιλβίου.

Ἐκ τῶν τῇ Φλαμινιανῇ ὁδῷ ἐπικειμένων λόφων εἶδεν ὁ Κωνσταντῖνος ἀνελισσομένην τὴν συνάγκειαν τοῦ Λατίου, θέατρον τῶν μεγάλων καὶ δριμέων ἀγώνων, δι' ὧν οἱ Ῥωμαῖοι κατεβάλοντο τὴν κρηπῖδα τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος. Ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τῶν ὀρῶν, ἅτινα περιστέφουσι δίκην ἀμφιθεάτρου τὴν μεγάλην πόλιν, διεγράφετο ἡ προτομὴ αὐτῆς, ἀνανακλώσης τὰ κολοσσαῖα οἰκοδομήματα ἐν τοῖς ὑποξάνθοις νάμασι τοῦ Τιβέρεως.

Οὐδέποτε ἡ θεία πρόνοια παρεσκεύασε μεγαλοπρεπεστέραν σκηνὴν εἰς μεγαλοπρεπεστέραν πρᾶξιν. Ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ἑπτὰ τούτων λόφων, γεμόντων ναῶν, βασιλείων, παντοίων πανηρχαίων καὶ νεωτέρων μνημείων, οἱ θεοὶ τῶν ἀρχαίων ἐραίνοντο οἱονεὶ ἀνιστάμενοι ὅπως κατίδωσιν ἀγωνιῶντες τὸ ἐν τῷ ἀέρι αἰωρούμενον σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὅπερ ἤγγελλεν αὐτοῖς τὸ τέλος τῆς πολυθείας.

Μετὰ δὲ τὴν νίκην καὶ τὴν πομπικὴν αὐτοῦ εἴσοδον εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κωνσταντῖνος ἐξέδωκεν ἐν Μεδιολάνοις τὸ περιβόητον διάταγμα, δι' οὗ ἀνεκήρυττεν ἐλευθέραν μὲν πᾶσαν θρησκείαν, ἐλευθέραν δὲ τὴν τοῦ Χριστοῦ λατρείαν, καὶ προσέταττεν ἵν' ἀποδοθῶσι τοῖς χριστιανοῖς τὰ δεδημευμένα αὐτῶν κτήματα· ἀνεκήρυττε δηλονότι τὴν ἐκκλησίαν αὐτόνομον, ἔχουσαν ἐξουσίαν τοῦ κτᾶσθαι καὶ ἔχειν. Ἐλευθέρα λατρεία, ἐξουσία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ κτᾶσθαι, ταῦτα ἐδίδοντο αὐτῇ διὰ τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων, ἱκανὰ πρὸς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν αὐτεξουσιότητα αὐτῆς, ἐὰν ἡ τῶν αὐτοκρατόρων ἀρχὴ, ἀποδεχομένη καὶ σεβομένη ταῦτα, ἀπείχετο τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, καὶ τῶν περὶ τὰ δόγματα ἀμφισβητήσεων, αἵτινες οὐδαμῶς ἀπέβλεπον πρὸς αὐτήν.

Τότε ἀναφύεται ἡ μεγάλη αἵρεσις τῶν Ἀρειανῶν, ἥτις ἀπασχολεῖ ἅπασαν τὴν βασιλείαν τοῦ Κωνσταντίνου, καθ' ἣν ἐφάνη ἐκ περισσοῦ ὅτι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἡ ἐκκλησία φρονίμως πράξει δυσπιστοῦσα πάντοτε καὶ μὴ δεχομένη εὐκόλως τὴν παρὰ τῆς ἐξουσίας προστασίαν, ἐὰν μὴ θέλῃ, ἀναγκασθεῖσα, ἵνα μεσεύῃ, ποτὲ μὲν δουλεύουσα, ποτὲ δὲ ἐλευθεριάζουσα.

Νικήσας καὶ τὸν ἐθνικὸν Λικίνιον ὁ Κωνσταντῖνος ἔδωκε τοῖς χριστιανοῖς ναούς τινας τῶν ἐθνικῶν εἰς κατασκαφήν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία, διχοστατοῦσα ἐκ τῆς δυνατῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου, κατεῖχε τὸν νοῦν αὐτοῦ μᾶλλον τῶν ἐθνικῶν. Ἡ αἵρεσις αὕτη μετεβάλλετο ἤδη πολλὰς μεταβολὰς καὶ ὑποδιηρέθη εἰς διαφόρους μερικὰς αἱρέσεις, ἀνακειμένας εἰς ἀποφατικόν τι, εἰς τὴν πλέον ἔλαττον ἄρνησιν τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ τοὐλάχιστον τῆς ἰσότητος τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὁ αὐτοκράτωρ μετέσχεν ἀπ' ἀρχῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ τῆς συζητήσεως. Ἀφ' οὗ μάτην ἔγραψε πρὸς τὸν Ἄρειον καὶ τοὺς Ἀρειανοὺς ἐπιστολὴν γέμουσαν συλλογισμῶν καὶ ἀπειλῶν, προσκαλέσας τὸν Ἄρειον, προσέταξεν αὐτῷ ἵνα ὁμόσῃ ὅτι οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ πλημμελήσει περὶ τὸ δόγμα. Ἀλλὰ τοῦ ὅρκου τοῦ Ἀρείου μὴ γενομένου χρησίμου πρὸς μηδὲν, ὁ Κωνσταντῖνος ἔκρινεν ἵνα συγκαλέσῃ τὴν ἐν Νικαίᾳ περίφημον καταστᾶσαν πρώτην Οἰκουμενικὴν λεγομένην Σύνοδον.

Γ΄.

Καθήμενος ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, εἶπεν ἐν τῇ βουλῇ ταύτῃ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθῶς εἰσιτήριον λόγον κατὰ τὸ νῦν ἔθος ἐν ταῖς βουλαῖς. Ὁ δὲ Ἄρειος παραστὰς ἐποιήσατο

Ἡ πρὸς τὸν Μαξέντιον πεζὴ τὴν Ῥώμην μάχη τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. — Εἰκὼν τοῦ Ῥαφαὴλου ἐν Ῥώμῃ.

ὁμολογίαν τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ ἀνυπόκριτον καὶ τολμηροτάτην, καὶ ἠγόρευσεν ὡς στασιάρχης. Οἱ δὲ δύο Εὐσέβιοι, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας, ὁ δὲ τῆς Νικομηδείας, ἀμφότεροι πιστοὶ τῷ Κωνσταντίνῳ, ἔπραξαν στασιαστικῶς. Ἐπειδὴ φυλαττόμενοι ἵν' ἀποφαίνωνται ῥητῶς τὴν γνώμην, ὡς ὁ Ἄρειος, ἐφρόντισαν ὅπως λάθωσι παρὰ τῆς συνόδου ἀποκήρυξίν τινα ἀμφίβολον, δεχομένην διαφόρους ἐξηγήσεις, εἰς ἣν μεταξὺ τῶν ὀρθοδοξοτάτων φράσεων παρεισήγαγον μίαν τινὰ μὴ ὀρθόδοξον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, καλέσαντες τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν γενν ηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, πρωτότοκον τῆς κτίσεως. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντῖνος κατενόησε τὴν ἀντιλογίαν μόνον ὅτε ἐπίσκοποί τινες ὑπέδειξαν αὐτῷ ταύτην, καὶ ἡ ὑποτύπωσις τῆς ἀποκηρύξεως τοῦ θεμελίου τῆς πίστεως ἀνεβλήθη εἰς ἄλλην συζήτησιν, ὅπως ἐπιδιορθωθῇ. Ἡ δὲ περὶ τῆς διορθώσεως τῆς ἀντιλογίας ταύτης συζήτησις ἐγένετο αἰτία τῆς παρὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἀρείου προταθείσης περιβοήτου λέξεως ὁμοουσίου, ἐπινοηθείσης ὑπ' αὐτῶν ὅπως παράσχωσι τῇ περὶ τοῦ δόγματος τῆς ὁμοουσιότητος λέξει πᾶσαν τὴν ἐνδεχομένην ἀκρίβειαν καὶ δύναμιν. Ἡ δὲ λέξις αὕτη προταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὁσίου, ἐπισκόπου τῆς Κορδούης, οὐτινος τὴν γνώμην ἐβεβαίου ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀπεδοκιμάσθη ὑπό τινος τῶν κρυφίων σπουδαστῶν τοῦ Ἀρείου, Εὐσεβίου τοῦ ἐκ Νικομηδείας, ὅστις δὲν ἠδύνατο ἵν' ἀποδεχθῇ αὐτήν. Οὐδὲν ἧττον τὸ θεμέλιον τῆς πίστεως συγγραφὲν ἐπεψηφίσθη. Ὁ δὲ Ἄρειος κατεδικάσθη μὲν ὑπὸ τῆς συνόδου, ἐφυγαδεύθη δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις προσέταξεν ἵνα τὰ μὲν συγγράμματα αὐτοῦ δοθῶσι τῷ πυρὶ, θανατωθῇ δὲ εὐθὺς ὅστις δήποτε καταληφθῇ ἔχων ἐν ταῖς χερσὶ τὰ συγγράμματα ἐκείνου.

Δ'.

Τοιαύτη τις ἐγένετο ἡ ἀρχὴ καὶ κατάστασις τῆς πρώτης χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ἥτις, ἀνατείλασα, ὡς ἥλιος φαεινὸς, ἐκ τοῦ χάους τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῆς εἰδωλολατρείας, ἐφώτισε τὴν διάνοιαν καὶ ἐθέρμανε παρηγοροῦσα τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Εἰ δὲ καὶ παντοιοτρόπως ἐκακώθη, ὡς ὁ θεῖος αὐτῆς ἀρχηγὸς, καὶ παντοίους ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑποστᾶσα διωγμοὺς, ἔφθασεν ἄσπιλος καὶ ἀλώβητος μέχρις ἡμῶν, ἀποτεταγμένη ἵν' ἐπιτελέσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὰ ὑψηλὰ βουλεύματα τῆς θείας προνοίας, ὡς ἐπετέλεσεν αὐτὰ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ γνησία ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, προστάττοντος ἵν' ἀποδίδωμεν τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, καὶ βοῶντος ὅτι « ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· » διότι ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία μεριμνᾷ μόνον περὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ περὶ τοῦ προσκαίρου ὑλικοῦ βίου. Διὸ καὶ εὐλόγως μὲν ὠνομάσθη ὀρθόδοξος, εὐλόγως δὲ Ἀνατολικὴ καὶ Ἑλληνικὴ, ὡς φυτευθεῖσα καὶ βλαστήσασα ἐν Ἑλλάδι· ποτισθεῖσα δὲ διὰ τοῦ αἵματος τῶν Ἑλλήνων μαρτύρων, διεδόθη πανταχόσε τῆς οἰκουμένης διὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποστόλων καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Διότι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ οἱ διαδεξάμενοι αὐτὸν, κατακτησάμενοι τὴν Ἀσίαν, ἀφεῖλον τοὺς μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν φυλετικοὺς φραγμοὺς, καὶ διαδόντες εἰς αὐτὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ παιδείαν, ἤνοιξαν ὁδὸν τῶν Ἑλλήνων ἀποστόλων καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Μέγας, φεύγων τὴν ἐθνικὴν καὶ μισόχριστον Ῥώμην, προὐτίμησεν ἵνα ἱδρύσῃ τὴν νέαν χριστιανικὴν μητρόπολιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, ὅπερ πρῶτον ἐνόησεν, ἠσπάσατο καὶ διέδωκε τὴν νέαν θρησκείαν.

Τὸ ἑλληνικὸν ἄρα ἔθνος ἦτο ἀποτεταγμένον ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ἵνα παιδεύσῃ καὶ ἡμερώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα· διότι ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ ἡ ἑλληνικὴ παιδεία, παιδεύσασα καὶ ἡμερώσασα τοὺς Ῥωμαίους καὶ τὰ λοιπὰ βάρβαρα τῆς Εὐρώπης ἔθνη, προήγαγον τὰ ἔθνη ταῦτα εἰς ἀξίωμα καὶ δύναμιν.

Ἀλλ' οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος διετέλεσεν ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἐπαπειλουμένου χριστιανισμοῦ πρὸς τὰ ἀπὸ τῆς Ἀσίας ὁρμῶντα στίφη, ὡς πρότερον πρὸς τοὺς Πέρσας· ἡ δὲ ἀνατολικὴ ἐκκλησία οὐδέποτε ἠμέλησε τῆς θείας αὐτῆς ἐντολῆς, ἀλλὰ διετέλεσε πέμπουσα ἀποστόλους εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν μέρη, τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς καθ' ἡλίου δυσμάς. Κατέστησε δὲ μοναστήρια καὶ σχολεῖα παρὰ τοῖς τότε ἀγρίοις καὶ βαρβάροις λαοῖς τῶν Βουλγάρων, τῶν Σλάβων, τῶν Χασάρων, καὶ τῶν Μαγυάρων, οὓς οὐ μόνον ἐβάπτισεν εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἡμέρωσεν, ἀλλὰ καὶ ἐξεπαίδευσε, δημιουργήσασα ἀλφάβητα καὶ γραπτὴν γλῶσσαν ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου, καὶ ἀνέδειξεν αὐτὰ ἄξια ἵνα καταλογίζωνται ποτε ἐν τοῖς πεπαιδευμένοις ἔθνεσι. Διότι τὰ τότε βάρβαρα ταῦτα ἔθνη, οἱ Οὔγγροι, οἱ Σλάβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Ῥῶσσοι οὔτε γλῶσσαν γραπτὴν, οὔτε γράμματα εἶχον· διὸ καὶ οὐδὲ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν ἐγνώριζον, συγγραφεῖσαν ὕστερον ὑπὸ Ἑλλήνων συγγραφέων, τοῦ Προκοπίου, τοῦ Κεδρηνοῦ, τοῦ Μενάνδρου καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων βυζαντινῶν συγγραφέων. Τοιαύτη τις φιλόστοργος μήτηρ ἐγένετο ἡ Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πρὸς τὰ ἔθνη ταῦτα, ὧν ἐν ἐξηγέρθη ἐσχάτως ὑβρίζον καὶ ἀποκαλοῦν αὐτὴν μητρυιὰν ἄδικον.

Διαπορευόμενοι τὰς ἀπεράντους τῆς Σκυθίας ἐρήμους πεδιάδας, ἐν αἷς μόλις διεγράφοντο ἔτι ἡ Μόσχα, τὸ Κιοῦδον, τὸ Βλαδίμιρον, οἱ βυζαντινοὶ ἐπίσκοποι ἐδίδασκον τὸν χριστιανισμὸν, ἐβάπτιζον λαοὺς εἰδωλολατροῦντας, ἐδημιούργουν γλώσσας, καὶ κατεβάλλοντο τὰ θεμέλια τῆς μελλούσης Ῥωσσίας, Σερβίας, Οὐγγαρίας καὶ Βουλγαρίας, μὴ ἐπιβουλευόμενοι μήτε τῷ ἐθνικῷ μήτε τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτῶν, ὡς ἔπραττον καὶ πράττουσιν οἱ ἀπόστολοι τῆς σχισματικῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐδέσσης, τῆς πόλεως Σελεύκου τοῦ Νικάτωρος, ὁρμώμενοι οἱ Ἕλληνες ἀπόστολοι τῆς σχολῆς τῆς Ἀντιοχείας διέδραμον διδάσκοντες τὸ Εὐαγγέλιον τὴν μέσην Ἀσίαν, τὴν ἀπέραντον Ταρταρίαν, τὰ ἀειθαλῆ ὀροπέδια τοῦ Θιβὲτ, καὶ ἔφθασαν μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Σινικῆς, ὅπου ἔστησαν τὴν ἐν Σιγκα-φοὺ περίφημον καταστᾶσαν ἐπιγραφήν. Οἱ δὲ μοναχοὶ τοῦ Ἐτζμιατζὶν, ὁρμώμενοι ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐδίδαξαν τὸν χριστιανισμὸν τοὺς εἰδωλολάτρας καὶ πυρολάτρας, καὶ κατέστησαν μοναστήρια μέχρις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὄρους Ἀραράτ. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπῆλθον τάγματα μοναχῶν κηρύξοντα τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἱδρύσοντα μοναστήρια μέχρι τῆς Ἀβυσσινίας καὶ τῆς Νουβίας, καὶ μέχρι τῆς Ζανζιβάρεως, καὶ τῆς Ἰνδικῆς νήσου Ταπροβάνης.

Καὶ ὅτε μετὰ βίον ἔνδοξον μὲν ἀλλὰ πολυτάραχον δώδεκα ἑκατονταετηρίδων ἡ Κωνσταντινούπολις, ὁ προμαχὼν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἑστία τῆς θρησκείας καὶ τῆς παιδείας, προδοθεῖσα ὑπὸ τῆς δύσεως, ὑπέκυπτε τῷ πλήθει τῶν πανταχόθεν ἐγκειμένων αὐτῇ πολεμίων, τὰ τέκνα αὐτῆς, φεύγοντα τὴν πανολεθρίαν τῆς πατρίδος, μετεκόμισαν εἰς Ἰταλίαν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, αἵτινες, διασκεδάσασαι τὰ σκότη τοῦ μεσαιῶνος, ἐπήνεγκον τὴν Παλιγγενεσίαν, ἥτις ἐγένετο ἀρχὴ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἔθνος, τοιαύτη δὲ ἡ ἐκκλησία, ἡ ὑβριζομένη καὶ περιφρονουμένη ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτῆς εὐεργετηθέντων ἐθνῶν, ὡς δρῦς ὑπόσαθρος δῆθεν καὶ ἑτοιμόῤῥοπος, ἐξ ἧς ἕκαστος ἑτοιμάζεται ἵνα ξυλεύηται δωρεάν.

Ἀλλ' ἡ δρῦς δὲν εἶναι οὔτε ὑπόσαθρος οὔτ' ἑτοιμόῤῥοπος· ὁ κορμὸς αὐτῆς εἶναι ἀκραιφνὴς, αἱ δὲ ῥίζαι βαθεῖαι.

Τὸ ἀκμάζον ἔαρ τῆς παλιγγενεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κυκλοφορεῖ ἤδη ἐν αὐτῇ, καὶ νέοι βλαστοὶ ἀναθαλλήσουσιν ἀπὸ τοῦ γεραροῦ αὐτῆς κορμοῦ πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν νέων βουλευμάτων τῆς θείας Προνοίας, καὶ καταισχύνην τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ
ΤΗΣ
ΠΡΩΣΣΙΑΣ.

Ζ'.

Δευτέρα συμμαχία τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πρωσσίας (1744), καὶ δευτέρα ἀποστασία τῆς Πρωσσίας.

Εἴδομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ πῶς ὁ μέγας βασιλεὺς Φρειδερῖκος, νικήσας δὶς τὴν Αὐστρίαν, ἔπραξεν εἰρήνην πρὸς αὐτὴν καὶ ἥρπασε τὴν εὔφορον Σιλεσίαν, ἀφεὶς τοὺς συμμάχους αὐτῷ Γάλλους διεσπαρμένους καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν, πολιορκουμένους σχεδὸν ἐν Πράγῃ καὶ περιελθόντας εἰς ἐσχάτην ἀμηχανίαν, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἔβλεπον τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ὁλλανδίαν ἑτοιμαζομένας ἵνα βοηθήσωσι τῇ Αὐστρίᾳ. Ἀλλὰ τὰ παθήματα ἐγένοντο αὐτοῖς τέλος μαθήματα; — Πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Ὁ πονηρὸς Φρειδερῖκος ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἔμελλεν ἀπολαύσειν ἡσύχως ἐπὶ μακρὸν τῆς λείας· ὅτι ἡ Μαρία Τερεντία ἠναγκάσθη μὲν ἵνα ῥίψῃ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῷ τὴν Σιλεσίαν, ὡς τεμάχιον κρέατος εἰς λιμώττοντα κύνα, ὅπως ἀπαλλαχθῇ πρῶτον τῶν Γάλλων, διανοουμένη ὅμως ἵν' ἀναλάβῃ αὐτὴν πάλιν, ὅταν δυνηθῇ. Ἔτι δὲ ἐγνώριζεν ὅτι πᾶσα ἡ Γερμανία, ἡ Σαξωνία, τὸ Ἀνώβερον, ἡ Αὐστρία, μνησικακοῦσαι αὐτῷ, ἔμελλον ἵνα δράξωνται τῆς τυχούσης ἀφορμῆς τοῦ τιμωρῆσαι τὸν αὐθάδη καὶ ἅρπαγα βασιλίσκον τῆς Πρωσσίας. Τὰ νέφη συνηθροίζοντο ἤδη περὶ αὐτὸν, δεινὸν προμηνύοντα χειμῶνα, καταφερόμενον εἰς αὐτὸν, εὐθὺς ἀπαλλαχθέντων τῶν Αὐστριακῶν τῶν Γάλλων.

Ἤδη οἱ Αὐστριακοὶ, ἀπωσάμενοι τοὺς Γάλλους, διέβησαν τὸν Ῥῆνον καὶ ὥρμων ἐπὶ τὸ Στρασβοῦργον, στρατηγοῦντος τοῦ ἀρχιδουκὸς Καρόλου, ἀναδειχθέντος τότε δεινοῦ στρατηγοῦ, ἐν ᾧ οἱ Γάλλοι οὐδένα εἶχον πρὸς αὐτὸν ἀξιόμαχον ἀντίπαλον· διότι καὶ ὁ τὴν Ἀλσατίαν ἀμυνόμενος ἀρχιστράτηγος δὲ Νοάλλης, εἰ καὶ μὴ ἦτο ὁ τυχὼν τακτικὸς, ὑπελείπετο ὅμως λίαν τοῦ Τουρέννου, καὶ ἠττήθη ἤδη πρὸ τῶν Αὐστριακῶν ἐν Δέτιγγε. Καὶ ἐν ἐπιμέτρῳ κακοτυχίας ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ὁ δέκατος πέμπτος, προσβοηθήσας ταχέως μετὰ νέου στρατοῦ ἀπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν τῇ ἐπαπειλουμένῃ Ἀλσατίᾳ, βαρέως ὑπενεγκὼν τοσαῦτα ἀτυχήματα, ἠσθένησεν ἐν Μὲτζ, καὶ περιῆλθεν εἰς τοσοῦτον κίνδυνον, ὥστε μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων. « Ἐγὼ μὲν ἀποθνήσκω, ἔγραφε πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον δὲ Νοάλλην, ἀλλ' ἀναμιμνήσκου τοῦτο, ὅτι, ὅτε Λουδοβῖκος ὁ δέκατος τρίτος ἐνεταφιάζετο, ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ, ὁ πρίγκηψ τοῦ Κονδὲ, ἐνίκα μάχην τινά. » Ἐν τούτοις ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἦτο καταπεπληγμένος· οἱ δὲ Παρισινοὶ ἀνέμενον ἀγωνιῶντες τὸν ἀγγελοῦντα καὶ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἄφιξιν τῶν Αὐστριακῶν ἔμπροσθεν τῆς πρωτευούσης πόλεως τῆς Γαλλίας.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἔφθασεν εἰς Μὲτζ ταχυδρόμος, φέρων παρήγορον ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Φρειδερίκου πρὸς τὸν βαρέως ἀσθενοῦντα βασιλέα τῆς Γαλλίας Λοδοβῖκον τὸν δέκατον πέμπτον. « Μεγαλειότατε, ἔγραφενοῦτος, μανθάνω ὅτι ἀσθενεῖς· ὅτι οἱ ἐχθροί σου, ἀπωσάμενοι τὸν γαλλικὸν στρατὸν, εἰσέβαλον ἤδη εἰς τὴν Ἀλσατίαν. Ἀρκεῖ μοι τοῦτο. Ὁρμῶ τῇ 13 Αὐγούστου μετὰ τοῦ στρατοῦ, θέλων ἵνα δώσω τῇ Γ. Μεγαλειότητι ἔλεγχον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀληθοῦς εὐνοίας μου. Διότι τοῦ λοιποῦ σπουδάζομαι ὑπὲρ τῶν αὐτῆς συμφερόντων ὡς ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ, πεπεισμένος ὅτι καὶ αὐτὴ πράξει τὸ αὐτὸ πρὸς ἐμέ. »

Πρὸς τὴν ἀγγελίαν ταύτην ὁ ἐκπνέων Λουδοβῖκος ἀνέπνευσεν. Ἀλλ' ὁ Φρειδερῖκος προσέθηκεν ἐν εἴδει ἐπιλόγου· « Πρὸς ἐπανόρθωσιν ὅμως τῶν πραγμάτων πρέπει ἵνα ἡ Γ. Μεγαλειότης προσβάλῃ τοὺς Αὐστριακοὺς ὁρμητικῶς καὶ αἰφνιδίως κατὰ τὴν Βαυαρίαν ἅμα καὶ κατὰ τὸν Δούναβιν, καὶ κατὰ τὸν Ῥῆνον, καὶ ἐλάττονα ἔχουσα στρατόν. Ἐπειδὴ τὸ θράσος καταπλήττει μὲν πάντοτε τὸν ἐχθρὸν, ὠφελεῖ δὲ τὸν τολμῶντα. Οὕτως ἔπραξαν πάντοτε οἱ μεγάλοι τῆς Γαλλίας στρατηγοὶ Κονδὲ καὶ Τουρέννης, ὁ Λουξεμβοῦργ καὶ ὁ Κατινάτης. »

Ὁ Φρειδερῖκος ἄρα ἔβλεπεν ὅτι οἱ Γάλλοι στρατηγοὶ ἦσαν ἀθαρσεῖς. Ἀλλὰ τὸ θράσος εἶναι ἀείποτε ἀπόῤῥοια τῆς μεγαλοψυΐας· οἱ δὲ τότε Γάλλοι στρατάρχαι δὲ Βρογλιὲ, δὲ Κοϊγνὺ, δὲ Νοάλλης ἦσαν δειλοὶ καὶ μαλθακοὶ, διότι ἦσαν μέτριοι στρατηγοί. Ὁ δὲ Φρειδερῖκος ἐτίμα μόνον τὸν στρατάρχην δὲ Σὰξ, ὃν συνίστα τῷ βασιλεῖ. Τελευτῶν δὲ ἔγραφε· « Ποιοῦμαι φιλίαν πρὸς σὲ, Μεγαλειότατε, καὶ ἐλπίζω ὅτι οὐδεὶς προσωπικὸς λόγος ἀναγκάσει τὴν Γ. Μεγαλειότητα ἵνα μ' ἐγκαταλείψῃ. ». Ἐξ οὗ καταφαίνεται πόσον ὁ Φρειδερῖκος ἐφοβεῖτο ἔτι τὴν ἧτταν τῶν Γάλλων καὶ τὴν ἐρημίαν αὐτοῦ.

Ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον, ὁ Φρειδερῖκος εἰσέβαλε ταχὺς καὶ φοβερὸς, ὡς κεραυνὸς, εἰς τὴν Βοημίαν. Ἐπειδὴ τῇ μὲν 2α σεπτεμβρίου προσβάλλει τὴν Πράγαν, τῇ δὲ 16η κυριεύει τῆς πόλεως, καὶ λαμβάνει αἰχμάλωτον τὴν φρουρὰν αὐτῆς, συγκειμένην ἐκ δεκακτὼ χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἡ χαρὰ αὐτοῦ καὶ ἡ πρὸς τοὺς Γάλλους πίστις καὶ φιλία ἦτο ὑπερβάλλουσα. « Ναὶ, ναὶ, ἔγραφε πρὸς τὸν στρατάρχην δὲ Νοάλλην· βλέπετε ὅτι δύναμαι ἵν' ἀντικαταστῶ σύμμαχος ὑμῖν ἀντὶ τῶν Σουηδῶν, οἵτινες ἦσαν μὲν πρότερον πιστοὶ σύμμαχοι τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ κατήντησαν νῦν εἰς σῶμα ἄψυχον. Ἔχω ψυχὴν ἐγὼ, καὶ μετ' οὐ πολὺ μέλλετε ἰδεῖν! Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς γρηγορεῖτε· σπεύδοντες δράμετε τὴν ταχίστην εἰς τὸν Δούναβιν. »

Ἔπειτα δὲ ἔδειξε πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας τὰ λάφυρα τῆς Πράγης καὶ λείψανόν τι στρατιωτικὸν, ἀναμιμνῆσκον τοὺς ἀρχαίους Οὐσσίτας τῆς Βοημίας, καὶ τὸν φοβερὸν αὐτῶν ἀρχηγὸν Ἰωάννην Ζίσκαν· ἤτοι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ δέρμα τοῦ Ζίσκα, ἐξ οὗ ὁ μέγας οὗτος τῆς ἐλευθερίας τῆς Βοημίας ὑπέρμαχος ἐπέταξεν ἵνα κατασκευασθῇ μετὰ θάνατον τύμπανον.

« Εἶναι λοιπὸν ἀληθές; » ἔγραφεν αὐτῷ ἐμμέτρως ὁ Βολταῖρος, μακαρίζων αὐτὸν τῆς νέας ταύτης νίκης διὰ τῶν ἑξῆς εὐφυεστάτων καὶ χαριεστάτων στίχων·

« Est-il vrai que dans votre cour
Vous avez placé, cet automne,
Dans les meubles de la couronne,
La peau de ce fameux tambour
Que Ziska fit de sa personne?

« La peau d'un grand homme enterré
D'ordinaire est bien peu de chose;
Et, malgré son apothéose,
Par les vers il est dévoré.

« Le seul Ziska fut préservé
Du destin de la tombe noire :
Grâce à son tambour conservé,
Sa peau dure autant que sa gloire.

« C'est un sort assez singulier.
Ah! chétifs mortels que nous sommes!
Pour sauver la peau des grands hommes
Il faut la faire corroyer

« O mon roi! conservez la vôtre;
Car le bon Dieu, qui vous la fit,
Ne saurait vous en faire une autre
Dans laquelle il mît tant d'esprit. »

« Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι ἔθηκας ἐν τῇ αὐλῇ σου εἰς τὰ ἔπιπλα τῆς βασιλείας τὸ δέρμα τοῦ περιφήμου ἐκείνου τυμπάνου, ὅπερ ὁ Ζίσκας κατεσκεύασεν ἐκ τοῦ δέρματος αὐτοῦ ἀποθανόντος; Τὸ δέρμα τοῦ τεθαμμένου μεγάλου ἀνδρὸς εἶναι οὐδενὸς ἄξιον. Εἰ καὶ ἀπεθεώθη, κατατρώγεται ὑπὸ τῶν σκωλήκων. Μόνος δὲ ὁ Ζίσκας ἐφυλάχθη ἀπὸ τοῦ μέλανος θανάτου. Ἐπειδὴ χάριν τοῦ διαφυλαχθέντος τυμπάνου τὸ δέρμα αὐτοῦ διαμένει ὅσον καὶ ἡ δόξα. Ὢ τῆς παραδόξου τύχης! ὢ τῆς ἀθλιότητος τῶν θνητῶν! Ὅπως φυλάξωμεν τὸ δέρμα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, πρέπει λοιπὸν ἵνα βυρσεύσωμεν αὐτό! Ὢ βασιλεῦ! διαφύλαττε τὸ δέρμα σου καλῶς· ἐπειδὴ ὁ πανάγαθος Θεὸς, ὅστις ἐποίησεν αὐτὸ, δὲν δύναται νὰ κάμῃ ἄλλο οὕτω εὐφυές. »

Εἰσερχόμενον ἐν θριάμβῳ εἰς Πράγαν ἔδραμον πρὸς αὐτὸν Οὐσσῖται περὶ δισχιλίους, ἀδελφοὶ μοραβοὶ, καὶ θαῤῥοῦσαι, λείψανα ἐλεεινὰ τῶν μετὰ τοῦ Ἰωάννου Οὖς καὶ Ἱερωνύμου τῆς Πράγης καυθέντων ζώντων ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Πράγης διαμαρτυρομένων. — « Ὑπέστημεν παντοίους διωγμοὺς ἀπὸ τῶν καθολικῶν ἱερέων· ἐπίτρεψον ἵνα φονεύσωμεν αὐτοὺς καὶ ἐκδικηθῶμεν », ἐκραύγαζον πρὸς τὸν Φρειδερῖκον. Καὶ ταῦτα λέγοντες ἔσειον τὰ παλαιὰ αὐτῶν τυφέκια καὶ τὰς ἐσκωριασμένας μαχαίρας καὶ τὰ δρέπανα. Ἀλλ' ὁ Φρειδερῖκος· — « Ὄχι, φίλοι, λέγει φρονίμως πρὸς αὐτοὺς, ἀπέχεσθε τοιούτων πράξεων. Ἡ δεισιδαιμονία εἶναι ἀξιομίσητος, ὁποία ἂν ἦναι. Πείθεσθε ταῖς Γραφαῖς, ἃς πᾶς χριστιανὸς τίθεται νόμον τοῦ βίου, διδασκούσαις ἡμᾶς ἵνα εὐλογῶμεν τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς, καὶ δεώμεθα τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῶν διωκόντων ἡμᾶς. Οὕτω δὲ κληρονομήσομεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. »

Ἀλλὰ μετὰ τὰ πρῶτα ταῦτα κατορθώματα ὁ Φρειδερῖκος, ἐπαρθεὶς ταῖς προκατεργασθείσαις πράξεσι καὶ ταῖς νίκαις, καὶ νομίσας ἑαυτὸν ἀήττητον, ἔπαυσεν ἀγρυπνῶν, μηχανευόμενος καὶ κινούμενος ἀδιαλείπτως, ὡς πρότερον, καὶ ἡμάρτησε περὶ πολλά, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ. Διὸ καὶ ὁ Τράουν, εἷς τῶν τότε ἀνδρειοτέρων στρατηγῶν τῆς Αὐστρίας, ἐξέβαλεν αὐτὸν ὡς παιδάριον τῆς Βοημίας, κατέκλεισεν αὐτὸν παντοχόθεν ἐν Σιλεσίᾳ, καὶ ἦλθεν εἰς λόγους πρὸς τὸ Ἀνόβερον καὶ τὴν Σαξωνίαν, ὅπως εἰσβάλῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Πρωσσίαν. Ἡ δὲ Μαρία Τερεντία οὐδὲν ἄλλο ἐλογίζετο ἢ πορευθῆναι εἰς Βερολῖνον καὶ τιμωρῆσαι τὸν αὐθάδη βασιλίσκον Φρειδερῖκον τὸν δεύτερον. «Οὐδέποτε καταλείψω τὴν Σιλεσίαν, ἐκραύγαζεν αὕτη, κἂν πρόκηται ἵνα καταβάλω καὶ τὸ χιτώνιόν μου (j'y perdrai plutôt mon cotillon), ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ αὐτὴν πρεσβευτάς, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Καὶ προέβη μέχρι τοῦ πεισθῆναι ὅτι ἠδύνατο ἐπὶ τέλους, ἂν ἤθελεν, ἵνα καταστρέψῃ ὁλοσχερῶς τὸ νέον βασίλειον τῆς Πρωσσίας. Διότι ὁ μὲν Βαυαρὸς αὐτοκράτωρ ἀπέθανε κατὰ τὸν ἰανουάριον τοῦ 1743 ἔτους πτωχός, ἄθλιος, ἄκληρος, παριστάμενος μὲν κατὰ τὴν κηδείαν φέρων τὴν σφαῖραν τοῦ κόσμου, σύμβολον παντοδυναμίας, μὴ ἔχων μηδὲ σπιθαμὴν γῆς, ἐπικαλούμενος δὲ ἀήττητος ἐν τοῖς πομπικοῖς ἐπιταφίοις, εἰ καὶ διετέλεσε πάντοτε ἡττώμενος· ἀποθανόντος δὲ τοῦ αὐτοχειροτονήτου τούτου αὐτοκράτορος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ νέος Μαξιμιλιανός, βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, ἔπραξεν εἰρήνην πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ὅπως ἀνακτήσηται τὰ κατὰ τὸν πόλεμον δημευθέντα αὐτοῦ ὑπάρχοντα.

Ἡ Μαρία Τερεντία ἔβλεπεν ἄρα τότε ἅπασαν τὴν Γερμανίαν κατευνασθεῖσαν καὶ ἕτοιμον ἵνα προσβάλλῃ, προϊσταμένης αὐτῆς τοῦ πολέμου, Φρειδερῖκον τὸν δεύτερον. Διότι τί ἠδύνατο ἵνα πράξῃ τότε ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ Σουηδία, ὅπου ἐνύμφευσε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, τὴν ὡραίαν ἄνασσαν Οὐλρίχην; ἢ ἡ Ῥωσσία, ὅπου ὁ Φρειδερῖκος ἐνύμφευσε τὴν ἐξαδέλφην αὐτοῦ (τὴν περίφημον Αἰκατερίνην τοῦ Ἀνχάλτ Δεσσάου), τῷ διαδόχῳ Μεγάλῳ Δουκί, ἤτις ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῆς κ. Ζαρίσσης Ἐλισάβετ, ὀλίγον ἀγαπώσης τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας; Ἐν δὲ Βιέννῃ, ἐν Δρέσδῃ, ἐν Ἀνοβέρῳ καὶ ἤδη ἐν Μονάχῳ πάντες ὑπερεπεθύμουν ἵνα καταλύσωσιν ὅσον τάχος τὴν ὑποφυομένην τῶν Πρώσσων δύναμιν.

«Παραβοηθεῖτέ μοι! ἐπικουρεῖτέ μοι ταχέως διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ῥήνου! Ἡ Πρωσσία κινδυνεύει! ἐκραύγαζε παντὶ τρόπῳ ἀγωνιῶν ὁ Φρειδερῖκος πρὸς τὸν βασιλέα Λουδοβῖκον τὸν δέκατον πέμπτον. Διότι ἄλλως, εἰ καὶ ἔχω ἀγαθὸν στρατόν, ἀφανισθήσομαι.» Ἀλλ' οἱ Γάλλοι ἦσαν μὲν ἤδη περὶ τὸν Ῥῆνον καὶ τὸν Δούναβιν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἐπιτίθεσθαι ἠμύνοντο μόνον· διότι ἤρκει αὐτοῖς ἵνα φυλάττωσι μόνον τὰ ὅρια τῆς Γαλλίας. Ἄλλως τε δὲ δὲν ἐλησμόνησαν ἔτι ὅτι ὁ καλὸς κάγαθὸς Φρειδερῖκος κατὰ τὴν πρώτην τῆς Γαλλίας καὶ Πρωσσίας συμμαχίαν ἀφῆκεν αὐτοὺς, τὸ δὴ λεγόμενον, εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, ἤτοι πολιορκουμένους ἐν Πράγῃ, ὅπου ἠπόρουν πάντων. Μάτην λοιπὸν ἠλπιζεν ἵν' ἀποπλανήσῃ πάλιν αὐτοὺς πρὸς τὰ ἴδια συμφέροντα, καὶ ἐζήτει ἵνα ὁ στρατάρχης Belle-Isle, ὃν ὁ Βαυαρὸς αὐτοκράτωρ κατέστησεν ἄνακτα τῆς αὐτοκρατορίας, προσδράμῃ μετὰ στρατοῦ εἰς τὰ ἔνδον τῆς Αὐστρίας. Ἀλλὰ τί τότε συνέβη; Ὁ Belle-Isle, περιεργόμενος ἀνυπόπτως, ὡς Γερμανὸς ἀναξ, ἄνευ διαβατηρίου τῆς Γερμανίας τὰς πόλεις πρὸς διαπραγματεύσεις, συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀνοβερίων τοῦ βασιλέως Γεωργίου, οἵτινες ἔπεμψαν αὐτὸν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου διέμεινεν αἰχμάλωτος ἐπὶ δύο ἔτη.

Ὁ δὲ Λουδοβῖκος δέκατος πέμπτος ἀπεκρίθη μὲν πρὸς τὰς ἐπειγούσας καὶ ἐπανειλημμένας αὐτοῦ αἰτήσεις, στέλλων εἰς τὴν Σκωτίαν τὸν ἀντιποιούμενον τοῦ θρόνου αὐτῆς Κάρολον Ἐδουάρδον, καὶ ἀναγκάζων τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας Γεώργιον ἵνα, καταλιπὼν τὴν Γερμανίαν, ἐπανέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν· ἀπεκρίθη δὲ νικήσας καὶ τὴν ἐν Φοντενεῦ μάχην, ἣν ὁ στρατάρχης τῆς Γαλλίας δὲ Σὰξ ἐνίκησε τέλος τοὺς Αὐστριακοὺς καὶ τοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἤρκουν τῷ Φρειδερίκῳ. «Ἡ ἐν τῷ Βελγίῳ νίκη ὑμῶν, ἔγραφε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, δὲν σώζει τὴν κινδυνεύουσαν Πρωσσίαν. Εἰ δὲ καὶ κινδυνεύω, τοῦτο λέγων, ἵνα προσκρούσω ὑμῖν, τὸ αὐτὸ ἦτο πρὸς ἐμὲ, προσέθηκεν, ὡς εἰ ἐνικᾶτε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σκαμάνδρου ἢ ἐλαμβάνετε τὸ Πεκῖνον.»

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἀπεκρίθη μὲν πάραυτα· ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις αὐτοῦ ἦτο ξηρά. «Εἰς οὐδὲν μέμφομαι ἐμαυτὸν ἀπεκρίνατο, διότι ἔπραξα ὅ,τι ἀνέκειτο ἐμοί. Κατέσχον δηλαδὴ παρὰ μὲν τὸν Ῥῆνον τὸν ἰσχυρότατον στρατὸν τῆς Μαρίας Τερεντίας, ἤνεγκον δὲ ἀντιπερισπασμοὺς ὠφελίμους τῇ Πρωσσίᾳ κατὰ τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Λομβαρδίαν. Οἰκτείρω τὴν κατάστασίν σου· ἀλλ', ἀδελφὲ, δὲν δύναμαι ἵνα σοι βοηθήσω ἄλλως, εἰμὴ κατὰ τὸ δυνατὸν δι' ἀντιπερισπασμῶν καὶ χρημάτων.» Ὅπερ ἐδήλου ὅτι οἱ Γάλλοι ἀνεμιμνήσκοντο ἔτι τὴν πρώτην ἀποστασίαν τοῦ Φρειδερίκου, καὶ δὲν ἐτόλμων ἢ δὲν ἤθελον ἵνα διεισδύωνται εἰς τὴν Γερμανίαν, φοβούμενοι μὴ ὁ γεννάδας, μεταχειριζόμενος τὸν καιρὸν, ἀφῇ πάλιν αὐτοὺς μόνους ἐν μέσῳ τοῦ ἀνεξελίκτου λαβυρίνθου τῆς Γερμανίας· ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Φρειδερῖκος τέλος δὲν ἔπραττεν ἄλλο ἢ ἀντιπερισπασμοὺς κατὰ τὰς χώρας, ἃς ἐπεθύμει ἵνα προσκτήσηται, καὶ ὅτι οἱ Γάλλοι ἔπρεπεν ἵνα πράττωσι τὸ αὐτὸ κατὰ τὰς Κάτω Χώρας, ἢ καὶ ἀλλαχοῦ, ἃς ἐπεθύμουν ἵνα προσλάβωσιν.

Ἐν οὕτω δεινῇ περιστάσει τί ἔπρεπεν ἵνα πράξῃ ὁ Φρειδερῖκος; Ἦτο ἤδη κατακεκλεισμένος ἐν τῇ Σιλεσίᾳ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν, τῶν Ἀνοβερίων, τῶν Σαξώνων καὶ πάντων τῶν Γερμανῶν, ὡς ἀλώπηξ ἐμπλεχθεῖσα εἰς παγίδα, καὶ δὲν ἠδύνατο ἵν' ἀπαλλαχθῇ αὐτῶν ἄλλως, εἰμὴ κινδυνεύων περὶ τῶν ὅλων διά τινος ἀπονενοημένης πράξεως. — «Ἀ, ἔρχεσθε ἵνα ἴδητε, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀπόστολον τῆς Γαλλίας, μελαγχολῶν καὶ σκυθρωπάζων, ὡς πεφιμωμένος αἴλουρος, τίς ἔσται τέλος κύριος τῆς Σιλεσίας;» — «Οὐδαμῶς, μεγαλειότατε. ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ἀλλ' ἦλθον ἵνα ἴδω τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα πῶς τιμωρήσει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς.» Καὶ ἀληθῶς ὁ Φρειδερῖκος μὴ ἀποκαρτερήσας παρέταξε τὴν δύναμιν οὕτως, ὥστε ἐνίκησε τὴν ἀνέλπιστον ἐκείνην ἐν Φριδβέργῃ νίκην, καὶ ἠδυνήθη ἵνα γράψῃ μετ' ὀλίγον ὑπερηφάνως πρὸς Λουδοβῖκον τὸν δέκατον πέμπτον· «Μεγαλειότατε, ἐπλήρωσα ἤδη ἐν Φριδβέργῃ τὸ συνάλλαγμα ὅπερ μοι ἔπεμψεν ἡ Ὑ. Μ. εἰς πληρωμὴν ἐκ Φοντενεῦ.»

Μετὰ δύο ἄρα λαμπρὰς ἀπὸ τῶν Αὐστριακῶν νίκας, νικηθείσας ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς παρὰ μὲν τῶν Γάλλων ἐν Φοντενεῦ, παρὰ δὲ τῶν Πρώσσων ἐν Φριδβέργῃ, πᾶς τις δικαίως ἐνόμιζεν ὅτι ἐπῆλθε τέλος ἡ ὥρα τῶν διαπραγματεύσεων. Ἀλλ' ἡ Μαρία Τερεντία ἦτο νῦν εἴπερ ποτὲ ἀδιάτρεπτος καὶ ἄκαμπτος. Διότι ὁ μὲν ἐκλέκτωρ τῆς Βαυαρίας ἔπαυσεν ἤδη, ὡς εἴδομεν, ἀντιποιούμενος τῆς αὐτοκρατορίας· ὁ δὲ ἐκλέκτωρ τῆς Σαξωνίας, ᾧτινι ἡ Γαλλία προὔτεινε τὴν αὐτοκρατορίαν, ἠρνήθη ταύτην, φοβούμενος μὴ οὐ μόνον ἀποτύχῃ ταύτης, ἀλλ' ἀποβάλῃ καὶ τὸν θρόνον τῆς Πολωνίας. Οὐδεὶς ἄρα ὑπελείπετο ἄλλος ὑπόψηφος ἢ ὁ ἀνὴρ τῆς Μαρίας Τερεντίας, καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐφαίνετο ἀσφαλεστάτη.

Μάτην Λουδοβῖκος ὁ δέκατος πέμπτος ἠλάττωσε τὸν στρατὸν τοῦ Ῥήνου, χαριζόμενος τρόπον τινὰ τῇ Μαρίᾳ Τερεντίᾳ· μάτην δὲ ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Φρειδερῖκος ἐφαίνετο προθυμούμενος ἵνα πράξῃ μὲν εἰρήνην, ἀλλ' ἐπὶ τῷ λαβεῖν, ὡς ἔγραφε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, τὴν περιπόθητον Σιλεσίαν, ἧς ἄνευ δὲν ἠδύνατο ἵνα ἐπανέλθῃ καὶ ζήσῃ εἰς Βερολῖνον· διότι οὔτε ἡ Πρωσσία οὔτε αὐτὸς ἠδύνατο ἵνα ὑπάρχῃ ἄνευ αὐτῆς.

Ἀλλ' ἡ Μαρία Τερεντία, εἰ καὶ ἐνικήθη, παρήκουε τὰς ὑποτεινομένας συνθήκας, μὴ θέλουσα ἵνα ἔλθῃ εἰς λόγους περὶ εἰρήνης μήτε τοῖς Γάλλοις, μήτε τοῖς Πρώσσοις. Διὰ τί δέ; Διότι ἡ μὲν Ἀγγλία ἀπεκήρυξεν ἤδη πόλεμον τῇ Γαλλίᾳ, ἡ δὲ Μαρία Τερεντία ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ὁλλανδία νικήσουσι τοὺς Γάλλους ἐν τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, νικῶντας ἴσως κατὰ γῆν· ὅτι τὰ δύο ταῦτα πλούσια καὶ ἰσχυρὰ ἔθνη προὐτίμων ἵνα παρατείνωσι τὸν πόλεμον εἰς ἄπειρον ἢ ἴδωσι τὸ Βέλγιον καταλαμβανόμενον παρὰ τῆς Γαλλίας· διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Φραγκῖσκος ὁ ἐκ Λοθαριγγίας ἐμελλεν ἵνα χειροτονηθῇ ἀσφαλῶς αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι ἀληθῶς τῇ 13 σεπτεμβρίου τοῦ 1745 ἔτους, καὶ τότε δὴ τότε, — «Εἶσαι ἄρα ἁπλῶς ἀποστάτης!» ἔγραψεν ὑπερηφάνως πρὸς τὸν Φρειδερῖκον ἐκείνη. «Ὁ μὲν ἀνήρ μου εἶναι ἤδη αὐτοκράτωρ, ἐγὼ δὲ αὐτοκράτειρα· καὶ προσέθηκε γαλλιστί· Σὲ προγράφω! Je vous ferai mettre au ban de l'empire.»

(Ἕπεται συνέχεια.)

—o—

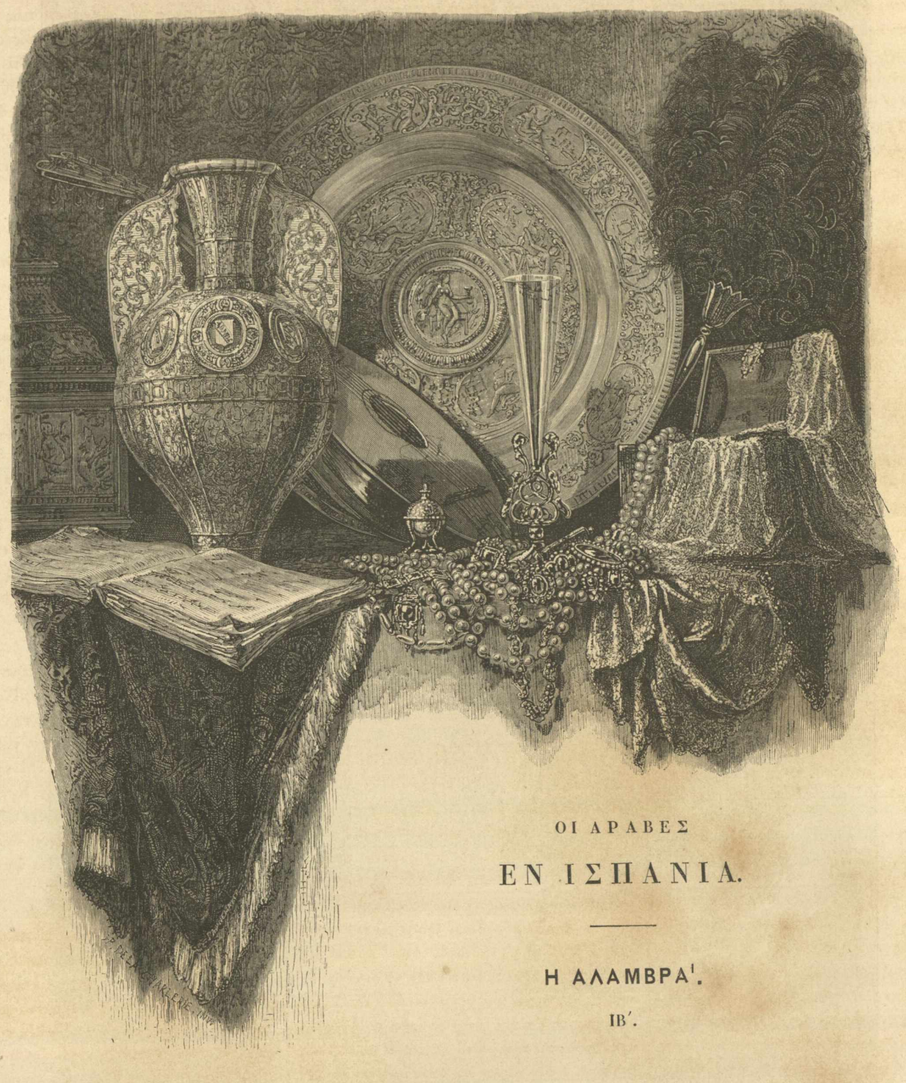

ΟΙ ΑΡΑΒΕΣ

ΕΝ ΙΣΠΑΝΙΑ.

Η ΑΛΑΜΒΡΑ[1].

ΙΒ'.

Ἀλλ' ἀρῶμεν τὴν λαμπρὰν ταύτην αἴθουσαν τῶν Λεόντων, πολλοὺς τοιούτους ἀναμιμνήσκουσαν ἔρωτας καὶ σφαγὰς, καὶ μεταβῶμεν εἰς τὰς εἰς αὐτὴν ἀγούσας αἰθούσας τῶν Ἀβενσερράγων, τῶν δύο Ἀδελφῶν, καὶ τὴν τῶν Πρέσβεων, ἐν αἷς εὑρήσομεν πάλιν πολλὰς ἀναμνήσεις συμπληρούσας τὸ δραματικὸν ἐπεισόδιον, ὅπερ διηγήθημεν ἀνωτέρω.

Ἡ αἴθουσα τῶν Ἀβενσερράγων εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων τῆς Ἀλάμβρας. Ἐπειδὴ ἡ ποικιλία, ἡ ἀφθονία, ἡ ὡραιότης καὶ ἡ ἐντέλεια τῶν ἀραβουργημάτων καὶ τῶν χρωμάτων, ἔτι δὲ τὸ ἰδιότροπον καὶ ἡ ἀπαράμιλλος μεγαλοπρέπεια τῆς καθόλου οἰκονομίας, ἡ μυστηριώδης τοῦ ἐναρμονίως ἐπικρεμαμένου αὐτῇ θόλου ὕψις καταθαμβοῦσι τὸν θεατὴν, νομίζοντα ὅτι εἰσέρχεται εἰς μαγικόν τι βασίλειον ἀραβικῶν μύθων ἢ εἰς ἐνθρητήριον ἐξωτικῶν ὄντων. Μάλιστα δὲ κατα πλήττει αὐτὸν τὸ πολυδαίδαλον τοῦ θόλου. Μυρία ἀνατεθειμένα κοσμήματα ἢ μικροὶ κρεμαστοὶ θόλοι ποικιλόμορφοι, ἀποχωριζόμενοι χαριέντως τοῦ κυρίου θόλου, αἰωροῦνται ὡς σταλακτῖται, ἢ μᾶλλον ὡς ἀναρίθμητοι κύτταροι κυψελῶν, οἵτινες, συναρμοζόμενοι εἰς ποικίλα μαθηματικὰ σχήματα, ἀπεργάζονται ἐν τῇ ἐμφανεῖ αὐτῶν ἀταξίᾳ καὶ ἀνωμαλίᾳ ἁρμονικώτατόν τι σύνολον.

Οἱ κρεμαστοὶ οὗτοι θόλοι ἀποτελοῦνται διὰ τῆς συναρμογῆς ἑπτὰ ποικιλομόρφων πρισμάτων, ἀπολῃγόντων ἄνω εἰς καμπύλας νῦν μὲν τοξοειδεῖς, νῦν δὲ ἀψιδοειδεῖς. Ἐκπλήττεται δέ τις μάλιστα τὴν ὑπερφυῆ δύναμιν τῶν Ἀράβων ἀρχιτεκτόνων, οἵτινες κατώρθωσαν ἵνα κινῶσι τοσοῦτον τὴν αἴσθησιν διὰ τοιούτων ἁπλουστάτων γεωμετρικῶν σχημάτων.

Ὠνομάσθη δὲ ἡ αἴθουσα αὕτη τῶν Ἀβενσερράγων, κατά τινα ἀξιόπιστον παραδεδομένον ἐν Γρενάδᾳ λόγον, ἀπὸ τῆς δολοφονίας ἐκείνης τῶν Ἀράβων εὐγενῶν, ἧς διηγήθημεν προηγουμένως τὰ καθ' ἕκαστα, ὡς προσμαρτυροῦσι καὶ αἱ ἰοειδεῖς κηλῖδες, αἵτινες φαίνονται ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ταύτης μεγάλης κρήνης, κηλιδωθείσης ἐκ τοῦ αἵματος τῶν εὐγενῶν Ἀβενσερράγων, οἵτινες ἀνθιστάμενοι πρὸς τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Λεόντων φονεῖς, μάτην ἐπειρῶντο ἵνα ἐκφύγωσι διὰ τῆς παρακειμένης αἰθούσης· διότι οἱ δήμιοι πολυπληθέστεροι ὄντες ἀπέσφαζον αὐτοὺς παρὰ τὴν δεξαμενὴν, ὅπου νῦν βλέπομεν τὰς κηλῖδας.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ τῶν Ἀβενσερράγων ἦσαν αἱ ὡραῖαι ξύλιναι πτύχες, περὶ ὧν εἴπομεν ἀλλαχοῦ ὅτι ἀφῃρέθησαν καὶ ἐκάησαν βανδαλικῶς ἐν ἔτει 1837 ὑπὸ τοῦ Ἱσπανοῦ φρουράρχου τῆς Ἀλάμβρας. Ἡ ἐργασία τῶν ἀραβικῶν τούτων πυλῶν εἶναι θαυμασία. Ἐπειδὴ σύγκεινται ἐξ ἀπείρων ῥητινωδῶν ξυλαρίων, ῥομβοειδῶν τὰ πολλὰ, συνηρθρωμένων οὕτω καλῶς, ὥστε συνιστῶσι στερεώτατον καὶ ἐμμελέστατον γεωμετρικὸν σχέδιον.

Ἀντικρὺ τῆς αἰθούσης τῶν Ἀβενσερράγων εἶναι ἡ λεγομένη αἴθουσα τῶν δύο Ἀδελφῶν (las dos Hermanas), εἰς ἣν πωρεύεταί τις διερχόμενος διὰ τῆς αὐλῆς τῶν Λεόντων. Ἀπετέλει δὲ τὸ πάλαι αὕτη μέρος τῶν κοιτώνων τῶν βασιλέων τῆς Γρενάδας. Ἐκατέρωθεν αὐ-

[1] Συνέχ. ἀπὸ σελ. 177.

Στοαὶ ἐν Ἀλάμβρᾳ.

τῆς βλέπει τις δύο πολυτελεῖς σηκούς, οἵτινες ἦσαν ἀποτεταγμένοι πάλαι ποτὲ πρὸς τὰς κλίνας τῶν βασιλέων.

Β΄.

Ἀλλ' αἱ αἴθουσαι, ἃς ἤδη ἐπεσκοπήσαμεν, εἰ καὶ γλαφυρώταται καὶ πολυτελέσταται, εἶναι οὐδενὸς ἄξιαι, συγκρινόμεναι πρὸς τὴν λεγομένην αἴθουσαν τῶν Πρέσβεων, ἣν δικαίως δύναταί τις ἵνα ὀνομάσῃ ἐκ τῶν θαυμασιωτάτων καὶ τελειοτάτων τῶν ἐν τῇ Ἀλάμβρᾳ ἔργων. « Περιοδεύων τὴν Γρενάδαν, λέγει ὁ Κ. Δαβιλλιὲ, ἐξ οὗ πολλὰ περὶ Ἀλάμβρας ἐρανιζόμεθα, ἀπήντησα ἰδιότροπόν τινα Ἄγγλον, ὅστις, ἰδὼν ἅπαξ τὴν αἴθουσαν ταύτην, οὐδέποτε ἠθέλησεν ἵνα ἐπισκοπήσῃ τὰς λοιπὰς, λέγων ὅτι αὕτη περιελάμβανε πάσας τὰς καλλονὰς, καὶ ἦτο παντάπασι μάταιον, ἰδὼν τὸ κυριώτατον ἔργον, ἵνα παραναλώσῃ τις τὸν καιρὸν εἰς πράγματα δεύτερα.

Ἡ αἴθουσα τῶν Πρέσβεων κατέχει πᾶν τὸ ἔνδον τοῦ πύργου τῶν Κομαρῶν, τοῦ εὐρυχωροτάτου καὶ ἀξιολογωτάτου τῶν πύργων τῆς Ἀλάμβρας. Ἐπειδὴ ἔχει μῆκος μὲν πόδας περὶ τεσσαράκοντα ἐν ἑκάστῳ προσώπῳ, ὕψος δὲ ἑξήκοντα ἕξ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τοῦ θόλου, διαστάσεις μεγίστας πρὸς τὰς τῶν ἄλλων αἰθουσῶν. Τὰ δὲ ἀναρίθμητα ξυλάρια, ἐξ ὧν σύγκειται ὁ θόλος, εἶναι ἐμπεπλεγμένα ἀλλήλοις παμποίκιλα, ὥστε ἀδύνατον εἶναι ἵνα διαγράψῃ τις τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀποτελούμενα γεωμετρικὰ σχήματα ἄνευ χρωμάτων καὶ σχημάτων καὶ τόπου. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ἀραβουργήματα εἶναι κυάνεα καὶ ἐρυθρὰ καὶ πράσινα ἐπικεχρυσωμένα διὰ χρυσοῦ, ὃν ὁ χρόνος ἀπέχρωσεν ἐμμελέστερον.

Οἱ δὲ τοῖχοι εἶναι κατακεκαλυμμένοι καὶ αὐτοὶ μυρίοις ἀραβουργήμασιν ἐκ ναστοχάρτου, ἅτινα καταλήγουσιν εἰς πέντε ἢ ἓξ ποδῶν ὕψος ὑπὲρ τοῦ ἐδάφους, ἔνθα ἄρχονται καλύπτουσαι αὐτοὺς αἱ φαβεντιαναὶ ἐμαλτωμέναι πλάκες, ὧν ἑκάστης τὰ κεχρωματισμένα σχέδια ἢ ἀνάγλυφα εἶναι προσηρμοσμένα πρὸς τὴν παρακειμένην οὕτως, ὥστε συνιστῶσιν εὐάρμοστόν τι ὅλον μιστὸν ἀφελοῦς μεγαλοπρεπείας καὶ χάριτος.

Ἡ Ἀλάμβρα. — Στοὰ τῆς αἰθούσης τῶν Ἀβενσερράγων.

Ἡ αἴθουσα τῶν Πρέσβεων ἦτο, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἡ καθ' αὐτὴν αἴθουσα τῆς τιμῆς, ἔνθα οἱ βασιλεῖς τῆς Γρενάδας ὑπεδέχοντο τοὺς πρέσβεις τῶν ἀφρικανῶν ἡγεμόνων, προσφερόντων πολλάκις δῶρα ἄδωρα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ περὶ τοῦ πεφαρμακευμένου μανδύου λόγος, ὃν Ἀχμὲτ ὁ βασιλεὺς τοῦ Φὲζ προσήνεγκε Γιουσοὺφ τῷ δευτέρῳ, ὅστις, περιβαλόμενος αὐτὸν, ἀπέθανεν ὀλίγῳ ὕστερον φρικώδη θάνατον.

Ἐν αὐτῇ δὲ ὁ σουλτάνος Ἀβοὺ-Χάζεν ἀπεκρίνατο, ἀκμαζούσης τῆς Γρενάδας, τὴν ὑπερήφανον ἐκείνην ἀπόκρισιν πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τοῦ βασιλέως τῆς Καστιλλίας, ὅστις ἐζήτει παρ' αὐτοῦ φόρον ὑποταγῆς· « Εἰπὲ πρὸς τὸν κύριόν σου, ὅτι ἐν τῷ νομισματοκοπείῳ τῆς Γρενάδας οἱ Ἄραβες δὲν κατασκευάζομεν ἄλλο εἰμὴ σιδηρᾶς λόγχας! »

Πολλάκις δὲ, ὡς εἴδομεν, τὰ πολυτελῆ ταῦτα τεμένη ἐγένοντο αὐτόπται αἱματηρῶν δραμάτων. Ὁ Μωχάμεθ-Ἰὲν-Ἰσμαὴλ, ὑβρισθεὶς κατά τινα δημοτελῆ ἑορτὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὀνειδίσαντος αὐτῷ τὴν κατά τινα πρὸς τοὺς χριστιανοὺς προσβολὴν δειλίαν, ὤμοσεν ὅτι τιμωρήσεται τὸν ὑβρίσαντα, καὶ εἰσελθὼν ὕστερον κρυφίως, ἐτραυμάτισε κοιμώμενον τὸν βασιλέα αὐτὸν καὶ τὸν προσδραμόντα μέγαν βεζίρην διὰ μαχαίρας. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ αἰθούσῃ ἠγγέλθη τῷ Βοαβδὶλ, τελευταίῳ βασιλεῖ τῆς Γρενάδας, ὅτι τριάκοντα Ζέγρεις ἱππόται ἐδολοφονήθησαν ἐν Βέγᾳ ὑπὸ τῶν Ἀβενσερράγων, οἵτινες, ἀπασαίμενοι τὸν χριστιανισμὸν, ἐγένοντο ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου. Ἐν αὐτῇ δὲ ἡ ὡραία Γουλλιάνα ἀπετέλεσε διὰ τῶν λεπτοφυῶν αὐτῆς δακτύλων τὴν λαμπρὰν χρυσοπάρυφον καὶ λιθοκόλλητον ἐσθῆτα, πεποικιλμένην διὰ μαργαριτῶν, σμαράγδων καὶ ἀνθράκων, ἔργον θαυμάσιον τὸ κάλλος, μέλλον ἵνα δωρηθῇ τῷ Ἄραβι, ὅστις κατηγωνίσατο μονομαχῶν ὑπὲρ αὐτῆς τοὺς ἀντιπάλους κατὰ τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας.

Ἡ αἴθουσα τῶν Πρέσβεων φωτίζεται ἑκατέρωθεν διὰ τριῶν παραθύρων· ἡ δὲ τῶν τοίχων διάμετρος εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὰ παράθυρα ἀποτελοῦσιν ἰδίους θαλάμους. Ἀπὸ δὲ τοῦ

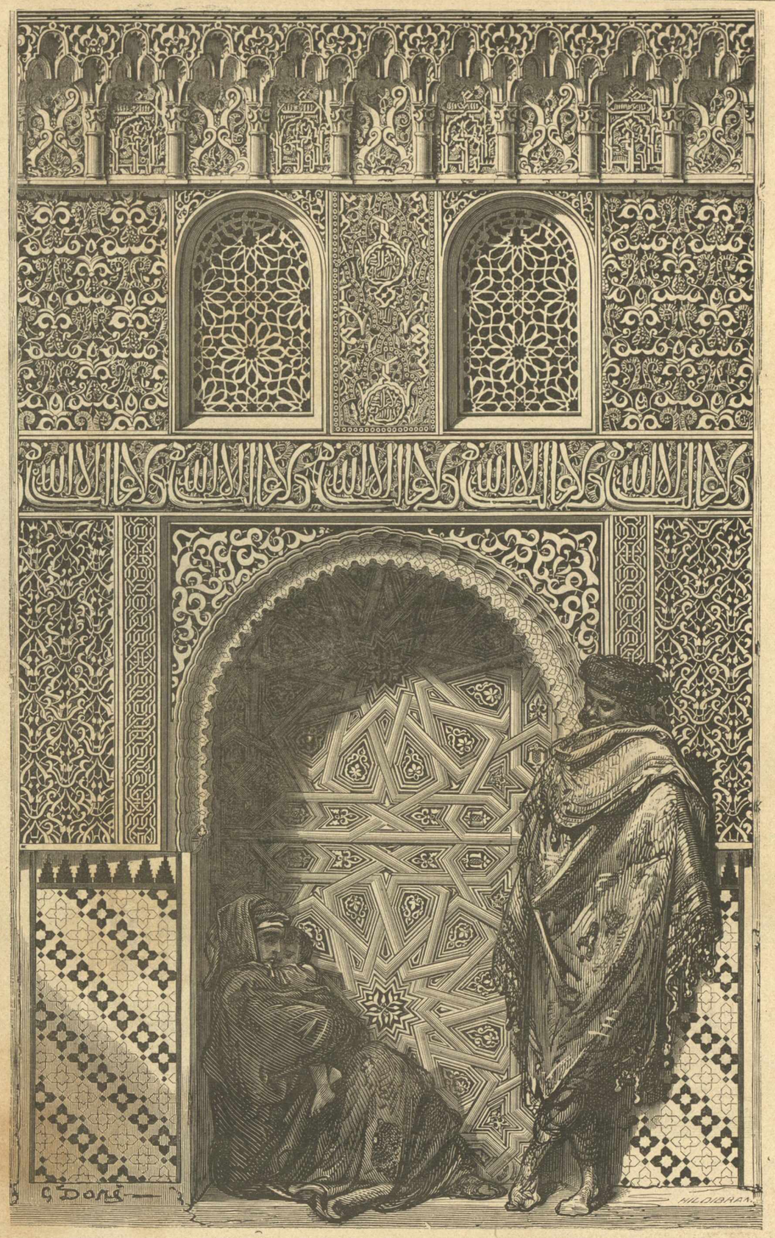

Πύλη τῆς αἰθούσης τῶν Ἀβεντορράϊων.

ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου παραθύρου ἐξελίσσεται τῷ καθορῶντι ἥδιστον τὸ θέαμα τῶν περὶ τὴν Γρενάδαν γεωλοφιῶν, περιτευμένων παντοίαν φυτείαν, ἐν ᾗ διαγράφονται τὰ ἀργυρᾶ νάματα τοῦ ποταμοῦ Δάρου. Προκύπτων δὲ διὰ τῶν ἐλαφρῶν μαρμαρίνων στηλῶν ὁ περιοδευτὴς βλέπει περίφυτος ὑφ' ἑαυτὸν χαράδραν μεγίστην καὶ βαθυτάτην, διαῤῥεομένην ὑπὸ χειμάῤῥων, ἐφ' ἧς τὰ χείλη εἶναι ἐλάται, πεῦκαι καὶ ἄλλα δασύφυλλα δένδρα, ἅτινα προσπαίζουσι πρὸς τὰ τείχη τῶν ἐπάλξεων καὶ τῶν βασιλείων· καὶ ἀπορῶν πότερον θαυμάσει πρῶτον, τὴν λαμπρότητα τοῦ πρὸ αὐτοῦ φυσικοῦ θεάματος, ἢ τὴν τοῦ θελκτηρίου τούτου τεμένους, δικαιοῖ τοὺς ἐπὶ τῶν στηλῶν τῆς αἰθούσης ἀναγινωσκομένους ἀραβικοὺς στίχους·

« Τὰ δώματα ταῦτα περιέχομεν τοσαῦτα θαύματα, ὥστε οἱ μὲν ἄνθρωποι οὐδέποτε παύονται θεωροῦντες καὶ θαυμάζοντες αὐτὰ, ἐὰν δύνωνται ἵνα ἐννοήσωσι τὰς καλλονὰς ἡμῶν· οἱ δὲ ἀστέρες καταβαίνουσιν οὐρανόθεν ὅπως λάβωσι παρ' ἡμῶν τὸ φῶς. »

ΙΔ΄.

Ἀλλ' ἀποτελέσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν βασιλείων, ἐξερχόμενοι διὰ τῆς αἰθούσης τῆς Δικαιοσύνης, καλουμένης καὶ αἰθούσης τοῦ Δικαστηρίου. Εἶναι δὲ αὕτη μᾶλλον στοὰ διηρημένη εἰς τρία μέρη, ὧν ἕκαστον καλύπτεται ὑπὸ θόλου κοίλου ὠοειδοῦς. Ἐφ' ἑνὸς τῶν θόλων τούτων φαίνονται τὰ περιβόητα ἀραβικὰ ζωγραφήματα τῆς Ἀλάμβρας, γεγραμμένα ἐπὶ δέρματος, παριστῶντα διάφορα θηρευτικὰ περιπτώματα, ἀφελέστατα μὲν ἀλλὰ χαριέστατα τὴν διαγραφήν. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς γνωστὸν, οἱ Ἄραβες οὐδέποτε ἢ σπανιώτατα ἐνησχολήθησαν περὶ τὴν ζωγραφικὴν, ἢ τὴν ἀπεικασίαν ἀνθρώπων καὶ καθόλου ἐμψύχων ὄντων, ὡς ἀπαγορευομένην ὑπὸ τοῦ Κορανίου, ὑποθέτουσί τινες ὅτι αἱ παράδοξοι αὗται εἰκόνες εἶναι ἔργον ἀποστάτου τινος Ἱσπανοῦ, καταφυγόντος ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀράβων εἰς τὴν Γρενάδαν.

ΙΑ΄.

Ἀλλὰ, πρὶν καταλείψωμεν τὰ μαγικὰ καὶ φαντασιώδη ταῦτα βασίλεια, διέλθωμεν διὰ τῆς πύλης τοῦ πύργου τῶν Ἰμφάντων (torre de los Infantas), ἔργου ἀξιοθαυμάστου καὶ μετὰ τοσαῦτα θαύματα, διὰ τὸ πολυδαίδαλον τῶν κοσμημάτων αὐτοῦ. Ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ, κατοικηθέντι ἐπὶ τῶν Ἀράβων ὑπὸ τῶν ἡγεμονίδων τοῦ βασιλικοῦ γένους, κατοικοῦσιν ἐν τῷ παρόντι πένητές τινες, ὧν ἡ ἐνδεια καὶ ἡ ἀθλιότης παράδοξον παρέχεται ἀντίθεσιν πρὸς τὸν πρώην ὄλβον τῶν πρώτων κατοίκων τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, οὗτινος οἱ τοῖχοι ἦσαν κατακεκαλυμμένοι χρυσῷ καὶ πολυτίμοις λίθοις.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ κλεινὰ καὶ ἀληθῶς ἀξιοθέατα βασίλεια τῆς Ἀλάμβρας, ὄντα οὕτω λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ, ὥστε, εἰ καὶ λίαν ὑπὸ τοῦ χρόνου κεκακωμένα, δύναταί τις ἔτι καὶ νῦν ἵνα καλέσῃ αὐτὰ, κατὰ τὸν Πέτρον Μαρτῖνον, τὰ ὡραιότατα τῶν βασιλείων τῆς οἰκουμένης. Ἀλλ' ὁ θέλων ἵνα γνωρίσῃ τὴν Ἀλάμβραν καλῶς πρέπει ἵνα διατρίβῃ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας ἐν αὐτῇ, καὶ πάλιν καθ' ἑκάστην ἐπίσκεψιν εὕρισκεν ἂν ἑκάστοτε νέας διαλαθούσας αὐτὸν καλλονάς.

Καὶ ὅτε ἀπολείπει τις τὸ τελευταῖον τὰς μαγικὰς ταύτας αἰθούσας, τὰς κομψοτάτας ταύτας, ἁβρὰς καὶ τρυφερὰς στοὰς, νομίζει ὅτι εἶδεν ὄναρ τι καὶ ἡδέως ἐπαναλέγει κατὰ τὸν Βίκτωρα Οὔγον·

L'Alhambra! l'Alhambra! palais que les génies
Ont doré comme un rêve et rempli d'harmonies
Forteresse aux créneaux festonnés et croulants,
Où l'on entend la nuit de magiques syllabes,
Quand la lune, à travers les mille arceaux arabes,
Sème les murs de trèfles blancs!

ΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΣ
Η
ΑΠΟ ΣΚΥΛΗΣ
ΕΙΣ
ΧΑΡΥΒΔΙΝ.

ΙΙ—Ἔρως.

Α΄.

Ἡ κόμησσα δὲ Λίεβιτζ ἀνέμενε τὸν Βόλσκην ἱσταμένη ὀρθία, ὠχρὰ, προσερειδομένη τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν τῷ μαρμάρῳ τῆς ἑστίας. Δετέλεσαν δὲ ἀμφότεροι πρὸς ὥραν ἀκίνητοι· ἔπειτα δὲ, προσερχομένη καὶ λαμβάνουσα τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας, — « Εἶναι ἄρα ἀληθὲς, λέγει αὐτῷ, ὅτι εἶσαι τέλος ἐλεύθερος; Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι κατώρθωσα ἵνα σε ἀπαλλάξω τῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Σιβηρίαν ἐξορίας δεινῶν; Ἐλπίζω ὅτι τοῦ λοιποῦ δέν με ἀπολείψεις, ἀπερχόμενος οὕτω παραλόγως μακράν. » Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐῤῥίψεν ἑαυτὴν δακρυῤῥοοῦσα εἴς τι θρονίον.

— « Γνωρίζεις τίς εἶμαι, λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Βόλσκης, γονυκλινῶν καὶ ἀσπαζόμενος αὐτῆς ἐμπαθῶς τὰ γόνατα καὶ τὰς χεῖρας. Γνωρίζεις τί ὠνειροπόλουν ἵνα πράξω, καὶ τί ἔπραξα. Γνωρίζεις ὅτι δύο τινὰ ἠγάπησα ἐν τῷ βίῳ, ἓν τῶν δύο τούτων, καὶ ἀπηρνήθην τὴν πατρίδα μου ὑπὲρ σοῦ· τὴν Πολωνίαν δεινοπαθοῦσαν ὑπὸ τῶν Ῥώσσων, ὑπὲρ σοῦ, τῆς Ῥωσσίδος. Γνωρίζεις ὅτι οὐδέποτε ἐφοβήθην οὔτε τὸν θάνατον, οὔτε τὰς βασάνους, οὔτε τὴν Σιβηρίαν, ἀλλὰ μόνον τὸ ζῆν ἄνευ σοῦ. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ! ἰδοὺ ἡμεῖς εἴμεθα πάλιν ὁμοῦ. Ἐκ σοῦ ἐλπίζω παρηγορίαν καὶ ἴασιν τῶν πληγῶν, ἃς μοι ὁ ἔρως σου ἐνεποίησε δεινάς. Ἔσο μοι ἀντὶ πατρίδος, ἀντὶ παρηγόρου ἀδελφῆς καὶ ἐρωμένης... διότι, ἀπαρνηθεὶς, ἀπώλεσα τὰ πάντα, πατρίδα, συγγενεῖς, φίλους... καὶ τὸ μέγιστον τὴν τιμήν... » Καὶ ταῦτα λέγων ἀπέχεε φόρον δακρύων.

Ἡ κόμησσα, ἥτις μέχρι τοῦδε κατεφίλει τὸ μέτωπον, καὶ ἐθώπευε φιλοφρόνως διὰ τῶν δακτύλων τοὺς βοστρύχους τῆς μακρᾶς αὐτοῦ κόμης, ἀπεώσατο αὐτὸν αἴφνης, ὡς ὑπ' αἰφνιδίας καταληφθεῖσα ἐπινοίας, ἠνεγκεν εἰς τοὐπίσω τὸ θρονίον, ἐν ᾧ ἐκάθητο, καὶ, ἀναχωρήσασα ὀλίγα βήματα, συνέθηκε τοὺς βραχίονας. Ἡ μέλαινα αὐτῆς κόμη λυθεῖσα περιεῤῥεύσεν ὡς ἐβέννινον πλαίσιον ἐπὶ τῶν ἀλαβαστρίνων αὐτῆς ὤμων, ἐξαίρουσα ἔτι μᾶλλον τὴν ὡραίαν αὐτῆς προτομήν.

Ὁ Βόλσκης ἤσθετο ἀναῤῥιπιζόμενον τὸ πρὸς αὐτὴν πάθος, καὶ ὁρμήσας ἠσπάζετο αὐτὴν ἐμπαθῶς. Ἀλλ' αὕτη, ἀπωθουμένη τοὺς ἀσπασμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀμυνομένη, — « Ἄκουσον, λέγει αὐτῷ. Γνωρίζεις ὅτι εἶμαι ἔγγαμος. Σὲ ἀγαπῶ μὲν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι ἵνα προσφέρωμαι πρὸς σὲ ἄλλως ἢ πρὸς ἀδελφόν.... »

Ἀνέλεψα πρὸς αὐτὴν, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπάγη πρὸς τὴν ὅλως ἀλλοιωθεῖσαν ὄψιν τῆς κομήσσης. Τὸ πρόσωπον μετεβάλλετο εἰς μάρμαρον, τὸ δὲ πρὸ μικροῦ διάπυρον καὶ ἡδυπαθὲς αὐτῆς βλέμμα ἠτένιζεν ἤδη πρὸς αὐτὸν ψυχρὸν καὶ σκληρὸν, ὡς χάλυψ.

— « Ὦ! ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν θαῤῥαλέως, ἐὰν ἡμάρτησά τι, σύγγνωθί μοι. Ἀλλὰ μάθε καλῶς τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ἐξέρχομαι ἐντεῦθεν πρότερον, πρὶν ἢ ἀπολαύσω τῆς γυναικὸς, ἧς ὕστερα ἐθέρμην τὰ πάντα. »

Ἡ κόμησσα ἀπέβλεψε γοργὸν εἰς αὐτὸν, καὶ καλυπτομένη ταῖς χερσὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ διετέλεσεν ἐπί τινας στιγμὰς ῥεμβάζουσα καὶ σκεπτομένη. Ἔπειτα δὲ ἀνέκυψεν, ὡς μεταβουλευσαμένη, καὶ ἐφάνη αὐτῷ ὅτι εἶδεν ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς ἐπανθοῦν μειδίαμα ἐρωτικὸν, ἐν ᾧ ἠφανίζοντο οἱ τελευταῖοι αὐτῆς δισταγμοί.

Καὶ προσελθοῦσα πρὸς τὴν ἑστίαν, ἔσβεσεν ἓν τῶν δύο κηρίων· ἔλαβε δὲ τὸ ἕτερον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, καὶ στηριζομένη ἐπὶ τὸν βραχίονα, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς παρακείμενόν τι δωμάτιον.

— « Σιώπα », λέγει αὐτῷ, δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου τοὺς τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴν, ὡς φοβουμένη δῆθεν μὴ ἀκουσθῇ. — « Περίμεινόν με ἐνταῦθα. » Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐξέφυγε διά τινος πύλης ἀπαγούσης τὸ φῶς.

Διετέλεσε μόνος ἐν τῷ σκότει, ἐπακουμένων ἐπί τι θρονίον, μὴ τολμῶν ἵνα κινῆται, φοβούμενος μὴ ἐγείρῃ ἀδιάκριτόν τινα ἦχω, καὶ περιμένων ἐπὶ εἴκοσι λεπτὰ... ἐπὶ ἕνα αἰῶνα. Ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπάλλετο οὕτω σφοδρῶς, ὥστε ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι ἡ οἰκία περιηχεῖτο ὑπὸ τῶν τὴν Πολωνίαν καὶ σέ· ὅτι ἐδέησεν ἵνα ἐκλέξω παλμῶν αὐτῆς. Διὸ κατεπίεζεν αὐτὴν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν βιαζόμενος ἵνα σιωπήσῃ, καὶ ἠρίθμει τὰ δευτερόπλεπτα, καὶ ἔφριττε. Τέλος ἤκουσε τὸν ἀσθενῆ τρισμὸν εὐλαβῶς διανοιγομένης θύρας, ἔπειτα δὲ τὴν ὀλίσθησιν ἐσθῆτος ἐπὶ τοῦ τάπητος, καὶ ψαυούσας δύο χεῖρας τὸν τοῖχον. Προέτεινε τοὺς βραχίονας, καὶ ἔλαβε τὴν κρεμαμένην χειρίδα γυναικείου εὐναίου, ἧς ἥσπασατο τὰ τρίχαπτα.

— Ὁποία τιμωρία μοι εἶναι ὁ ἔρως σου μὴ δυναμένῳ ἵνα σε βλέπω!

Ἐκείνη δὲ ἐπέθηκε τὸν δάκτυλον τῷ στόματι ἐπιτάττουσα σιωπήν....

Β΄.

Ἐσήμηνεν ἤδη τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν, ὅτε ἐξῆλθε μόνος ψηλαφίνδα τοῦ οἰκήματος τῆς κομήσσης. Ἦτο ἤδη ἐκπαλὴς ὑπὸ χαρᾶς καὶ μεθύων. Ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ ἐπάφλαζε καὶ ὑπερεχείτο ἔκπλεως ὑφ' ἡδονῆς. Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀνέφελος καὶ κατάστερος. Παράτινα ἡμίπτωτον τοῖχον εἶδε σωρὸν λίθων, ἐφ' ὧν ἐκρέματο κερασέα ἀνθοῦσα, καὶ ἐξετάθη ἐπ' αὐτῶν. Διὰ τῶν ἀνθοφόρων κλάδων τοῦ κεράσου ἔβλεπε πυριλαμπεῖς τοὺς χρυσαυγεῖς ἀστέρας, οἵτινες ἐσβέννυντο κατὰ διαδοχὴν ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ ὡς. Ἀπέναντι δὲ τῆς ἀτραποῦ λάλος τις ἀηδὼν, καθίσασα ἐπὶ δένδρον ἐλαρύγγιζε μανιωδῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Ἐν τῇ ἐκστάσει τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐνόμισεν ὅτι ἤκουεν ᾄδουσαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἧς ἠκροᾶτο τὸ σύμπαν. Ὁ ζέφυρος ἔπνευσε σφοδρότερος· ἡ δὲ κερασέα ἔῤῥιζε καὶ κατέχεεν ἐπ' αὐτὸν ὄμβρον λεπτῶν ἀνθέων, ἅτινα συλλέγων ἔφερε πρὸς τὰ χείλη, καὶ κατεφίλει περιπαθῶς, αἰσθανόμενος ἀΐδιόν τι ἔαρ ἀκμάζον περὶ αὐτόν.

Μετ' ὀλίγον ἀνέτειλεν ἡ ὡς. Ἰδὼν τότε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀνεμνήσθη, ὅτι ἀποχωριζόμενος τῆς κομήσσης, ἔδωκεν αὐτῇ τὸν ἀδαμάντινον δακτύλιον, δῶρον τῆς μητρὸς, καὶ ἀφεῖλεν ἐκ τοῦ δακτύλου αὐτῆς δυσχεραινούσης τὸν δακτύλιον, ὃν ἠγάπα ἵνα φορῇ. Ἀλλ' ἐξεπλάγη βλέπων ὅτι δὲν ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ἡ κόμησσα ἐφόρει, ἀλλ' ἄλλος κίβδηλος, ἀργυροῦς ἐπικεχρυσωμένος, ἐπικεκολλημένος λίθοις κιβδήλοις. — « Παράδοξον, λέγει, μοὶ φαίνεται ὅτι εἶδον τὸν δακτύλιον τοῦτον εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Ἑλένης, τῆς θαλαμηπόλου· ἀλλ' ἴσως σφάλλομαι. »

Ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ κατεκλίθη ἐνδεδυμένος. Ἐκοιμήθη δὲ μέχρι τῆς ἑσπέρας, ὅτε ἔδραμε πάλιν πρὸς τὴν Ἐρημίαν.

Τετυφωμένος ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, ἤρχετο πρὸς αὐτὴν οὐχὶ βαδίζων, ἀλλὰ πετόμενος. Ἐφαίνετο δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ γῆ ἀνεπήδα ὑπ' αὐτὸν ὡς ἀλινδήθρα. Δὲν ἔβλεπεν οὐδὲν, οὐδ' ἤκουε. Τοῦτο δὲ μόνον εἶδεν, ὅτι, διαπερῶντος πλατεΐαν τινα, μικρός τις ἐπαίτης ἔτρεχε κατόπιν αὐτοῦ, ἔχων διὰ χειρὸς τὸν πῖλον. Ἐσκευώρησε τὰ θυλάκια αὐτοῦ, καὶ ἔῤῥιψεν αὐτῷ δραγμὴν χρυσῶν νομισμάτων.

Γ΄.

Φθάσας εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἐρημίας,

— Ἡ κυρία δὲ Λίεβιτζ εἶναι ἔνδον; Δύ-

νχμαι ἵνα ἴδω αὐτήν; λέγει πρὸς τὸν ἀνοίξαντα τὴν θύραν ὑπηρέτην.

— Ὄχι, κύριε, διότι ἀνεχώρησε.

— Τί λέγεις;

— Λέγω, κύριε, ὅτι ἡ κόμησσα ἀνεχώρησεν.

— Ἀνεχώρησε; Λέγεις ἴσως ὅτι ἐξῆλθεν εἰς περίπατον.

— Ὄχι, κύριε, ἀλλὰ, λαβοῦσα περὶ τὴν πρωΐαν ἐπιστολὴν ἐκ Πετρουπόλεως λίαν σπουδαίαν, ἀνεχώρησεν εὐθὺς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, εἰποῦσα ὅτι ἴσως ἐπανελεύσεται μετά τινας ἡμέρας, ἴσως δὲ καὶ οὐδέποτε.

— Νομίζω ὅτι δὲν μὲ ἐννοεῖς καλῶς. Λέγω τὴν κυρίαν δὲ Λίεβιτζ.

— Ὦ! ἤκουσα κάλλιστα.

— Καὶ νομίζεις; .... Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τῶν ἀδυνάτων.

— Εἶναι ἀληθέστατον.

— Καὶ δὲν ἀφῆκεν ἀπερχομένη οὐδὲν πρὸς ἐμέ; οὐδεμίαν ἐπιστολήν;

— Οὐδεμίαν.

Ἡ ὕβρις ἦτο ἀληθῶς μεγάλη, καὶ ἔπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος χαμαί.

Δ'.

Οἱ ὑπηρέται τῆς Ἐρημίας μετεκόμισαν αὐτὸν λειποθυμοῦντα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἀναλαβὼν δ' ἑαυτὸν τῇ ἐπαύριον μάτην διέδραμε τὴν πόλιν, ἐρωτῶν πάντας περὶ τῆς κομήσσης, διότι δὲν ἠδυνήθη ἵνα μάθῃ μηδέν. Τὸ καταλαβὸν αὐτὸν πάθος δὲν ἦτο λύπη ἡ ὀδύνη ἢ ἀπελπισμός, ἀλλ' ἔκπληξις κατηφὴς, διαλειψις τῆς ζωῆς, κεραύνωσις· καὶ διαπορευόμενος ὡς ἠλίθιος τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἔλεγεν ἀδιαλείπτως πρὸς ἑαυτόν· « Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! »

Ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταχυδρομείου, ὅπου ἤλπιζεν ἵνα εὕρῃ τουλάχιστον λέξεις τινὰς πρὸς αὐτὸν τῆς κομήσσης, ἀπήντησεν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου τῶν παροχθίων μικρόν τινα καὶ πραγάστορα καὶ ὑπότρομον ἄνθρωπον, ὃν ἐνόμισεν ὅτι ἐγνώρισεν. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Γερμανὸς Μερκράρ, παλαιὸς ἰατρὸς καὶ φίλος οἰκειότατος τῆς κομήσσης, ὅστις, ἀναγνωρίσας τὸν Βόλσκην, ὃν εἶδε πολλάκις παρὰ τῇ κομήσσῃ ἐν Παρισίοις, ἐπεστράφη. Ὁ Βόλσκης ἔδραμε καὶ ἐκραύγασεν ἀπροοιμίαστος πρὸς αὐτόν·

— Ποῦ εἶναι αὐτή;

— Φίλε, λέγει αὐτῷ ὁ ἰατρός, λαμβάνων αὐτὸν τοῦ βραχίονος, εἶδον τὴν κόμησσαν πρὶν ἀναχωρήσῃ, καὶ προσετάχθην παρ' αὐτῆς ἵνα σοι ἀγγείλω σπουδαῖόν τι. Ἀλλ' εἶναι πράγματα περὶ ὧν δὲν δύναταί τις ἵνα διαλέγηται ἐν τοῖς ὁδοῖς. Διὸ σὲ παρακαλῶ ἔλθωμεν, ἂν θέλῃς, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου δυνάμεθα ἵνα ὁμιλήσωμεν κατὰ σχολήν.

Καθ' ὁδὸν ἔδειξεν αὐτῷ τὴν νῆσον τῶν Λέμβων καὶ, — « Τίς εἶναι ὁ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἐκεῖνος; λέγει πρὸς αὐτόν, σαρδώνιον ἀνακαγχάζων,... ἐκεῖ πρὸς τὴν νῆσον .... »

— Εἶναι ὁ τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ῥουσσώ.

— Τί φρονεῖς περὶ τῆς κυρίας δὲ Βάρρενς;

— Φρονῶ ὅτι συγκρινομένη πρὸς τὰς συγχρόνους γυναῖκας ἦτο ἁγία.

— Ἴσως ἔχεις δίκαιον. Ὁ Θεὸς συγχωρήσειεν αὐτῇ τὸν Βιντζελφίλδ!

Ἔφθασαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ὁ Βόλσκης ἀνέβαινε τὴν κλίμακα οὕτω ταχέως, ὥστε ὁ παχὺς καὶ μικρὸς Γερμανὸς μόλις ἠδύνατο ἵν' ἐπακολουθῇ αὐτῷ, καὶ ἐστάθη ἐν τῷ πρώτῳ διαζώματι ὅπως ἀναπνεύσῃ. Ἀλλ' ὁ Βόλσκης ἔλαβε τοῦ βραχίονος καὶ ἔσυρεν αὐτὸν ὁρμητικῶς εἰς τὸ δωμάτιον, ἔκλεισε τὴν θύραν, καὶ λαβὼν τοῦ περιτραχηλίου,

— Ἐλπίζω, λέγει αὐτῷ δεινὸν προσβλέπων, ὅτι ἔρχεσαι ἵνα μοι ἀγγείλῃς τὸν θάνατον αὐτῆς!

— Ἀλλὰ, κύριε, λέγει ὁ ἰατρὸς, ἀπαλλαττόμενος αὐτοῦ, μάθε ὅτι ἀπρεπὲς εἶναι τὸ καταδείειν τινὰ τοιουτοτρόπως. Μάθε ὅτι οὐδέν μοι διαφέρουσιν οἱ ἔρωτές σου, καὶ ἔρχομαι μόνον ἵνα ἐπιτελέσω τὴν ἐντολὴν τῆς κομήσσης.

— Τοῦτο μόνον θέλω νὰ μάθω· ἀπέθανεν ἢ ὄχι; λέγει αὐτῷ πάλιν ὁρμητικῶς ὁ Βόλσκης· διότι μόνος ὁ θάνατος ἠδύνατο ἵνα δικαιώσῃ αὐτήν.

— Ἡ κόμησσα δὲν ἀπέθανε, λέγει αὐτῷ ὁ γερμανὸς ἰατρὸς, ἀλλ' ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὁ κόμης τοῦ Λίεβιτζ.

— Ἀ! καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν;

— Μάλιστα. Ἀλλ' ἐπειδὴ δέν με ἐρωτᾷς ἐκ τίνος ἀπέθανε, σοὶ λέγω ὅτι ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας καὶ ἐκ τινος ἐπιστολῆς, ἣν ἔλαβεν ὀλίγον πρὶν ἀποθάνῃ, καὶ πιθανώτατα ἀπέθανεν ἐξ ἀμφοτέρων. Φαντάσθητι τὸν ταλαίπωρον τοῦτον ἄνδρα, ἐρῶντα εὐήθως τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἥτινι ἦτο παντάπασιν ἐπαχθὴς καὶ φορτικός. Ἦτο ἤδη ἀπό τινος χρόνου ἀσθενὴς ἐν Κουρλανδίᾳ. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔζη ἡσύχως ἀναμένουσα ἐν Παρισίοις τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ. Ἀλλ' αἴφνης μανθάνει ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἡ κόμησσα ἦλθεν εἰς τὴν Πετρούπολιν, ὅτι ἐκίνησε πάντα λίθον ὅπως ἴδῃ τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις, δελεασθεὶς ἐκ τῶν θελγήτρων καὶ τῆς εὐγλωττίας αὐτῆς, ἔδωκε συγγνώμην δώδεκα Πολωνοῖς, ἐν οἷς καί τις Βόλσκης τοὔνομα. Καὶ ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἐφοίτας εἰς τοὺς ἑσπερινοὺς αὐτῆς κύκλους ἐν Παρισίοις, ὅτι εἶσαι ὡραῖος καὶ γενναῖος τὴν ψυχήν, καὶ ὅτι δὲν ἀπήρεσκες τῇ κομήσσῃ, ἐνόμισεν ὅτι ἦσο ἐραστὴς αὐτῆς, τοσοῦτο μᾶλλον, ὅσον αὕτη δὲν ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἀπῆλθεν εὐθὺς εἰς Γενεύην, ὅπου ἔμαθεν ὅτι ἦλθες καὶ σὺ ἄμ' ἀπολυθεὶς τῆς εἱρκτῆς.

Πρὸς τὰς δεινὰς ταύτας ἀγγελίας ὁ ταλαίπωρος κόμης ἐρυθριάσας κατέπεσεν ἀπόπληκτος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀπέθνησκε, γνώρισον καλῶς ὅτι ἔμελλεν ἵνα ἔλθῃ ἐνταῦθα, καὶ ἐννοεῖς ὅτι εἰς ἐκ τῶν δύο ὑμῶν ἀπέθνησκεν ἂν κατά τινα μονομαχίαν. Ἀλλὰ τὸ γενόμενον οὐκ ἀπογίνεται. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Τὰ περὶ σὲ μάθε ὅτι, ἐὰν ἡ κόμησσα δέν σε ἀγαπᾷ ἤδη, σὲ ἠγάπησεν ὅμως πρότερον περιπαθῶς· διότι καὶ ὡραῖος καὶ νέος καὶ εὐγενὴς εἶσαι. Ἀλλ' αἴφνης ἐσπέραν τινὰ, ἐν' ᾧ αὐτὴ σε περιέμενε μάτην..., σὺ, εἴτε φαντασιόπληκτος γενόμενος..., εἴτε μαθὼν ὅτι ἡ Πολωνία ἐπανέστη, δὲν ἠθέλησας ἵνα ᾖσαι ἐραστὴς τῆς ῥωσσίδος κομήσσης, ὅτε οἱ Πολωνοὶ ἐσφάζοντο ἐν Πολωνίᾳ ὑπὸ τῶν Ῥώσσων..., καὶ ἀντὶ τοῦ ἐλθεῖν παρ' αὐτήν..., ἔδραμες εἰς τὴν Πολωνιαν, μὴ ἀφεὶς μηδεμίαν ἐπιστολήν. Νεος ἔτι ὢν δὲν γνωρίζεις καλῶς τὰς γυναῖκας. Ὅσῳ μᾶλλον δώκει τις αὐτὰς, τοσούτῳ ταχύτερον ἐκφεύγουσιν· ἐὰν δὲ φεύγῃ τις αὐτὰς ἀπερχόμενος, αὐταί σε διώκουσι. Τί δὲ συνέβη ἐκ τούτου;

Ἡ πρώην εὔνοια τῆς ἐγκαταλειφθείσης κομήσσης μετεβλήθη βαθμηδὸν εἰς σφοδρὸν ἔρωτα, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς μανίαν. Καὶ ἀπόδειξις τῶν λόγων μου, ὅτι ἔδραμε κατόπιν σου ὡς μαινομένη εἰς Πολωνίαν, ὅπου μαθοῦσα τὰ κατὰ σὲ, κατώρθωσεν ἵνα ἴδῃ τὸν αὐτοκράτορα, καὶ τύχῃς παρ' αὐτοῦ συγγνώμης.

Εἶμαι δὲ πεπεισμένος ὅτι ἡ κόμησσα ἔπραττεν ἂν τότε τὰ πάντα ὑπὲρ σοῦ. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἐν τῷ σφοδρῷ πόθῳ τοῦ εὑρεῖν σε πάλιν ὑπερκρύπτετο καὶ κρυφία τις ἐπιθυμία, ἀπόρρητός τις γυναικεία ὄρεξις τοῦ ἐκδικήσασθαι τὴν ὕβριν Ῥωσσίδος ἀπολειφθείσης ὑπὸ Πολωνοῦ κατὰ τὴν συγκεκριμένην πρώτην ἐρωτικὴν ἔντευξιν. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἠγάπα σε ὑπὲρ πάντα ἄλλον. Ἐπλεονέκτεις ἄρα αὐτῆς κατὰ πάντα· ἠδύνασο ἵνα μεταχειρίζησαι αὐτὴν δούλην πειθήνιον. Ἀλλὰ σὺ, ἀντὶ τοῦ ὠφελεῖσθαι ἐκ τοῦ πρὸς σὲ σφοδροῦ αὐτῆς πάθους, ἔφθειρες μόνος τρόπον τινὰ καθ' ἡδονὴν τὸ πρᾶγμά σου. Γνωρίζω ἤδη τὰ πάντα· διότι ἡ κόμησσά μοι εἶπε τὰ περὶ σὲ γενόμενα λεπτομερῶς· δύτι, ὡς γνωρίζεις, ἦμην οὐ μόνον ἰατρὸς, ἀλλὰ καὶ πνευματικὸς αὐτῆς πατήρ. Ἀντὶ λοιπὸν τοῦ, ἀπολυθεὶς τῶν φυλακῶν, ἐλθεῖν πρὸς αὐτὴν ὡς κύριος, κρατῶν αὐτῆς, τί ἔπραξας; Προσέπεσες εἰς τὰ γόνατα καὶ ἠνώχλησας αὐτὴν διὰ δακρύων... τοῦ συνειδότος... τῆς ἀτιμίας... τῆς ἐρημίας... εἰς ἣν σε ἐνέβαλεν ὁ ἔρως αὐτῆς. Κλαύματα, ἀναστεναγμοὶ, λυγμοὶ... καὶ ταῦτα πάντα πρὸς γυναῖκα, ἥτις ἦτο ἔξω ἑαυτῆς ὑπὸ τοῦ ἔρωτός σου. Αἴ! φίλε, σοὶ ἐπαναλέγω, εἶσαι νέος, καὶ δὲν γνωρίζεις τὰς γυναῖκας. Ἀντὶ τοῦ ἥρωος, ὃν αὐτη ὑπεργάπα καὶ ὑπὲρ οὗ ἔπραξε τὰ πάντα, εἶδε τότε ἐνώπιον αὐτῆς νεανίσκον δακρυῶδη, ὀλοφυρόμενον ὡς κάλαμον.

— « Ἤμην ἑτοίμη ἵνα πράξω τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ, » μοὶ εἶπεν ἡ κόμησσα· — « Πρῶτον μὲν, διότι ἔκρινα ἤδη ἐν' ἀπολείψω τὸν ἄνδρα μου, μεθ' οὗ δὲν δύναμαι ἵνα ζῶ, ἔπειτα, διότι ἠγάπησα περιπαθῶς τὸν Βόλσκην, μαθοῦσα μάλιστα τὰ κατὰ τὴν Πολωνίαν αὐτοῦ ἀνδραγαθήματα. Ἀλλ' ἰδοῦσα αὐτὸν αἴφνης οὕτω κλαίοντα καὶ ὀλοφυρόμενον, ἀνένηψα, καί μοι ἐφάνη οὕτω μικρός... οὕτω μικρός... ὥστε τέλος δὲν ἔβλεπον αὐτὸν παντάπασιν. »

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, μαθοῦσα ὅτι ὁ κύριος δὲ Λίεβιτζ ἀπέθανεν, ἡ κόμησσα, ἀνεχώρησε γοργῶς ἐντεῦθεν. Μάθε λοιπὸν ὅτι αὕτη οὐ μόνον δέν σε ἀγαπᾷ, ἀλλὰ καὶ σε ἀπεχθάνεται. Διότι ἔχει τὸ μέγιστον τοῦτο ἐλάττωμα, ἵνα μυσάττηται εὐθὺς ὅσους ἐπαύσατο ἀγαπῶσα...

Ὁ Βόλσκης κατελείφθη ὑπὸ φρενιτιάσεως πρὸς τοὺς λόγους τούτους, οὓς ὁ ἰατρὸς ἐξήνεγκεν ἀπαθέστατα, καὶ ὥρμησεν ὡς ταῦρος μαινόμενος ἐπὶ τὸν τοῖχον, πρὸς ὃν ἔκρουσε τὴν κεφαλήν. Ἔπειτα τρεπόμενος πρὸς τὸν πειρώμενον ἵνα καταπραΰνῃ τὴν ἀπελπισίαν αὐτοῦ ἀτρόν...

— Λέγεις ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη με μυσάττεται; Ἀλλὰ τότε διὰ τί ἐνέδωκε...

— Τί λέγεις; λέγει αὐτῷ ἔκπληκτος ὁ ἰατρός.

— Δὲν ψεύδομαι, ἀπακρίνεται αὐτῷ ὁ Βόλσκης. Διὰ τί ἐνέδωκεν;..

— Αὐτὸ δὰ τοῦτο δέν μοι ὡμολόγησεν ἡ κόμησσα, λέγει οὕτως ὡς ἐμβρόντητος. Τοῦτο δηλοῖ τὸ τῶν Γάλλων « voler son confesseur (κλέπτειν τὸν πνευματικόν). » Αἴ! τίς εἶδεν; Ἐγνώριζεν ἴσως ὅτι ἦσο ἱκανὸς ἵνα καταταράξῃς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἴσως ἵνα φονεύσῃς αὐτὴν, ἐὰν μὴ κατένευεν... Ἐροβήθη μὴ... ἐκφέρηται τὰ πράγματα καὶ γένηται θόρυβος... Ἀλλ' ὅμως σοι ὁμολογῶ ὅτι ὑπερεκπλήττομαι μανθάνων τοῦτο. Γνωρίζω δὲ καλῶς ὅτι δὲν ψεύδεσαι... Ἀλλὰ γνωρίζω πάλιν αὐτὴν οὕτω καλῶς, ὥστε μοι φαίνεται ἄπιστον. Ἀληθῶς ἡ καρδία τῆς γυναικὸς εἶναι ἄβυσσος.

— Ἡ κόμησσα εἶναι, κραυγάζει πρὸς αὐτὸν ὁ Βόλσκης, φαυλοτάτη πασῶν.

Ὁ ἰατρὸς ἔσεισε τὴν κεφαλήν. Τί δεινολογεῖς, φίλε; Ἐξαπατᾶσαι νομίζων αὐτὴν φαυλοτάτην πασῶν· διότι ἀληθῶς ἔπαθες δεινόν τι ὑπ' αὐτῆς. Ἀλλ' ὅμως δὲν γνωρίζεις αὐτὴν, ὁποία τις εἶναι. Ἡ κόμησσα εἶναι γυνὴ ὑπερήφανος, ἰδιότροπος, ἀνευλαβής· πράττουσα τὰ πάντα ὑπὲρ ἐκείνων, οὓς ἀγαπᾷ, οὐδόλως φροντίζουσα περὶ τῶν ἄλλων· ὀλισθαίνουσα ἐνίοτε πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀκρατῶς, ὅμως δὲ προκρίνουσα πασῶν τῶν ἡδονῶν τὴ αὐτεξούσιον αὐτῆς. Διὸ σοὶ λέγω πάλιν, ἐκπλήττομαι ὅτι... Ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ λέγεις τοῦτο..., ἀνάγκη πᾶσα ἵνα πιστεύσω αὐτό. Ἀλλ' ὅμως καὶ τοιαύτη οὖσα, κενόδοξος, ἰσχυρογνώμων, ἀπαθὴς, ἀναλγητος πρὸς ὄντινα μὴ ἀγαπᾷ, καὶ ἀμείλικτος πρὸς ὄντινα ἐπαύσατο ἀγαπῶσα, ἔχει καὶ πολλὰς ἀρετάς.

Ἡ γυνὴ αὕτη εὐεργετεῖ τοὺς πένητας, βοηθεῖ τοῖς ταλαιπωρουμένοις, καὶ ὠφελεῖ πάντας ὡς οὐδεμία ἄλλη ἐλεήμων γυνή. Ἐπειδὴ ἄπειρον μὲν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν δυστυχῶν, οὓς εὐηργέτησεν, ἄπειρον δὲ τὸ τῶν ἀσθενῶν, οὓς ἐθεράπευσε· πολλοὶ δὲ οἱ ἱκανοὶ μὲν ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ ὄντες, οἵτινες εὐδοκίμησαν δι' αὐτῆς. Διάκειται δὲ ἐμπαθῶς πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς τὸ κακόν. Ἆ! βαθαὶ τοῦ ἐρῶντος τοιαύτης γυναικός! διότι αἱ τοιαῦται γυναῖκες δὲν γνωρίζουσι τί ἐστι ἔρως. Ἀλλὰ τέλος πάντων ὑπολείπεταί σοι παρηγορία τις ἡ ἀπὸ τῆς φιλαυτίας· διότι τοιαύτης οὔσης ἐνέβαλες αὐτῇ οὕτω σφοδρὸν ἔρωτα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἰατρὸς ἀνέστη, ἐπόρπασε τὸν ἐπενδύτην αὐτοῦ, ὡς ἑτοιμαζόμενος ἵν' ἀπέλθῃ, καὶ προσέθηκεν ἐν εἴδει ἐπιλόγου· « Τέλος ἡ κόμησσα ἐπανέρχεται εἰς ὅ,τι ἠγάπα πρὶν, τὴν πολιτικήν. Διότι μετὰ ἓν ἔτος νυμφεύει τῷ πρίγκηπι Ῥεσχίνῃ. »

— Τῷ πρίγκηπι Ῥεσχίνῃ;

— Ὡραίῳ τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν ἀνδρὶ, τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ῥωσσίας ἐν Αἰσαβῶνι, ὑπεραγαπῶντι αὐτὴν καὶ γράφοντι αὐτῇ κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα. Διότι χάριν τοῦ Λαδισλᾶ Βόλσκη καὶ τῆς ἀποπληξίας ὁ μακαρίτης δὲ Λίεβιτζ κατέλιπεν αὐτοὺς ἐλευθέρους, καὶ, παρελθόντος τοῦ χρόνου τοῦ πένθους, ἡ κόμησσα σπεύσει ἵνα νυμφεύσῃ τῷ πρίγκηπι. Ἰδοὺ αὐτοὶ εὐτυχεῖς! Ἄρα φροντίσωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα εὐτυχήσωμεν τὸ καθ' ἑαυτούς. Ἔσο φιλόσοφος φίλε. Μάθε δὲ ὅτι καὶ ἐγὼ ἠγάπων πως, καὶ παρηγόρουν καὶ ἐξωμολόγουν αὐτήν. Ἀλλὰ πρό τινων ἡμερῶν εἶπον πρὸς ἐμαυτόν· « Ἰδοὺ αὕτη χήρα καὶ εὐδαίμων. Τοῦ λοιποῦ οὐ μόνον ἔσομαι αὐτῇ ἀνωφελὴς, ἀλλὰ καὶ μνησικακήσει πρός με, ὅτι γνωρίζω τὰ ἀπόῤῥητα αὐτῆς. »

Διὸ ἀπηλλάχθην αὐτῆς ζητήσας ἄδειαν τριῶν μηνῶν ἀπουσίας, ἥτις παραταθήσεται βεβαίως μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ βίου μου. Ἠθέλησα δηλαδὴ ἵνα ἀποχωρήσω πρὶν ἡ αὐτή με ἀποπέμψῃ. Τοῦτό ἐστι φιλοσοφία. Ἔσο ἄρα φρόνιμος καὶ φιλόσοφος, ὡς ἐγώ. Ἀμέλει αὐτῆς. Εὐκόλως δὲ εὑρήσεις γυναῖκά τινα δυναμένην ἵνα σε παρηγορήσῃ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκάγχασεν.

— Ἀ! νομίζεις ἄρα, ἀνέκραξεν ὁ Βόλσκης ὅτι ἡ κόμησσα νυμφεύσει τῷ πρίγκηπι Ῥεσχίνῃ;

— Τίς δύναται ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτήν;

— Ἐγώ. Καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν δακτύλιον, ὃν ἐφόρει περὶ τῷ δακτυλιώτῃ τῆς ἀριστερᾶς χειρός.

— Τί τοῦτο; λέγει αὐτῷ ὁ ἰατρός.

— Δακτύλιός τις ἄξιος μάλιστα δύο φράγκων, ἀλλὰ πολυτιμότατος ἐμοί. Ἀφεῖλον αὐτὸν τοῦ δακτύλου τῆς κομήσσης τὴν παρατελευταίαν νύκτα, ὀλίγον πρὶν ἀπαλλαγθῶμεν ἀλλήλων. Ὢ τῆς ἀφροσύνης!

— Καὶ ἴσως ἀντέδωκας αὐτῇ ἄλλον ἀδαμάντινον· διότι κατὰ τὴν παροιμίαν οἱ αὐλοῦροι εἶναι πάντες τεφροειδὴς τὴν νύκτα. Ἀλλά μοι φαίνεται ὅτι εἶδόν ποτε αὐτὸν περὶ τῷ δακτύλῳ τῆς θαλαμηπόλου. Καὶ ὁ ἰατρὸς προσέβλεπε σαρδώνιον μειδιῶν ἐναλλάξ αὐτὸν καὶ τὸν δακτύλιον. «Ταλαίπωρε νεανίσκε! » ἐψιθύρισε, καὶ προχωρήσας εἰς τὸ παράθυρον ἤρξατο ἵνα τυμπανίζῃ ἐπὶ τῆς ὑέλου. « Ἀ! οἱ αὐλοῦροι φαίνονται πάντες φαιοὶ τὴν νύκτα. »

Ε'.

Ὁ ἰατρὸς ἀνεχώρησεν. Ὁ Βόλσκης ἤνοιξε τὸ παράθυρον, καὶ διαγκωνισάμενος ἐπὶ τοῦ κρασπέδου, ἐθεώρει κατὰ διαδοχὴν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν λίμνην. Μετ' ὀλίγον δὲ, ἐπικλείσας αὐτὸ πάλιν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἀνέκραξεν· « Ἠτιμάσθην. » Καὶ κατοπτριζόμενος ἐν τῷ κατόπτρῳ, εἶδεν ἀντὶ τοῦ πρώην εὐγενοῦς ὑπερηφάνου Βόλσκη κατάδικον ἐπιορκήσαντα, ὅπως τύχῃ συγγνώμης ὑπὲρ μιᾶς γυναικός. Τὸ ἀτιμωτικὸν ἔγγραφον, ὅπερ ὑπέγραψεν ὅπως ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς, ἐνεβλέπετο δεινὸν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐρειδόμενος ἐπὶ τὸν τοῖχον, ἐξήγαγε τοῦ κόλπου τὸ ὁμοίωμα τοῦ πατρὸς, καὶ θεωρήσας αὐτὸ ἀνερυθρίασε· αὐτοῦ λέγοντος· « Εἶσαι ἄτιμος καὶ μᾶλλον ἐμοῦ νεκρός. Τί ἄρα ζητεῖς μεταξὺ τῶν ζώντων; » Καὶ ἐπερειδόμενος τὴν ὄψιν πρὸς ἕνα τῶν κοσύμβων τοῦ τάπητος,

« Ἀλλ' ὅμως, εἶπεν, ὑπολείπονταί μοι ἔτι τρία τινά· πρῶτον ἡ ἐξομολόγησις, δεύτερον ἡ ἐκδίκησις, καὶ τρίτον ὁ θάνατος. »

(Ἕπεται τὸ τρίτον μέρος, ἡ Ἐκδίκησις.)

ΟΙ ΥΠΟΓΕΙΟΙ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκεπτομένων τοὺς Παρισίους ξένων ἀγνοοῦσιν ὅτι ὑπὸ τὴν πόλιν ταύτην, ἥς διατρέχουσι θαυμάζοντες τὰς ὡραίας ὁδοὺς καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ὑπάρχει ἑτέρα πόλις ὡσαύτως ἀξιοθαύμαστος, ὡς ἡ ἄνω. Διότι τὰ λεγόμενα égouts ἢ οἱ ἔκροι τῆς πόλεως εἶναι ἔργον ἀληθῶς παράδοξον καὶ ἀξιοθαύμαστον.

Εἴμεθα ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Châtelet. Μία καταπακτὴ πελώριος θύρα σιδηρᾶ ἀνοίγεται, καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες ἵνα ἴδωσι τὴν ὑπόγειον πόλιν, λαβόντες ἤδη τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν παρὰ τῆς δημαρχίας, καταβαίνουσι διά τινος ἑλικοειδοῦς μαρμαρίνης, ὀλοχρύσους κιγκλίδας ἐχούσης καὶ πολυτελεστάτοις τάπησιν ἐστρωμένης κλίμακος, μέχρι τῆς μέσης λεγομένης αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς, εἰς ἣν καταλήγουσι κύκλῳ πολλαὶ στοαὶ φωτιζόμεναι διὰ πολυτελῶν λυχνιῶν, αἵτινες, ἔχουσαι λευκὰς ὑέλους σφαιροειδεῖς, ἀπεργάζονται ἐκατέρωθεν τῶν στοῶν οἱονεὶ μακρυτάτους μαργαριτῶν ὅρμους παρατεινομένους εἰς ἄπειρον.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, εἰς ἣν κατῆλθον μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βραζιλίας, λέγει ὁ γράψας τὴν σύντομον ταύτην διαγραφὴν τῶν ἔκρων τῆς πόλεως, ἀπηντήσαμεν ἀναμένοντα ἡμᾶς τὸν κύριον Βελγράνδ, ἐπιστάτην πάντων τῶν ὑπογείων ὀχετῶν καὶ ὑδάτων τῆς πόλεως, δημιουργὸν δὲ τῶν ἀξιοθαυμάστων τούτων ἔργων, καὶ τὸν Κ. Ῥουσσὼ, πρῶτον μηχανικόν.

Ἑκάστη τῶν κυρίων στοῶν, αἵτινες ἀντίκεινται ταῖς ὑπαίθριος μεγάλαις ὁδοῖς τῆς πόλεως, ὁρίζεται ἑκατέρωθεν ὑπὸ πεζοδρομίων κεχορηγημένων σιδηροδρόμοις, ἐχόντων δύο μέτρα τὸ πλάτος. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ εἶναι ὁ ὀχετὸς, εἰς ὃν ῥέουσι τὰ ὕδατα, καταφερόμενα ἀπὸ τῶν μικροτέρων στοῶν τῶν μικροτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, πρὸς τὰς μείζονας, ὧν τὰ ὕδατα ἐκβάλλουσιν τέλος εἰς τὸν μέγαν λεγόμενον ὀχετόν.

Ἤδη εἴμεθα πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ὀχετοῦ τοῦ βουλεβάρτου τῆς Σεβαστουπόλεως· ἐν τῇ τριόδῳ, εἰς ἣν καταλήγουσιν αἱ στοαὶ τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν Σηκουάναν χωμάτων, αἱ τῆς ὁδοῦ Ῥιβόλι καὶ αἱ τῆς πλατείας τῆς Βαστιλλίας. Ἀλλ' ἀμαρτάνει μεγάλως ὁ νομίζων ὅτι μέλλει ἵνα περιέλθῃ πεζὸς τὴν ἀπέραντον ταύτην πόλιν, ἥτις ἔχει, ὡς ἡ ἐπ' αὐτῆς ὕπαιθρος πόλις, ἁμάξας, σιδηροδρόμους, παντοφορεῖα, καὶ ἀτμόπλοια πρὸς χρείαν τῶν ἐν αὐτῇ ζώντων.

Προστάξαντος τοῦ ἐπιστάτου, ἀνοίγεται αἴφνης μεγάλη τις θύρα, δι' ἧς ἐξέρχεται παρ' ἐλπίδα ὁλόκληρος ἁμαξοστοιχία, ἐν ᾗ κάθηνται οἱ θέλοντες ἵν' ἐπισκοπήσωσι τὰς στοάς. Ἕλκονται δὲ αἱ ἅμαξαι ὑπὸ ἀτμοῦ, ὑπὸ ἵππων ἢ ὑπηρετῶν ἐπὶ τῶν σιδηρῶν σειρῶν τῶν σιδηδρόμων, διὰ τῶν ὁμωνύμων ὑπογείων ὁδῶν, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι ἐπιγεγραμμένα διττῶς ἐπὶ πᾶσαν γωνίαν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἀπεράντων

θόλων τῶν στοῶν βλέπει τις ἐξηρτημένους διὰ σ.δηρῶν κρίκων τοὺς σιδηροῦς καὶ παχυτάτους ὀχετοὺς τῶν ὑδάτων τῆς πόλεως, οἵτινες διασχίζονται συνεχῶς εἰς ἄπειρον εἰς τὰς στενωτέρας ὁδοὺς, καὶ πρὸ τούτοις πλῆθος τηλεγραφικῶν σχοινίων καὶ νημάτων.

Τῇδε κἀκεῖσε τὰ ὕδατα καταῤῥέουσιν ἐν εἴδει καταῤῥακτῶν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν τῶν μικροτέρων ὁδῶν, ποικίλλοντα τὸ παράδοξον θέαμα.

Ἐν δὲ τῇ ὑπογείῳ στοᾷ, ἥτις ἀντίκειται τῇ ὁδῷ Ῥίβολι, βλέπομεν παρὰ τὸν μέγαν σιδηροῦν σωλῆνα τῶν ὑδάτων ἕτερον μέγαν σωλῆνα, ὁμοίως σιδηροῦν, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν λεγόμενον τηλέγραφον. Ἐν τῷ κενῷ ἀέρος τούτῳ κυλίνδρῳ διολισθαίνει ταχὺ ὡς ἀστραπὴ τὸ χαλκοῦν κιβώτιον, τὸ φέρον τὰς τηλεγραφικὰς ἀγγελίας εἰς τὰ ἔσχατα τῆς πόλεως. Κινεῖται δὲ τὸ κιβώτιον τοῦτο διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τοῦ πιεζομένου ἀέρος, καὶ διανύει ἑξήκοντα χιλιόμετρα ἀνὰ πᾶσαν ὥραν, ὡς ἡ σφαῖρα τοῦ ἐκρηγνυμένου πυροβόλου.

Οἱ ὀχετοὶ τοῦ φωτιστικοῦ ἀερίου (gaz) οὐδέποτε διέρχονται ἐλεύθεροι διὰ τῶν ὑπογείων στοῶν, ὡς οἱ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν τηλεγράφων, ἀλλ' εἶναι πάντοτε κεκρυμμένοι ἐν τῷ μεταξὺ τῶν θόλων καὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως διαστήματι.

Διότι τὸ φωτιστικὸν ἀέριον, συῤῥέον εἴς τινας κακῶς διαψυχομένας στοὰς, δύναται ἵνα παράξῃ τὸ λεγόμενον ἐκπυροσκροτοῦν ἀέριον (grisou) τῶν μεταλλείων, ὅπερ, ἀναπτόμενον, γίνεται, ὡς εἴδομεν ἀλλαχοῦ, αἴτιον μεγάλων συμφορῶν. Διὸ καὶ αἱ λυχνίαι φωτίζουσι πᾶσαι τὰς ὑπογείους στοὰς δι' ἐλαίου.

Ἐν δώδεκα λεπτοῖς διεπεράσαμεν τὸν ἔκρουν τῆς ὁδοῦ Ῥίβολι καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μῆκος, καὶ εἴδομεν καθ' ὁδὸν πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν ἐκδίδοντας δευτερεύοντας ὀχετούς.

Ἄφνης δ' ἀκούεται συριγμός τις καταχθόνιος, καὶ αἱ ἅμαξαι ἵστανται ἔν τινι σταθμῷ. Ἐνταῦθα τὸ θέαμα μεταβάλλεται. Εἴμεθα ὑπὸ τὸν ὀβελίσκον τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας, (Place de la Concorde), ὅπου διέρχεται ὁ μέγας ἔκρους (le grand Colecteur), ὅστις, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Σηκουάνα, περιέρχεται κύκλῳ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ δεχόμενος τὰς συμβολὰς τῶν μικροτέρων ὀχετῶν ἀπάσης τῆς πόλεως, ἐκβάλλει τέλος πάλιν ὑπὲρ τὴν κώμην Ἀνιὲρ εἰς τὸν Σηκουάναν, διερχόμενος διὰ τῆς πλατείας τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τοῦ βουλεβάρτου τοῦ Μαλεσέρβου. Παρὰ τὸν σταθμὸν παρίσταται πάλιν τοῖς ἐπισκοποῦσιν ὡς deus ex machina ὁ δημιουργὸς καὶ ἐπιστάτης τοῦ βαρύθρου τούτου, ὁ Κ. Βελγρανδ. « Ἰδού, λέγει οὗτος ἡσύχως, τίνι τρόπῳ μέλλομεν ἵνα περάνωμεν τὴν περιοδείαν ἡμῶν. Ἤλθομεν ἐνταῦθα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου· ἀλλὰ τοὐντεῦθεν πρέπει ἵν' ἐπιβῶμεν τῶν πλοίων. » Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον, βλέπομεν ἐξερχομένας ἔκ τινος δεξαμενῆς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ πελωρίας σκάφας, ἐφ' ἃς ἐπιβαίνομεν πάντες οἱ ὁδοιπόροι, καὶ αἵτινες, ἑλικοκίνητοι οὖσαι, ἀνέρχονται τάχιστα πλέουσαι ἐπὶ τῶν βορβορωδῶν ὑδάτων τοῦ μεγάλου ὀχετοῦ, φρίκην ἐμποιούσας τοῖς μυσὶν, οἵτινες, ζῶντες ἀπειράριθμοι ἐν τῇ ὑπογείῳ πόλει, φεύγουσι περίτρομοι πανταχόσε πρὸς τὸ παράδοξον θέαμα τῶν ἐπερχομένων ἀνθρώπων καὶ πλοίων.

Ἀλλὰ τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν κατεσκευάσθησαν μόνον πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν ἐπισκεπτομένων τοὺς ἔκρους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀπαραίτητον καθημερινὴν ἀποκάθαρσιν αὐτῶν· ἐπειδὴ ἕκαστον τῶν πλοίων τούτων φέρει κατὰ τὴν πρώραν τροχὸν πλατύτατον περιστρέφοντα ὑποβρύχιον μεγίστην ψήκτραν, ἀποφέρουσαν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν ἐπὶ τοῦ βυθοῦ καθίζοντα ἄπειρον βόρβορον. Ἡ ἐκκάθαρσις τοῦ μεγάλου ὀχετοῦ, εἰ καὶ γίνεται διὰ τῶν τοιούτων πλοίων καὶ τοῦ ἀτμοῦ, ἀπασχολεῖ καθ' ἑκάστην περὶ τοὺς πεντακοσίους ἐργάτας.

Τὰ δὲ ὕδατα καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι τῶν ἔκρων τῆς ἀριστερᾶς λεγομένης ὄχθης τῶν Παρισίων ἐκδίδουσι καὶ ταῦτα εἰς τὸν μέγαν τοῦτον ὀχετὸν, μετοχετευόμενα ὑπὸ τὸν ποταμὸν διὰ σιδηροῦ μεγίστου σίφωνος ἐπίτηδες κατασκευασθέντος.

Ἅπασα ἡ γιγάντειος αὕτη ὑπόγειος πόλις κατέχει ἔκτασιν 600 χιλιομέτρων. Ὁ δὲ παρὰ τὴν κώμην Ἀνιὲρς ἐκβάλλων μέγας ὀχετὸς εἶναι τὸ μέγιστον γνωστὸν τοιοῦτον ἀνθρώπινον ἔργον· διότι ὁ μὲν διαβόητος μέγας λεγόμενος ὀχετὸς (cloaca maxima) τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ὅστις σῴζεται καὶ δικαίως θαυμάζεται ὑπὸ πάντων μέχρι τοῦ νῦν, ἔχει πέντε μὲν μέτρων ὕψος τεσσάρων δὲ πλάτος, ὁ δὲ μέγας ὀχετὸς τῶν Παρισίων ἔχει πλάτος καὶ ὕψος τετραπλάσιον ἐκείνου· πρὸς δὲ τούτοις πεζοδρόμια καὶ σιδηροδρόμους καὶ παντοφορεῖα καὶ ἀτμόπλοια καὶ εἴ τι ἄλλο ἀναμιμνῆσκον τὴν ἐπ αὐτὸν κειμένην ὑπαιθρον πόλιν.

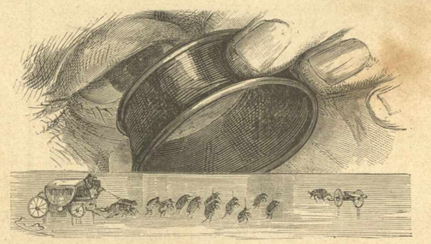

Θέατρον ψυλλῶν ἐν Λονδίνῳ.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΨΥΛΛΩΝ.

Ἐκ τῶν πολλῶν ἰδιοτροπιῶν τῶν Ἄγγλων εἶναι μία καὶ αὕτη.

Ὑπάρχει ἐν Λονδίνῳ ἀπὸ τριακονταπέντε ἤδη ἐτῶν θεάτρόν τι, οὗτινος πάντες οἱ ὑποκριτὰι εἶναι ψύλλαι. Ναὶ, ἀληθεῖς ψύλλαι!... ἅπασαι ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν, προσδεδεμέναι τὸν τράχηλον πρός τινα ἐπίχρυσον ἄλυσιν οὕτω μακρὰν, ὥστε δύνανται ἵνα κινῶνται ἐλευθέρως. Οὐδεμία ψύλλα εἶναι δεκτὴ ὡς ὑποκρῖτὶς, ἂν μὴ ὑπάγηται εἰς τὸ γένος τῶν ψυλλῶν τοῦ ἀνθρώπου· ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ὅτι αἱ ψύλλαι τῶν ζώων εἶναι δυσμαθεῖς καὶ δυσπειθεῖς.

Ὁ ἐπιστάτης τοῦ παραδόξου τούτου θεάτρου ἀγοράζει μάλιστα τοὺς ὑποκριτὰς ἔκ τινων ἐμπείρων γραιῶν, αἵτινες χορηγοῦσι τὸ πρᾶγμα ἀκατέργαστον, ἄγριον. Ἡ δὲ τιμὴ μεταβάλλεται κατὰ τὰς ὥρας. Ἀλλὰ καθόλου ἡ δωδεκὰς τῶν καλῶν ψυλλῶν πωλεῖται τὸ μὲν θέρος ἓξ σολδίων, τὸν δὲ χειμῶνα δώδεκα. Ὁ θεατρώνης μάλιστα ἠναγκάσθη ποτὲ ἵν' ἀγοράσῃ μίαν ψύλλαν, καλὸν μὲν τεχνίτην, ἀλλὰ δευτεραγωνιστὴν, δώδεκα σολδίων, τοῦ πρωταγωνιστοῦ βαρέως νοσοῦντος.

Αἱ ἄριστα τῶν ψυλλῶν φέρονται ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας, ὅθεν στέλλονται ἐν κιβωτίοις καταπετοίων πλήρεσι λεπτοτάτου βάμβακος. Αἱ ψύλλαι τῆς Ῥωσσίας εἶναι παχεῖαι, ἰσχυραὶ, καὶ ὑποκρίνονται συνετῶς. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν ἵνα μάθωμεν πῶς οἱ τελῶναι ἐξετάζουσι μὴ ἀνοίγοντες τὰ κιβώτια, οὐδὲ τὸν φόρον, ὃν οἱ εἰσάγοντες τοὺς ψύλλους πληρόνουσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν.

Ὅταν ὁ θεατρώνης καὶ διδάσκαλος τῶν ψυλλῶν περιοδεύῃ τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀγγλίας, ἢ τὴν Εὐρώπην μετὰ τοῦ μικροσκοπικοῦ θεάτρου ἐν θυλακίῳ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ πέμπει αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα ἐκ Λονδίνου ὅσας ἠγόρασε νέας ψύλλας, κλείουσα αὐτὰς ἀσφαλῶς εἴς τινα γωνίαν ἐπιστολῆς, μὴ αἱ σφραγῖδες τοῦ ταχυδρομείου συντρίψωσι τὸ περιεχόμενον. Πλὴν δὲ τῶν ψυλλῶν τῆς Ῥωσσίας ὁ ψυλλοτρόφος οὗτος νομίζει ὅτι αἱ ψύλλαι τῶν δεσμωτῶν εἶναι ἐξαίρετοι καὶ ἐπιτήδειαι εἰς πάντα τὰ πρόσωπα. Καὶ τοῦτο ἐννοεῖται· ἐπειδὴ οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι ἄνθρωποι ἐκτρέφουσιν αὐτὰς κατὰ σχολήν.

Ὁ καθηγητὴς οὗτος γυμνάζει τὰς ψύλλας πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν στρόβιλον (la valse) καὶ τὴν ζευγηλασίαν μικρᾶς ἁμάξης, ἣν αὗται ἕλκουσι ταχέως, εἰ καὶ ἕκαστος τῶν ὑέλων τῆς θυρίδος τῆς ἁμάξης εἶναι 240πλοῦς βαρύτερος μιᾶς μόνης ψύλλης. Μία ψύλλα κάθηται ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ ἁμαξηλάτου, ἔχουσα διὰ χειρὸς τὴν μάστιγα καὶ τὰ ἡνία, ἐλαύνουσα τὰς ἑλκούσας τὴν ἅμαξαν δύο ψύλλας. Ἑτέρα δὲ κάθηται ὄπισθεν, ὡς ὑπηρέτης. Δύο δὲ ἄλλαι ψύλλαι ἕλκουσι κανόνιον μικροσκοπικὸν ἐντελέστατον. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὀρχίστρηδες ἀσέμνως χορεύουσαι, καὶ πυροβολισταί· ἐπειδὴ τὸ θέατρον τῶν ψυλλῶν ἀνταγωνίζεται ἅμα πρὸς τὴν μεγάλην Ὄπεραν καὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν Ἱππόδρομον.

Ἰδοὺ δὲ τί διηγεῖται περὶ τῶν ψυλλῶν τούτων ὁ Κ. Δούγλας.

Ἡγεμών τις τῆς Γερμανίας, τυγχάνων ἐν Παρισίοις, καὶ ἰδὼν τὸ πρόγραμμα τοῦ θεάτρου τῶν ψυλλῶν, ἐκάλεσεν αὐτὰς εἰς ἑσπερινὸν σύλλογον. Τὸ θέαμα ἤρξατο ἤδη· αἱ δὲ ψύλλαι ὑπεκρίνοντο δρᾶμά τι ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν πολέμων τῆς Γαλλικῆς αὐτοκρατορίας, οὗτινος πάντα τὰ πρόσωπα εἶχον ὀνόματα ἔνδοξα, Οὐελιγκτὼν, Μασσένας, Βλύχερ, αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, κτλ.

Ἀλλ' ἄφνης ὁ ἐπιστάτης ταράττεται. Ἐρωτηθεὶς δὲ τὴν αἰτίαν τῆς διακοπῆς τοῦ θεάματος, « Φεῦ! ἀναβοᾷ, αἰτοῦμαι ταπεινοφρόνως συγγνώμην τὸν σεμνὸν σύλλογον· ἐπειδὴ εἷς τῶν πρωταγωνιστῶν ὑποκριτῶν, ὁ Ναπολέων, ἐξέφυγεν. »

— Καὶ ποῦ ἄρα ἀπῆλθεν, ἠρώτησε τὸν ψυλλοτρόφον ὁ Γερμανὸς ἡγεμὼν, οὐχ ἧττον ταραχθείς, ἢ οἱ ἐν Βιέννῃ διπλωμάται τῆς Ἁγίας Συμμαχίας, ὁπότε ἔμαθον τὴν ἀπὸ τῆς Ἔλβης φυγὴν Ναπολέοντος τοῦ πρώτου.

Ὁ ἐπιστάτης, ἀμηχανῶν μᾶλλον μᾶλλον, ὀκνεῖ ἵν' ἀποκριθῇ πρὸς τὸ ἐρώτημα. Ἀλλ' ἡ ταραχὴ αὐτοῦ ἑρμηνεύεται παρευθὺς παρὰ τοῦ Γερμανοῦ ἡγεμόνος, ὅστις, « Λέγε δὰ, κύριε καθηγητὰ, λέγει πρὸς αὐτὸν, τίς νομίζεις ἔκρυψε τὸν φυγάδα; »

— Ἐὰν ἐτόλμων ἵν' ὁμολογήσω, ἀποκρίνεται τότε γελῶν ὁ ἐπιστάτης, νομίζω ὅτι ὁ Ναπολέων κατέφυγεν εἰς τὸ σῶμα τῆς ἀνάσσης Ἑλένης. Καὶ ἔδειξε μειδιῶν τὴν σύζυγον τοῦ Γερμανοῦ ἡγεμόνος, ἥτις ἀληθῶς Ἑλένη ὠνομάζετο.

— Ἔστω, εἶπεν ὁ ἄναξ γελῶν. Θέλω ἵνα γένηται παντοία ἔρευνα καὶ ἐξέτασις· ἐπειδὴ πρέπει νὰ εὑρεθῇ ὁ φυγὰς Ναπολέων, τὸ δὲ δρᾶμα μὴ λήξῃ.

Ἡ νέα ἄνασσα, μὴ θέλουσα ἵνα κρύψῃ τὸν φυγάδα, ἐνέδωκεν ἀσμένως εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀναχωρήσασα εἰς τὸν παρακείμενον αὐτῆς κοιτῶνα, ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον μετά τινος αἰχμαλώτου, κατέχουσα αὐτὸν μαλακῶς μεταξὺ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν διδάσκαλον. Ἀλλ' οὗτος βλέπων τὸν ψύλλον, « Φεῦ! ἀνεβόησεν, οἰμώζων, πλανώμεθα· ἐπειδὴ ὁ ψύλλος οὗτος δὲν εἶναι ὁ Ναπολέων μου, ἀλλ' ἄγριός τις τυχαῖος ψύλλος! » καὶ ἡ παράστασις ἔληξεν.

Οἱ ὑποκριταὶ οὗτοι ζῶσιν ἐπὶ τρία καὶ πολλάκις τέσσαρα ἔτη. Μεθ' ἑκάστην παράστασιν ἀνταμείβονται τιθέμενοι ἐπὶ τοῦ βραχίονος ὑπηρέτου τινὸς, οὗτινος ἐκμυζῶσι τὸ αἷμα. Ὁ ψυλλοτρόφος οὗτος λαμβάνει 350 φράγκα κατὰ μῆνα, καὶ δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἄλλην ἀσχολίαν.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Η ΔΙΚΗ

ΤΟΥ ΤΙΧΒΟΡΝΟΥ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ.

Ἡ μεγίστη καὶ περιεργοτάτη δίκη τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπερατώθη ἐν Λονδίνῳ ἐσχάτως λίαν παραδόξως κατὰ τὴν ἑκατοστὴν δευτέραν αὐτῆς συνεδρίασιν.

Ὡς γνωστὸν, ὁ κληρονόμος ἑνὸς τῶν μεγίστων καὶ πλουσιωτάτων οἴκων τῆς Ἀγγλίας, ὁ Ῥογῆρος Τιχβόρνης, ἠφανίσθη ἄφνης πρὸ ὀκκαετίας ἐτῶν, περιηγούμενος κατὰ τὴν νοτίαν Ἀμερικήν· διότι, ἐπιβὰς ἐν Ῥίῳ Ἰανείρῳ ἐμπορικοῦ τινος πλοίου la Bella, ἐναυάγησεν ἐν μέσῳ τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ οὐδείς ποτε πλέον ἤκουσέ τι περὶ αὐτοῦ.

Ἔκτοτε πάντες, συγγενεῖς τε καὶ φίλοι, ἐνόμισαν ὅτι ὁ Ῥογῆρος ἀληθῶς ἀπέθανε. Μόνη δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ δὲν ἤθελεν ἵνα πεισθῇ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ, ἐλπίζουσα ὅτι ἔμελλέ ποτε ἵνα ἐπανεύρῃ αὐτόν. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς σὶρ Ζὲμς Τιχβόρνης ἔζη, ἀπέσχετο πάσης ἐρεύνης πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἀπολομένου υἱοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἤγγειλε δι' ὅλων τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων ὅτι ἡ χήρα τοῦ ἀποθανόντος Τιχβόρνου ὑπέσχετο ὅτι ὅστις ἠδύνατο ἵνα δῷ αὐτῇ πληροφορίας τινὰς περὶ τοῦ ἀφανισθέντος υἱοῦ, ἐμελλεν ἵνα λάβῃ μεγίστην ἀνταμοιβήν.

Αἱ ἀγγελίαι αὗται, διαδοθεῖσαι πανταχόσε τῆς γῆς διὰ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων, ἔσχον τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἡμέραν τινὰ ἡ λέδυ Τιχβόρνου ἔλαβεν ἐκ τῆς Αὐστραλίας ἐπιστολὴν, φανεροῦσαν αὐτῇ ὅτι ὁ πολυζήτητος υἱὸς τοῦ Τιχβόρνου, σωθεὶς παρ' ἐλπίδα ἐκ τοῦ ναυαγίου τῆς Βέλλας ὑπό τινος ἀμερικανικοῦ πλοίου Ὀσπρέϋ, μετηνέχθη εἰς Αὐστραλίαν καὶ ἀφείθη εἴς τινα τῶν ἐκτετοπισμένων αὐτῆς αἰγιαλῶν, καὶ ὅτι ἦτο ἐν τῷ παρόντι ἔν τινι μικρᾷ κώμῃ Βάγγα, ἔνθα ἤσκει τὴν τέχνην τοῦ κρεωπώλου (!)

Ἡ χήρα, ὑπερχαρὴς πρὸς τὴν ἀγγελίαν ταύτην γενομένη, ἔγραψεν εὐθὺς πρὸς τὸν γνωρίσαντα τὸν υἱὸν ἐπιστολογράφον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς, τὸν λεγόμενον Ῥογῆρον Τιχβόρνην. Πεισθεῖσα δὲ ἔκ τε ἄλλων καὶ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς χειρὸς, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν δύο χιλιάδας λιρῶν, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν τὴν ταχίστην.

Καὶ τῷ ὄντι ὁ διαβόητος κληρονόμος ἔφθασεν εἰς Παρισίους ἐν ἔτει 1866, ὅπου ἐτύγχανε τότε ἡ χήρα Τιχβόρνου, καὶ ἡ πρώτη συνάντησις τῆς μητρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ μετὰ τοσαῦτα συμβάντα ἐγένετο ἐν τῷ ἐν τῇ ὁδῷ Ἁγίῳ Ὀνωρίῳ ξενοδοχείῳ τοῦ Ἀλβίου λίαν παραδόξως.

Ὁ λεγόμενος Ῥογῆρος, ἀντὶ τοῦ δραμεῖν πρὸς τὴν μητέρα, προφασισάμενος ὅτι ἦτο καταπεπονημένος ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, κατεκλίθη ἐν τινι σκοτεινῷ θαλάμῳ, ἔγραψε δὲ γραμμάτιον ἀγγέλλων τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα, ἥτις προσδραμοῦσα ἠσπάζετο καὶ ἐνηγκαλίζετο αὐτὸν, ὡς ἀληθῆ υἱόν. Καὶ ὅμως quantum mutatus ab illo! Ὁ Ῥογῆρος, ἀπελθὼν τῆς Ἀγγλίας νέος, ὡραῖος, εὐκίνητος, ἰσχυὸς, ὑψηλὸς, μετεβλήθη ἤδη εἰς ἱπποπόταμον ὑπόσαρκον, χαμηλὸν καὶ δυσειδέστατον. Ὅπως ποτ' ἂν ἔχῃ, ἡ κυρία Τιχβόρνου ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ὡς ὄντα ἀληθῆ αὐτῆς υἱὸν καὶ διετέλεσε ζῶσα μετ' αὐτοῦ οἰκειότατα μέχρι τοῦ ἔτους 1868, καθ' ὃ αὐτὴ ἀπέθανεν.

Ἀλλὰ λεκτέον ἐνταῦθα ὅτι πάντα τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Τιχβόρνου, ἅμα ἰδόντα, ἀπεκήρυξαν αὐτὸν ὁμοθυμαδὸν χυδαῖον ἀπατεῶνα· διότι ἀληθῶς δὲν εἶχεν οὐδεμίαν πρὸς τὸν ἀληθῆ Ῥογῆρον ὁμοιότητα.

Μάτην οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς τῆς λέδυ Τιχβόρνου ἐδείκνυον αὐτῇ ὅτι ἐξηπατᾶτο, ὅτι ὁ ὀλ λεγόμενος οὗτος Ῥογῆρος ἦτο χυδαῖός τις ῥαδιουργος, ἀνάξιος τοσαύτης στοργῆς καὶ τύχης! Ἐπειδὴ ἡ Μιλάδυ ὠργίζετο πρὸς ταῦτα, καὶ ἐξέβαλλεν αὐτοὺς, ὡς συκοφάντας, τοῦ οἴκου· διότι ἐγνώριζεν, ὡς ἔλεγε, κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸν υἱὸν αὐτῆς, καὶ διότι δὲν ἦτο παράφρων. Καὶ τοιουτρόπως ἔζησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τοῦ υἱοῦ τούτου, ὃν ἐθεράπευε καὶ ἠγάπα εἴπερ τι καὶ ἄλλο, μέχρις οὗ ἀπέθανε καὶ αὐτή.

Ἀμ' ἀποθανούσης τῆς μητρὸς, ὁ ὑποτιθέμενος οὗτος πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Τιχβόρνου ἠθέλησεν ἵνα κατασταθῇ κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν νόμον κύριος ἁπάσης τῆς κολοσσαίας πατρικῆς περιουσίας.

Ἀλλ' ὁ νεώτερος υἱὸς ἐκείνου Ζὲμς ἀντέστη διὰ τῶν δικαστηρίων, ἀποκηρύττων τὸν πρεσβύτερον τοῦτον ἀδελφὸν ἀπατεῶνα, καὶ ζητῶν ἵνα λάβῃ κατὰ τὸν ἀγγλικὸν νόμον αὐτὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρός τε καὶ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ. Οἱ μέγιστοι συνήγοροι τῆς Ἀγγλίας συνετάξαντο περὶ τοὺς δύο ἀντιπάλους ὡς εἰς μέγιστον ἀγῶνα· διότι προὔκειτο περὶ μεγίστης ἀληθῶς κληρονομίας.

Ὁ Ῥογῆρος ἐζήτησε δημόσιον ἔρανον, ὅπως διεκδικηθῇ, ὡς ἔλεγε, τὰ δίκαια αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πολλαὶ χιλιάδες λιρῶν συνελέχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Παρέστη δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἄγων πολλοὺς ἀρχαίους φίλους καὶ ὑπηρέτας τῆς οἰκίας τοῦ Τιχβόρνου, οἵτινες ἐμαρτύρησαν ὅτι, γνωρίσαντες αὐτὸν παιδιόθεν καλῶς, οὐδόλως ὤκνουν ἵνα ὁμόσωσιν ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀληθὴς Ῥογῆρος, ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος Τιχβόρνου. Πολλοὶ δὲ μάρτυρες προσεκλήθησαν ἐξ Αὐστραλίας καὶ Ἀμερικῆς, καὶ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης ἔφθασαν μετ' οὐ πολὺ εἰς τρία περίπου ἑκατομμύρια (!!!).

Ἤδη ἡ δίκη ἐδικάζετο 102αν ταύτην ἡμέραν· ὁ δὲ εἰσαγγελεὺς, ὁ attornay general, ὁμιλει ἀπὸ εἰκοσιτριῶν ἡμερῶν ἀδιαλείπτως. Ἀλλ' αἴφνης ὁ πρῶτος τῶν ὁρκωτῶν δικαστῶν, ἀναστὰς, ἐφανέρωσεν ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ ὁρκωτοὶ δικασταὶ ἦσαν ἤδη ἀρκούντως πεπεισμένοι, καὶ δὲν εἶχον χρείαν ἄλλων ἀποδείξεων.

Ἡ δήλωσις αὕτη ἦτο ἤδη καταδίκη τοῦ Ῥογήρου, ὃν τὸ δικαστήριον τῶν ὁρκωτῶν ἐνόμιζεν ἀπατεῶνα· οἱ δὲ συνήγοροι αὐτοῦ, ἐνοήσαντες τοῦτο, κατέθηκαν εὐθὺς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ δικαστηρίου ἔγγραφον, δι' οὗ ἐδήλουν ὅτι ἀφίσταντο τῆς δίκης.

Ἀλλὰ τότε ὁ λόρδος chief-justice, ἀναστὰς, ἐπέταξεν ἵνα συλληφθῇ ὁ Ψευδορρόγηρος, ὡς ἔνοχος ψευδομαρτυρίᾳ. Καὶ οὕτως ὁ θρασὺς οὗτος ἀπατεὼν συλληφθεὶς ἐνεδλήθη εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Newgate· ἡ δὲ δίκη ἀπέβη εἰς ἀληθῆ μυθιστορίαν.

ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΒΥΘΩ ΦΡΕΑΤΟΣ.

Παράδοξός τις γάμος ἐτελέσθη ἐσχάτως ἔν τινι παρὰ τὸ Βέλγιον κειμένῃ κώμῃ. Νεκνίας τις ἠράσθη τῆς μονογενοῦς θυγατρὸς τοῦ δημάρχου, καὶ γνωρίζων ὅτι καὶ ἡ νεᾶνις ἠγάπα αὐτὸν περιπαθῶς, ἐζήτησεν αὐτὴν παρὰ τῶν γονέων εἰς γάμον. Ἀλλ' οὗτοι δὲν κατένευσαν, λόγῳ μὲν προφασισάμενοι τὴν νεότητα τῆς νεάνιδος, ἔργῳ δὲ, διότι ὁ νέος, εἰ καὶ ἦτο χρηστὸς, δὲν εἶχεν ἴσην αὐτῇ περιουσίαν.

Μάτην ἡ νέα ἐπεχείρησεν ἐπὶ δύο ἔτη ἵνα πείσῃ τοὺς γονεῖς· μάτην παρεκάλεσε, ἐδεήθη... ἔκλαυσε... ἐνήστευσε,... ἠσθένησε... τὰ πάντα εἰς μάτην. Διότι οὗτοι ἔμειναν ἄκαμπτοι πρὸς πάντα αὐτῆς τὰ τεχνάσματα καὶ τὰς δεήσεις.

Τέλος δὲ ἡ νεᾶνις ἀπελπίσασα, προφασισαμένη ὅτι ἐπορεύετο εἰς ἐπίσκεψιν ἀσθενούσης τινὸς θείας, ἐξῆλθε μόνη τοῦ πατρικοῦ οἴκου. Ἀλλὰ μετὰ μίαν ὥραν νέος τις, φίλος τοῦ ἐραστοῦ τῆς νεάνιδος, παρίστατει ἔντρομος καὶ ἀγγέλλει τοῖς γονεῦσι ταύτης, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, ὅτι οἱ δύο ἐρασταὶ, ἀπελπίσαντες, ἐῤῥίψαν ἑαυτοὺς ἀμφότεροι εἰς τὸ παρὰ τὴν κώμην γνωστὸν βαθύτατον φρέαρ, καὶ προσέθηκεν ὅτι εἴδε μὲν αὐτοὺς μακρόθεν πίπτοντας εἰς τὸ φρέαρ, ἀλλὰ προσδραμὼν δὲν ἔφθασεν ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτούς. Ἤλπιζε δὲ ὅτι ἔτι ἔζων καὶ ἤρχετο ζητήσων βοήθειαν.

Ἕκαστος λαμβάνει κλίμακας καὶ σχοινία, καὶ πάντες σπεύδουσιν ἀγωνιῶντες πρὸς τὸν τόπον τοῦ ἀτυχήματος. Εὐτυχῶς οἱ δύο ἐρασταὶ, εἰ καὶ ἦσάν πως πεπληγωμένοι, ἔζων ἔτι· διότι, πίπτοντες εἰς τὸ φρέαρ, κατεσχέθησαν ὑπό τινος σανιδώματος, καὶ ἐκραύγαζον πρὸς τοὺς προσδραμόντας, ὅτι, ἐὰν οἱ γονεῖς μὴ κατανεύσωσιν εὐθὺς τὸν γάμον, ἔκριναν ἵν' ἀποθάνωσιν, πίπτοντες εἰς τὸ πρὸ αὐτῶν ὕδωρ.

Οἱ συγγενεῖς ἠναγκάσθησαν ἵνα ἔλθωσιν αὐτοῖς εἰς λόγους, καὶ ὑπέσχοντο ἵνα συγκαταινέσωσι τὸν γάμον, ἐπικαλούμενοι μάρτυρας ἅπαντας τοὺς περιεστῶτας κατοίκους τῆς κώμης. Ἀλλ' οἱ δύο ἐρασταὶ, φοβούμενοι μὴ, ἐξελθόντες τοῦ φρέατος, φενακισθῶσιν, ἠξίουν ἵνα ὁ γάμος τελεσθῇ ἐν τῷ φρέατι, καὶ ἐζήτουν ἵνα ὁ ἱερεὺς καταβῇ διὰ σχοινίου εἰς αὐτούς. Ἄλλως...

Οἱ γονεῖς ἰδόντες τὴν ἐπιμονὴν αὐτῶν ἔδραμον εἰς τὴν κώμην, παρέλαβον τὸν ἱερέα, καὶ τὸ μὲν πείθοντες διὰ χρημάτων, τὸ δὲ βιαζόμενοι κατεβίβασαν αὐτὸν « ἄρον, ἆρον » παρὰ τοὺς δύο ἐραστὰς, ἐκάθηντο ἀναμένοντες τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπί τινος σανιδώματος.

*
* *

Ἡ κυρία Ἀλικία δὲ..., ὡραία καὶ πλουσία κληρονόμος, νυμφευθεῖσα πρὸ τριῶν ἤδη ἑβδομάδων τὸν κόμητα δὲ Β... κατοικοῦντα ἐν Λουγδούνῳ, ἐγένετο ἄφαντος αἴφνης ἐκ τοῦ οἴκου, ἀφεῖσα τὴν ἑπομένην πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς παράδοξον ἐπιστολήν·

Φίλατε,

Σπουδαιότατόν τι πρᾶγμα, ὅπερ δὲν δύναμαι ἵν' ἀναβάλω, ἀναγκάζει με ἵν' ἀπέλθω εἰς Παρισίους ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Εἰ καὶ φαίνομαι ὑπαίτιος, μὴ θέλησον, ἱκετεύω, ἵνα μάθῃς ποτὲ τὸ ἀπόῤῥητον τῆς ἀπουσίας μου ταύτης.

Ὁ κόμης Β..., ἀπορῶν καὶ εὑρίσκων τὴν φυγὴν ταύτην λίαν πικρὰν, ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦ γάμου, ἔκρινεν εὐθὺς ἵνα μάθῃ ἐκ παντὸς τρόπου τί παθοῦσα ἡ νεόνυμφος αὐτοῦ γυνὴ ἔφυγεν οὕτως ἀπροόπτως μόνη εἰς Παρισίους.

Ὅθεν ἐμβαίνει εἰς τὸν σιδηρόδρομον, καὶ τῇ ἐπαύριον, ἡμέρᾳ παρασκευῇ, ἐρευνῶν καὶ δαπανῶν πολλὰ χρήματα, μανθάνει ὅτι ἡ φυγὰς κατῴκησεν ἔν τινι ξενοδοχείῳ τῆς ὁδοῦ τῆς Εἰρήνης, ἐν τῷ ἀριθμῷ 13.

— Κακὸς οἰωνός! λέγει πρὸς ἑαυτὸν ὁ νέος οὗτος Ὀθέλλος. Δωμάτιον... ἀριθμὸς δεκατρία... ἡμέρα παρασκευή... Ἴσως ἦτο κάλλιον νὰ ἔλθω αὔριον... Πλὴν... τῆς συμφορᾶς!... ἀκούω ψιθυρισμοὺς, ἀναστεναγμούς! ὦ ἡ ἄπιστος!...

Τὸ κλειδίον ἦτο ἐπὶ τῆς θύρας· ὠθεῖ δὲ αὐτὴν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον ὁρμητικῶς. Ἡ νέα Δεσδεμόνα βλέπουσα αὐτὸν, βοᾷ, τρέμει, ἐν ᾧ κύριός τις κεκαλλωπισμένος κρύπτεται ταχέως ὄπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης.

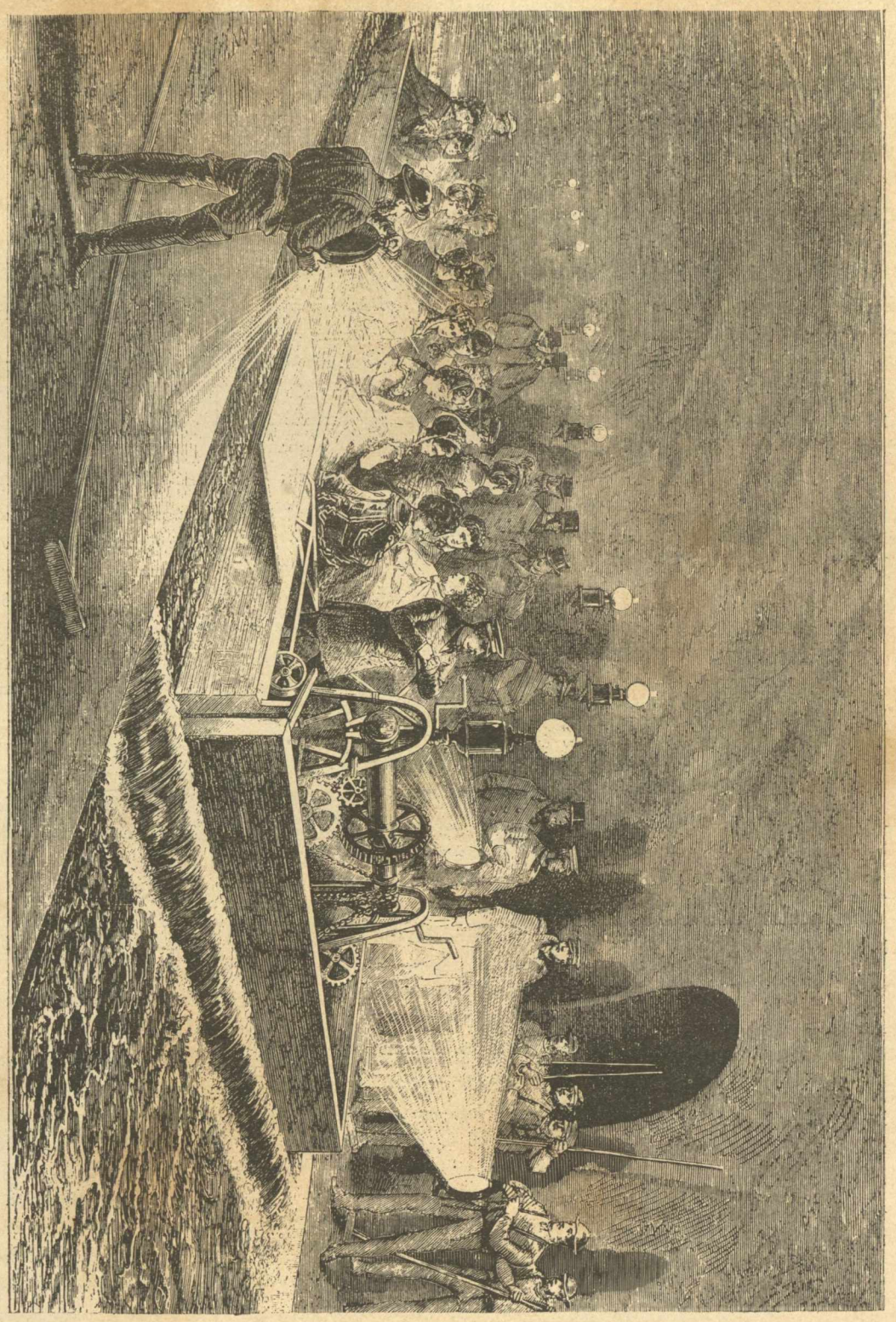

Ἡ ἀναχώρησις τῆς νύμφης τοῦ κόμητος Β... εἰς τὰς Παρισίους. (Ἴδε σελ. 213.)

Ὁ κόμης Β... ἐξάγει ἐκ τοῦ ἐπενδύτου ἓν ῥεβόλβερ καὶ ἑτοιμάζεται νὰ πυροβολήσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἡ νέα Ἀλικία ἀνακράζει ἀποστρέφουσα τὸ φοβερὸν ὅπλον·

— Ἄφες, ἄφες αὐτόν· διότι ἐγὼ μόνη εἶμαι ὑπαίτιος.

— Ὁμολογεῖς λοιπὸν ὅτι με ἠτίμασας; λέγει σείων σφοδρῶς τὸν βραχίονα αὐτῆς ὁ ἀπονενοημένος ἀνήρ· καὶ ταῦτα τρεῖς μετὰ τὸν γάμον ἡμῶν ἑβδομάδας. Εἶσαι ἡ ἐσχάτη τῶν γυναικῶν, καὶ πρέπει νὰ ἀποθάνῃς. Καὶ στοχαζόμενος αὐτῆς κατὰ τὸ μέτωπον ἡτοιμάζετο νὰ πυροβολήσῃ. Ἀλλὰ τότε ὁ ὄπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης κεκρυμμένος κύριος ἐξορμᾷ, καὶ, θεωρῶν αὐτὸν ἐκπληκτος, ἁφαιρεῖ αὐτῷ τὸ ὅπλον.

— « Τίς εἶσαι; εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου, κύριε, λέγει ἀγρίως αὐτὸν προσβλέπων ὁ κόμης. »

Ἐκεῖνος δὲ ἐξάγει ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ γραμμάτιον, ἐν ᾧ ὁ ἐξηγριωμένος κόμης ἀναγινώσκει θαυμάζων τὸ ὄνομα

« Ῥέτερς, Ἀμερικανὸς ὀδοντοιατρὸς, ἐν Παρισίοις. »

— Ὀδοντοιατρός;

— Μάλιστα, κύριε. Προσεκλήθην παρὰ τῆς κυρίας, ὅπως κατασκευάσω αὐτῇ ἕνα ὀδόντα.

— Ναὶ, φίλτατε, λέγει πρὸς αὐτὸν γελῶσα ἅμα καὶ κλαίουσα ἡ ὡραία αὐτοῦ γυνή. Πρὶν νυμφευθῶ εἶχον ἕνα ψευδῆ ὀδόντα ἄριστα κατασκευασθέντα ὑπὸ τοῦ κυρίου τούτου... ὅτε τὸ τελευταῖον διέτριβον ἐν Παρισίοις. Ἀλλὰ πρό τινων ἡμερῶν, τρωγούσης τρωγάλιά τινα, ὁ ὀδούς μοι ἐθραύσθη, καὶ, μὴ θελήσασα ἵνα με ἴδῃς ἄμορφον γενομένην ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἑνὸς γελασίνου ὀδόντος, ἔδραμον ἐνταῦθα καὶ προσεκάλεσα τὸν κύριον ἵν' ἀνταλλάξῃ αὐτὸν τὴν ταχίστην. Λυποῦμαι μεγάλως πρῶτον μὲν ὅτι με εἶδες ἄνευ ὀδόντος, ἔπειτα διὰ τὴν λύπην ἣν σὺ ὑπέστης νομίσας με ἄπιστον.

ΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΣ.

Μεγαλόπλουτός τις ἔγραψέ ποτε πρὸς τὸν περίφημον Γάλλον δραματοποιὸν Σκρίβην·

« Κύριε, ἐπιθυμῶν ἵνα καταστήσω τὸ ὄνομά μου γνωστὸν, συγγράφων τι, ἔρχομαι παρακαλέσων ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστηθῆτε ἵνα συνεργάζησθε μετ' ἐμοῦ εἴς τινα τραγῳδίαν. Πρὸς τοῦτο παρακαλῶ ἵνα γράψητε ὑμεῖς τὸ δρᾶμα, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν λέξεων, ἃς προσθέτων θὰ δυνηθῶ ἵνα παρουσιασθῶ ὡς συνεργάτης ὑμῶν εἰς τὸ δημόσιον. Τὸ δρᾶμα μέλλει ἵνα παρασταθῇ μετὰ πλείστης ὅσης πολυτελείας δι' ἐξόδων μου. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἔξετε ἅπασαν τὴν ὠφέλειαν, ἐγὼ δὲ ἀπολαύσω τῆς φήμης συνεργάτου τοῦ ἀρίστου τῶν συγχρόνων δραματοποιῶν. »

Ὁ Σκρίβης ἀπεκρίθη αὐτῷ εὐθύς·

« Λυποῦμαι μὴ δυνάμενος ἵνα παραδεχθῶ τὰς ὑμετέρας προτάσεις, εἰ καὶ λίαν λυσιτελεῖς· διότι ἐδιδάχθην καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ ἵππος καὶ ὁ ὄνος δὲν δύνανται ποτὲ ἵνα συζευχθῶσιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ζυγόν. »

Πρὸς ταῦτα θυμωθεὶς ὁ πλούσιος κενόδοξος ἀπεκρίθη αὐτῷ·

« Κύριε, ἔλαβον τὴν αὐθάδη ἐπιστολήν σου. Ἀλλὰ τίνος ἕνεκα ἀποκαλεῖς με ἵππον;

*
* *

Νέος τις φαρμακοποιὸς ὑφίσταται τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις.

— Κύριε, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν ἐξεταζόντων καθηγητῶν. Γνωρίζεις ὅτι τὸ πρωσσικὸν ὀξὺ εἶναι τὸ σφοδρότατον πάντων τῶν δηλητηρίων. Πῶς δύναταί τις ἵνα γνωρίσῃ ὅτι οὐσία τις περιέχει πρωσσικὸν ὀξύ;

— Ἀρκεῖ ἵνα εἰσπνεύσῃ τὴν οὐσίαν. Ἐὰν πέσῃ ὡς κεραυνόπληκτος, πεισθήσεται εὐθὺς ὅτι ἀνέπνευσε πρωσσικὸν ὀξύ.

Ὁ χορὸς τῶν καθηγητῶν. — Ἄριστα!!! ἄριστα!!! Et nunc erudimini...

*
* *

Ὁ ἰατρὸς, εἰσερχόμενος εἰς τὸ νοσοκομεῖον, πρὸς τὸν ἐν ὑπηρεσίᾳ μαθητὴν τῆς ἰατρικῆς·

— Πόσοι ἀπέθανον σήμερον; — Ἐννέα.

— Πῶς ἐννέα; Ἀλλ' ἐγὼ ὑπέγραψα δέκα συνταγάς.

— Ναί, κύριε καθηγητά. Ἀλλ' ὁ δέκατος ἀσθενὴς δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ ἰατρικόν.

ΛΥΓΚΕΥΣ.